

ОГЛЯД
судової практики Вищого господарського суду України та
Верховного Суду України з питань застосування законодавства
про захист економічної конкуренції

(станом на 31.12.2017)

ЗМІСТ

I. МОНОПОЛЬНЕ (ДОМІНУЮЧЕ) СТАНОВИЩЕ НА РИНКУ ТА ЗЛОВЖИВАННЯ ТАКИМ СТАНОВИЩЕМ	3
I.1. Визначення монопольного (домінуючого) становища	3
I.2. Компетенція судів щодо визначення монопольного (домінуючого) становища	12
I.3. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем	14
I.4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринках постачання та транспортування газу	21
I.5. Зловживання (монопольним) домінуючим становищем на ринку електропостачання	25
I.6. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку житлово-комунальних послуг	28
I.7. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на інших товарних ринках	31
II. АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ	40
II.1. Загальні положення про антиконкурентні узгоджені дії.....	40
II.2. Антиконкурентні узгоджені дії за частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції»	44
II.3. Антиконкурентні узгоджені дії у вигляді спотворення результатів торгів	55
II.4. Інші види антиконкурентних узгоджених дій	75
III. АНТИКОНКУРЕНТНІ ДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ.....	76
IV. НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ	79
V. ПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПИТУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЇ, ПРОВЕДЕННЯМ ПЕРЕВІРОК.....	90
VI. ЕКОНОМІЧНА КОНЦЕНТРАЦІЯ	110
VII. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, РОЗПОРЯДЖЕНЬ ОРГАНІВ КОМІТЕТУ	111

VII.1. Оскарження рішень органів Комітету.....	111
VII.2. Оскарження розпоряджень органів Комітету.....	113
VIII. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ОРГАНІВ КОМІТЕТУ	116
VIII.1. Накладення і стягнення штрафів (пені)	116
VIII.2. Накладення або стягнення штрафів (пені) під час дії мораторію ..	134
VIII.3. Установлення та виконання зобов'язань	136
VIII.4. Оформлення рішень та надання їх для виконання.....	139
IX. ДОТРИМАННЯ НОРМ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА	142
IX.1. Строки оскарження в судовому порядку рішень (розпоряджень) органів Комітету.....	142
IX.2. Дотримання органами Комітету норм процесуального права	148
X. ІНШЕ	153

I. МОНОПОЛЬНЕ (ДОМІНУЮЧЕ) СТАНОВИЩЕ НА РИНКУ ТА ЗЛОВЖИВАННЯ ТАКИМ СТАНОВИЩЕМ

I.1. Визначення монопольного (домінуючого) становища

1. Факт зайняття суб'єктом господарювання домінуючого становища на ринку доводиться органами Комітету на підставі відповідного дослідження, проведеного у порядку, передбаченому Методикою визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку.

(Постанова ВГСУ від 03.02.2015 у справі № 923/1021/14; позивач – «Херсонська теплоелектроцентрально», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 28.04.2014 № 31-р/к).

(Пункт 15.5 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

2. Для визначення монопольного (домінуючого) становища окремого суб'єкта господарювання на ринку не потрібна наявність усіх ознак ринкової влади, визначених у пункті 10.3 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища, а достатньо окремих з них, зокрема належність конкурентам на відповідному ринку часток порівняно невеликого розміру.

(Постанова ВГСУ від 31.10.2006 у справі № 8/278; позивач – ВАТ «Ужгородхліб», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 27.09.2004 № 30).

3.1. Акти законодавства України не містять вичерпного й усталеного переліку (а відповідно й визначень) усіх можливих ринків товарів (послуг) у розумінні Закону України «Про захист економічної конкуренції» та інших актів законодавства про захист економічної конкуренції.

3.2. За умови визначення становища суб'єкта господарювання на ринку відповідно до положень частини другої або п'ятої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», обов'язок доведення того, що він зазнає значної конкуренції, покладається на такого суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 27.08.2014 у справі № 915/2327/13; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 27.08.2013 № 102-рш).

(Постанова ВГСУ від 13.07.2016 у справі № 924/1799/15; позивач – ПП «Фірма «Сомгіз», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 30.09.2015 № 99-р/к).

(Пункти 15.2 та 15.4 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

4. Надання послуг з планового технічного обслуговування об'єктів газотранспортної мережі є невід'ємною частиною діяльності з газопостачання та транспортування природного газу. У зв'язку з цим суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку транспортування природного газу, обґрунтовано визнано також і «монополістом» у сфері надання послуг, що нерозривно пов'язані з такою діяльністю, зокрема, послуг з технічного обслуговування системи газопостачання.

(Постанова ВГСУ від 07.03.2006 у справі № 25/94; позивач – ВАТ «Дніпрогаз», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 30.12.2004 № 13.5/25-р).

5. Продавець (постачальник) товару визнається таким, що займає монопольне становище на ринку товару у відповідних територіальних межах, якщо зміна продавця (постачальника) товару є недоцільною для покупця (споживача), оскільки є неможливою без значних економічних витрат або зміни споживчих характеристик такого товару.

(Постанова ВГСУ від 07.03.2006 у справі № 24/201; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – КП «ВРЕЖО № 6»; рішення ТВ від 02.02.2005 № 4-рш).

6. Законодавство України не зобов'язує органи Комітету керуватися Класифікаціями видів економічної діяльності (КВЕД) під час визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку.

(Постанова ВГСУ від 17.02.2009 у справі № 5/301-08; позивач – ТОВ «Метал-Союз плюс», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 14.04.2008 № 9).

7. Підставою для визнання рішення органу Комітету недійсним стало те, що орган Комітету, визначивши часові межі ринку проміжком часу менше ніж один рік, не обґрунтував у своєму рішенні виконання однієї з умов, передбачених пунктом 7.3 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища.

(Постанова ВГСУ від 17.11.2009 у справі № 5/5/09; позивач – ВАТ «Приазовський сирзавод», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 12.11.2008 № 35-рш).

8. Пункт 2.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку містить перелік можливих дій для визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання, тобто є диспозитивною нормою. Цей перелік застосовується залежно від конкретного порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 9/195-09; позивач – ТОВ «ТРК «Гелесвіт», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 26.12.2008 № 71).

(Постанова ВГСУ від 10.10.2012 у справі № 5023/10690/11; позивач – ПСП «Молнія-1», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 08.12.2011 № 137-к у справі № 2/02-144-і).

9. Безпідставним є висновок апеляційного суду, що мешканці будинку мають право вибрати іншого балансоутримувача та суб'єкта надання послуг, оскільки окремий споживач не може відмовитись від отримання послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій суб'єкта господарювання, на обслуговування якому передано відповідний житловий фонд, та обрати між кількома продавцями (надавачами) послуг такого виконавця послуг за найбільш прийнятними умовами та вартістю, а відтак, останній є таким, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку в межах тих будинків, які знаходяться на його обслуговуванні.

(Постанова ВГСУ від 29.06.2016 у справі № 910/9145/15; позивач – фірма «Т.М.М.», відповідач – Київське ТВ; рішення від 18.03.2015 № 17/01-р/к).

(Постанова ВГСУ від 26.08.2016 у справі № 910/23609/14; позивач – фірма «Т.М.М.», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 20.08.2014 № 88/01-р/к).

10. Мовлення провайдера багатоканальної (кабельної) телемережі обмежується не лише географічними межами, а й територією розташування його багатоканальної кабельної телемережі. У цих територіальних межах провайдер не має жодного конкурента за умови, якщо ця мережа не перетинається з мережею інших провайдерів, які надають аналогічні або взаємозамінні послуги.

Послуги доступу до пакета телепрограм багатоканальної (кабельної) телемережі не є взаємозамінними з послугами інших видів мовлення («спутниково-кабельного телебачення і системи колективного прийому ефірного телебачення»).

Послуги доступу до програм багатоканальної кабельної мережі та багатоканальної ефірної мережі не можуть вважатися взаємозамінними, оскільки для споживача вони відрізняються організаційно-технічними можливостями кінцевого обладнання споживача, його вартістю та розмірами тарифів.

Комітет правильно застосував критерії визначення територіальних меж ринку телекомунікаційних послуг (з огляду на необхідність обладнання кабельними мережами кожного окремого будинку) та врахував наявні фактичні перешкоди для вільної зміни споживачами виконавця послуг кабельного та/або супутникового телебачення в аналоговому чи цифровому форматі (зокрема, з приводу істотної різниці у вартості необхідного обладнання та вартості відповідного підключення, та встановлений органом Комітету і перевірений місцевим судом факт зайняття суб'єктом господарювання монопольного становища на ринку телекомунікаційних послуг у територіальних межах власних та орендованих мереж (з огляду на фактичний розподіл (ізолюваність) мереж кожного оператора/провайдера, у тому числі й у межах одного адміністративного району міста).

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 9/195-09; позивач – ТОВ «ТРК «Телесвіт», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 26.12.2008 № 71).

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 10/1169-08; позивач – ТОВ «Полтавські телекомунікаційні системи», відповідач – Полтавське ТВ;

рішення ТВ від 21.10.2008 № 2/91-рш).

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 14/118-0-09; позивач – ТОВ «Херсонські телекомунікаційні системи» (ПТРК «Вітал»), відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 25.03.2009 № 12/П-1).

(Постанова ВГСУ від 06.07.2010 у справі № 1/223а; позивач – ТОВ «ІВК-Донбас», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 15.08.2008 № 7-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 06.08.2014 у справі № 921/857/13-г/9; позивач – ТОВ «Телесвіт», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 05.07.2013 № 47).

11. Господарськими судами підтверджена правомірність визначення у рішенні органу Комітету часових меж ринку як проміжку часу меншого ніж один рік, що обумовлюється тривалістю опалювального сезону; а територіальних меж ринку – межами мереж, якими транспортується теплова енергія певному визначеному колу споживачів.

(Постанова ВГСУ від 06.07.2010 у справі № 12/143; позивач – ТОВ «Енергозбереження Рівне», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 22.06.2009 № 39).

12. Органом Комітету невірно визначено територіальні (географічні) межі ринку послуг в межах єдиного суб'єкта господарювання (межі зернового складу суб'єкта господарювання, що є його виробничим підрозділом). Споживачі мають можливість обрати між послугами, які надаються зерновими складами інших суб'єктів господарювання, у тому числі в межах певної області.

Неправильним є визначення відсутності конкурентів у суб'єкта господарювання лише на тій підставі, що ніякий інший суб'єкт господарювання не може надавати послуги на території цього суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 12.10.2010 у справі № 13/49-10/30; позивач – ДП «Пирятинський комбінат хлібопродуктів», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 24.02.2009 № 02/13-рш).

(Постанова ВГСУ від 12.10.2010 у справі № 1/22н; позивач – ВАТ «Старобільський елеватор», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 09.11.2009 № 01-29/63).

13. Під час визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку роздрібно́ї торгівлі високооктановими бензинами орган Комітету не врахував, що основними споживачами цього суб'єкта господарювання є не лише мешканці відповідного населеного пункту, а й власники транзитного транспорту, а також умови оплати за бензин [готівка, форми безготівкових розрахунків (смарт-карти, бланки-дозволи тощо)].

(Постанова ВГСУ від 26.10.2010 у справі № 14/121; позивач – СП ТОВ «Кершер», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 28.12.2009 № 119).

14. Органом Комітету не доведено наявності монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку виробництва та реалізації товару у територіальних межах міста з часткою, що перевищує 35 відсотків, зокрема, з тих підстав, що зі змісту рішення органу Комітету не вбачається, які чинники вплинули на встановлення часових меж ринку протягом двох днів (02-03.11.2009), залишено поза увагою, що дефіцит товару у відповідних територіальних межах розпочався раніше; неправильним є визначення географічних меж ринку, оскільки принаймні два суб'єкти господарювання – покупці, з якими було укладено нерівнозначні угоди, знаходились поза визначеними територіальними межами, а на території області діяла значно більша кількість суб'єктів господарювання ніж у досліджуваних територіальних межах.

(Постанова ВГСУ від 15.03.2011 у справі № 15/58-10; позивач – ТОВ «Хмельницьклегпром», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 30.11.2009 № 97-рш).

15. Для правильного визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання у складі групи суб'єктів господарювання на певному ринку підлягає перевірці становище кожного з учасників групи на визначеному ринку, а також з'ясуванню, яким чином здійснюється контроль у межах групи.

(Постанова ВГСУ від 31.01.2012 у справі № 25/219; позивач – ТОВ «Полтавські телекомунікаційні мережі», ТОВ «Телесвіт», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 24.09.2010 № 25/219).

16. З метою визначення монопольного становища на ринку пасажирських перевезень автомобільним транспортом від початкової до кінцевої зупинки необхідно враховувати, що територіальними межами ринку є не конкретний маршрут, а територія району, міста, по якому він проходить.

(Постанова ВГСУ від 17.05.2011 у справі № 7/160-О-10; позивач – ВАТ «Ремпобуттехніка», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 28.07.2010 № 35/П-1).

17. При встановленні переліку товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, а також товарних меж ринку, органам Комітету необхідно керуватись термінами, наведеними у статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», зокрема, для понять «товар» та «ринок товару (товарний ринок)», які передбачають наявність відносно будь-якого предмета господарського обороту, тобто товару, попиту і пропозиції на нього. Некоректне встановлення товару є підставою для висновку суду про неповне з'ясування органом Комітету обставин справи та недоведення факту зайняття суб'єктом господарювання монопольного (домінуючого) становища на ринку.

(Постанова ВГСУ від 21.08.2012 у справі № 59/221; позивач – ТОВ «Фірма Т.М.М.», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 18.08.2011 № 44-01/07.11).

18. Вищим господарським судом України підтримано правомірність визначення органом Комітету географічних меж ринку надання послуг з проведення поховання (кремації) в межах кладовищ та крематорію виходячи з того, що не існує передбачених законодавством обмежень щодо захоронення осіб за місцем реєстрації чи в межах певної території тощо, а також з того, що поховання здійснюється виходячи з волевиявлення померлого або побажань родичів.

(Постанова ВГСУ від 30.07.2013 у справі № 5023/5448/12 (5023/2360/12); позивач – КП «Ритуал», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 10.04.2012 № 43-к).

19. Установлення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта (суб'єктів) господарювання вклучас застосування як структурних, так і поведінкових показників, що характеризують стан конкуренції на ринку. При цьому застосування структурних показників зумовлюється встановленням об'єкта аналізу, визначенням товарних, територіальних (географічних), часових меж ринку на підставі інформації, яка може бути використана для визначення монопольного (домінуючого) становища.

(Постанова ВГСУ від 01.07.2015 у справі № 922/4700/14; позивач – ТОВ «Балмолоко», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 19.08.2014 № 189-р/к).

(Постанова ВГСУ від 15.07.2015 у справі № 908/4992/14; позивач – ТОВ «Параллель-М ЛТД», відповідач – Запорізьке ТВ; розпорядження ТВ від 08.10.2014 № 5).

(Постанова ВГСУ від 15.07.2015 у справі № 908/4991/14, позивач – ТОВ «Параллель-М ЛТД», відповідач – Запорізьке ТВ, розпорядження ТВ від 08.10.2014 № 16).

(Постанова ВГСУ від 02.11.2016 у справі № 922/4428/14; позивач – ПАТ «Куп'янський молочноконсервний комбінат», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 8.08.2014 № 195-р/к).

(Постанова ВГСУ від 23.11.2016 у справі № 906/1265/15; позивач – КП «Виробниче житлове ремонтно-експлуатаційне підприємство № 15», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 23.06.2015 № 36-р/к).

(Пункт 15.1 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

20. Попередні судові інстанції, встановивши відсутність у рішенні Комітету необхідного мотивування висновку Комітету щодо зайняття суб'єктом господарювання монопольного (домінуючого) становища на загальнодержавному ринку (рішення не містить інформації стосовно товарних меж досліджуваного ринку, аналізу та формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) тощо), дійшли обґрунтованого висновку щодо наявності підстав для визнання рішення Комітету недійсним та правомірно задовольнили позовні вимоги суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 25.10.2016 у справі № 910/4771/16; позивач – ТОВ «ЗЕОНБУД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 03.12.2015 № 606-р)

21. Бар'єрами вступу на ринки реалізації низькооктанових та високооктанових бензинів у роздрібній торговельній мережі АЗС є адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю одержання згоди органів місцевого самоврядування на оренду земельної ділянки для розташування АЗС, дозволів органів екологічної безпеки, охорони праці, пожежного нагляду на роздрібну торгівлю нафтопродуктами, а також економічні обмеження, пов'язані з витратами на будівництво нових АЗС, реконструкцію існуючих АЗС, наявністю обігових коштів.

(Постанова ВГСУ від 16.03.2010 у справі № 5/199-09; позивач – ТОВ «НК Альфа-Нафта», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2009 № 19).

22. Підставою для визнання рішення органу Комітету недійсним стало те, що орган Комітету, визначаючи становище суб'єкта господарювання на ринку перевезення пасажирів на відповідному маршруті, не дослідив можливі накладення інших маршрутів, пасажиропотік, а також наявні бар'єри для споживачів на відповідному маршруті користуватись послугами інших перевізників.

(Постанова ВГСУ від 13.07.2010 у справі № 27/88-08-4151-38/401; позивач – ВАТ «Югтранс», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 15.08.2008 № 7-р/тк).

I.2. Компетенція судів щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

1. Під час вирішення спору у справі, обставини якої пов'язані з визначенням меж товарного ринку та/або монопольного становища суб'єкта господарювання на ньому, господарський суд не повинен знову визначати такі межі та/або монопольне становище після того, як це зробив орган Комітету, і в такий спосіб перебирати на себе повноваження зазначеного органу.

Компетенція господарських судів щодо перевірки підставності рішення органу Комітету про встановлення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку полягає в перевірці дотримання органами Комітету відповідних положень законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 28.01.2014 у справі № 918/1144/13; позивач – ПрАТ «Родина», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 27.06.2013 № 59).

(Постанова ВГСУ від 23.04.2014 у справі № 906/796/13; позивач – ТОВ Фірма «Т.М.М.», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 22.03.2013 № 1.16/-16р).

(Постанова ВГСУ від 13.07.2016 у справі № 924/1799/15; позивач – ПП «Фірма «Сомгіз», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 30.09.2015 № 99-р/к).

(Постанова ВГСУ від 18.10.2016 у справі № 915/187/16; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 30.12.2015 № 71-ріш).

(Постанова ВГСУ від 15.11.2016 у справі № 921/159/16-г/18; позивач – ВАТ «Тернопільобленерго», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 29.02.2016 № 05-р/к).

(Постанова ВГСУ від 16.11.2016 у справі № 921/59/16-г/6; позивач – ПрАТ «Автотехсервіс», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 06.11.2015 № 68-р/к).

(Постанова ВГСУ від 17.01.2017 у справі № 914/1432/16; позивач – ПАТ «Львівобленерго», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 6 р/к).

(Пункт 15.5 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

2. Господарський суд під час вирішення спору не повинен здійснювати дослідження ринків товарів, у т.ч. товарні і територіальні межі ринку, питання формування цін на ринках товарів тощо, визначати власними силами монопольне (домінуюче) становище суб'єктів господарювання на ринку, оскільки відповідні повноваження здійснюються виключно органами Комітету.

(Постанова ВГСУ від 23.04.2014 у справі № 910/11383/13; позивач – Фірма «Т.М.М», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2013 № 14/-01-П).

(Постанова ВГСУ від 17.01.2017 у справі № 914/1432/16; позивач – ПАТ «Львівобленерго», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 6 р/к).

(Пункт 15.5 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

3. Господарський суд не має права самостійно або шляхом призначення судової експертизи визначати наявність чи відсутність монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на певному товарному ринку, що є виключною компетенцією Комітету.

(Постанова ВГСУ від 10.02.2009 у справі № 4/44а; позивач – ВАТ «Пролетарська залізниця», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 23.12.2005 № 84).

I.3. Зловживання монополієм (домінуючим) становищем

1. Зловживання монополієм (домінуючим) становищем може мати різні прояви та полягати у вчиненні не лише одного, але й кількох самостійних порушень. В останньому випадку кожне самостійне порушення має кваліфікуватися окремо. При цьому за вчинення кожного самостійного порушення на винну особу може бути накладений штраф.

(Постанова ВГСУ від 13.04.2010 у справі № 18/1529; позивач – ТОВ «Технологічний центр – Горки», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 08.05.2009 № 17).

(Постанова ВГСУ від 01.06.2016 у справі № 917/1685/14; позивач – ФОП Сорока І. А., відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ 10.07.2014 № 02/174-рш).

2. Для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як зловживання монополієм (домінуючим) становищем відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» не обов'язкове настання наслідків у формі відповідно недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (конкуренція, покупців) чи споживачів, зокрема через заподіяння їм шкоди (збитків) або іншого реального порушення їхніх прав чи інтересів, а достатньо встановлення можливості настання зазначених наслідків у зв'язку з відповідними діями такого суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 01.06.2016 у справі № 917/1685/14; позивач – ФОП Сорока І. А., відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 10.07.2014 № 02/174-рш).

(Постанова ВГСУ від 14.06.2016 у справі № 910/28649/15; позивач – ПАТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Одеська залізниця», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 22.09.2015 № 484-р).

(Постанова ВГСУ від 29.06.2016 у справі № 916/3900/15; позивач – Енергопостачальна компанія «Одесаобленерго», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 14.07.2015 № 87-р/к).

(Постанова ВГСУ від 13.07.2016 у справі № 924/1799/15; позивач – ПП «Фірма «Сомгіз», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 30.09.2015 № 99-р/к).

(Постанова ВГСУ від 11.10.2016 у справі № 915/82/16; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 09.09.2015 № 42-р/ш).

(Постанова ВГСУ від 11.01.2017 у справі № 921/342/16-г/11; позивач – ФОП Гонзюр О. В., відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 09-р/к).

(Постанова ВГСУ від 10.10.2017 у справі № 910/23952/16; позивач – ПАТ «Полтаваобленерго», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 11.10.2016 № 457-р).

(Пункт 14 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

3. Необгрунтована відмова суб'єкта господарювання від укладення публічного договору (стаття 633 ЦК України) або стороною, що надала договір для приєднання (стаття 634 ЦК України), може бути кваліфікована як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, якщо такий суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на відповідному ринку.

(Пункт 19 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

4. У разі кваліфікації дій суб'єктів господарювання як зловживання монопольним (домінуючим) становищем, передбачене пунктом 2 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», висновок про наявність/відсутність рівнозначних угод (за відсутності оформлення відносин письмовим договором) може бути зроблено й за результатами аналізу поведінки учасників відповідних правовідносин.

При цьому обов'язок обгрунтувати існування об'єктивно виправданих причин застосування різних цін чи різних інших умов до рівнозначних угод з суб'єктами господарювання, продавцями чи покупцями покладається на особу, яка застосовує згадані ціни чи інші умови.

(Постанова ВГСУ від 27.11.2007 у справі № 16/432/07; позивач – МКП «Миколаївводоканал», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 28.04.2007 № 7-р/ш).

(Пункт 11 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

5.1. Шкода, як цивільно-правова категорія, завдана внаслідок вчинення відповідних дій, не є складовою порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

5.2. Стаття 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» не містить положень стосовно мінімальної кількості фактів (подій), яка вважалася б достатньою для кваліфікації дій суб'єктів господарювання за ознаками зловживання монопольним (домінуючим) становищем. Отже, й одноразове відповідне порушення, належним чином встановлене й доведене, може бути підставою для здійснення такої кваліфікації.

(Постанова ВГСУ від 22.01.2008 у справі № 35/210-07; позивач – МКВП «Дніпроводоканал», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 01.12.2006 № 13.5/18-п).

(Постанова ВГСУ від 19.03.2013 у справі № 5016/1525/2012(1/69); позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 21.06.2012 № 72-ріш).

(Постанова ВГСУ від 06.08.2014 у справі № 914/407/14; позивач – Львівське МКП «Львівтеплоенерго», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 17.12.2013 № 330).

(Пункт 17 постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

6. Питання щодо завищення рівня рентабельності під час розрахунку вартості товарів (робіт, послуг) є питанням права, а тому має вирішуватися самим господарським судом без призначення судової експертизи.

(Постанова ВГСУ від 10.02.2009 у справі № 4/44а; позивач – ВАТ «Пролетарська залізниця», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 23.12.2005 № 84).

7. Саме по собі дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері ціноутворення не означає відсутності в діях такого суб'єкта господарювання порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем шляхом встановлення таких цін, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, або застосування різних цін до рівнозначних угод без об'єктивно виправданих на те причин.

(Постанова ВГСУ від 17.02.2009 у справі № 15/39-Н; позивач – ВАТ «Хмельницьктранс», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 17.12.2007 № 02-12/14-06).

(Пункти 10 і 11 постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

8. Зміна окремих умов, передбачених примірним договором, шляхом їх нав'язування стороною, що має ринкову (монопольну) владу, є зловживанням монопольним становищем на ринку.

Листи та роз'яснення Національної комісії регулювання енергетики України, які не мають форми постанов чи розпоряджень цієї Комісії, не можуть вважатися обов'язковими для виконання підприємствами, установами й організаціями.

(Постанова ВГСУ від 21.07.2009 у справі № 48/356; позивач – ВАТ «Полтаваобленерго», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 30.06.2006 № 244-р).

9. Господарським судом обгрунтовано не взято до уваги посилення суб'єкта господарювання на відповідні приписи ГК і ЦК України з огляду на те, що рішенням органу Комітету суб'єкта господарювання притягнуто до відповідальності не у зв'язку з укладенням договорів із здавачами молока в усній формі, а через установлення таких закупівельних цін на молоко, які мали наслідком ущемлення інтересів цих здавачів.

(Постанова ВГСУ від 15.12.2009 у справі № 7/14-254; позивач – ЗАТ «Молоко», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 15.12.2008 № 33).

10. Однією з підстав для визнання недійсним рішення органу Комітету, яким дії суб'єкта господарювання визнано порушенням за статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», стала невизначеність рішення органу Комітету в частині кваліфікацій дій суб'єкта господарювання (*«встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару...»*).

(Постанова ВГСУ від 16.02.2010 у справі № 16/86-10/16-09; позивач – КП «Благоустрій Кременчука», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 26.02.2008 № 01/13-рш).

11. Передумовою для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як зловживання монопольним становищем, передбаченого пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є наявність або відсутність альтернативних джерел придбання товару саме в межах досліджуваного ринку, а не наявність або відсутність таких джерел взагалі.

(Постанова ВГСУ від 16.03.2010 у справі № 5/199-09; позивач – ТОВ «НК Альфа-Нафта», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2009 № 19).

12. Укладення суб'єктом господарювання договорів зі споживачами без прямого порушення приписів чинного законодавства щодо їх змісту не є єдиним і достатнім доказом відсутності порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на відповідному ринку.

Судові рішення у господарській справі за позовом суб'єкта господарювання про врегулювання розбіжностей за договором не мають преюдиціального значення для справи за його позовом про скасування рішення органу Комітету, яким дії цього суб'єкта господарювання, пов'язані з укладенням відповідного договору, визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку.

(Постанова ВГСУ від 29.06.2010 у справі № 5/107-09; позивач – ВАТ «Сумське МВО ім. М.В.Фрунзе», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2008 № 68).

13. При кваліфікації дій суб'єктів господарювання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді застосування різних умов до рівнозначних угод, органам Комітету необхідно обґрунтувати рівнозначність таких угод, зокрема в частині їх змісту та обсягу.

(Постанова ВГСУ від 09.10.2012 у справі № 5019/234/12; позивач – Насіннева інспекція, відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 16.12.2011 № 102).

14. Підготовка, надання на погодження та застосування суб'єктом господарювання відкоригованих тарифів з порушенням вимог чинного законодавства на послуги, на ринку яких такий суб'єкт займає монополльне (домінуюче) становище, за наявності інформації про їх економічну необґрунтованість, правомірно визнано органом Комітету порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживанням монополльним становищем на відповідних ринках.

(Постанова ВГСУ від 06.11.2012 у справі № 18/2617/11; позивач – ПП «Засулля – Житлокомунсервіс», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 09.08.2011 № 01/89-рш).

15. Місцевий господарський суд не врахував, що монополльне (домінуюче) становище на певному ринку не є порушенням, на відміну від зловживання таким становищем, і, визнаючи недійсним (скасовуючи) частину рішення органу Комітету (яким визнано суб'єкта господарювання таким, що займає монополльне становище на ринку), у своєму рішенні не навів жодного мотивування щодо помилковості застосування органом Комітету Методики визначення монополльного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Комітету від 05.03.2002 № 49-р.

(Постанова ВГСУ від 07.06.2016 у справі № 914/3026/13; позивач – ПАТ «ІСКРА», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 30.05.2013 № 101).

16. Закон України «Про захист економічної конкуренції» та Методика визначення монополльного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, яка затверджена розпорядженням Антимонопольного комітету України № 49-р від 05.03.2002, не містять заборони у визначенні територіальних (географічних) меж ринку саме вулицею або її частиною (відрізком) з певною нумерацією будівель.

(Постанова ВГСУ від 19.09.2017 у справі № 927/173/16; позивач – ПАТ «Укртелеком», відповідач – Чернігівське ТВ; рішення ТВ від 28.12.2015 № 01-р/к).

17. Висновок місцевого господарського суду про те, що на території міста Фастова конкурентами суб'єкта господарювання є приватне акціонерне товариство «Київстар», приватне акціонерне товариство «МТС Україна» і товариство з обмеженою відповідальністю «Лайфселл», апеляційний господарський суд обґрунтовано визнав помилковим, оскільки послуги фіксованого зв'язку, які надає суб'єкт господарювання із застосуванням стаціонарного (нерухомого) кінцевого обладнання, і послуги рухомого (мобільного) зв'язку, які надають зазначені особи, не є взаємозамінними, не належать до групи однорідних послуг, які могли б розглядатися споживачем як одна і та ж послуга; ринок надання послуг мобільного зв'язку і ринок фіксованого зв'язку є різними – це різні ринки послуг, на яких використовуються різні технології послуг.

До того ж місцевим господарським судом залишено поза увагою і той факт, що одним із показників взаємозамінності товару також є наявність спільної групи споживачів.

У цьому випадку споживачами товару є мешканці міста Фастова, що користуються послугами фіксованого зв'язку, тоді як абоненти, які користуються послугою мобільного зв'язку та не користуються стаціонарним обладнанням, не прив'язані до визначеної території, оскільки можуть вільно переміщуватись.

(Постанова ВГСУ від 03.08.2016 у справі № 910/2526/16; позивач – ПАТ «Укртелеком», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 10.12.2015 № 53).

I.4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринках постачання та транспортування газу

1. Видача технічних умов на підключення до газорозподільної мережі є невід'ємною частиною діяльності з транспортування природного та нафтового газу розподільними трубопроводами.

У зв'язку з цим дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку транспортування природного та нафтового газу розподільними трубопроводами, щодо безпідставного зволікання з видачею технічних умов є зловживанням монопольним становищем на такому ринку.

(Постанова ВГСУ від 22.01.2008 у справі № 3/64; позивач – ВАТ «Закарпатгаз», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 29.05.2007 № 12).

2.1. Стягнення суб'єктом господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку постачання газу, окремої плати за відключення від газової мережі внаслідок заборгованості споживачів за спожитий газ, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, оскільки таке відключення не є послугою, а має характер технічної процедури у виконанні робіт з газопостачання.

При цьому саме лише невіднесення тих чи інших видатків до витрат з постачання газу жодним чином не може вважатися законною підставою для покладання таких видатків на споживачів газу – фізичних осіб та стягнення з останніх відповідної плати.

2.2. Господарським судом обґрунтовано визнано дії газопостачальної організації зі стягнення з населення плати за припинення (у зв'язку із заборгованістю) та наступного поновлення газопостачання, а також із щорічного витребування у споживачів газу довідок про право на пільги з оплати газу зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на відповідному ринку.

2.3. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку постачання природного газу населенню за

регульованим тарифом, які полягають у стягненні зі споживачів плати за припинення газопостачання у зв'язку з наявною у них заборгованістю за спожитий природний газ та за його відновлення, є порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50 та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на цьому ринку шляхом встановлення таких умов придбання товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 11.12.2012 у справі № 5/75/2001/5003; позивач – ПАТ «Вінницягаз», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 01.06.2012 № 30-рш).

(Постанова ВГСУ від 17.02.2015 у справі № 904/3733/14; позивач – ПАТ «Дніпрогаз», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2014 № 20/01-14/07-14).

(Постанова ВГСУ від 07.12.2016 у справі № 914/1823/16; позивач – ПАТ «Львівгаз», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 20.05.2016 № 12 р/к).

3. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку видачі технічних умов на підключення до власних газорозподільних мереж, щодо безпідставної відмови у видачі технічних умов є зловживанням монопольним становищем на такому ринку.

(Постанова ВГСУ від 03.02.2009 у справі № 8/146; позивач – ВАТ «Чернігівгаз», відповідач – Чернігівське ТВ; рішення ТВ від 26.06.2008 № 42-рш).

4. Встановлення суб'єктом господарювання, який діє на ринку проектувальних робіт з газифікації як проектна організація та займає монопольне (домінуюче) становище на суміжному ринку видачі технічних умов на підключення до власних газорозподільних мереж, не передбаченої законодавством вимоги про нотаріальне посвідчення довіреності, якою громадянин уповноважує певну проектну організацію вчиняти від його імені відповідні дії, що зумовило необґрунтоване збільшення витрат громадян, які замовляють проектні роботи не у цього суб'єкта господарювання, та обмеження конкуренції на ринку

проектувальних робіт з газифікації, є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем.

(Постанова ВГСУ від 16.06.2009 у справі № 2/449/08; позивач – ВАТ «Миколаївгаз», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 20.08.2008 № 7-рш).

5. Обумовлення Облгазом виконання пусконаладжувальних робіт, необхідних для приєднання побутових газових приладів до розподільних газопроводів, замовленням послуги із введення газових приладів в експлуатацію виключно у такої організації, є зловживанням монопольним становищем на ринку.

(Постанова ВГСУ від 08.09.2009 у справі № 16/656/08; позивач – ВАТ «Миколаївгаз», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 30.09.2008 № 10-рш).

6. Вищий господарський суд України підтримав висновок суду першої інстанції про те, що під роздрібною торгівлею розуміється продаж скрапленого газу, що використовується як моторне пальне, кінцевому споживачу, який використовує цей товар як моторне пальне, тобто здійснює заправлення автомобілів та інших транспортних засобів, двигуни яких конвертовані або розраховані на роботу на скрапленому газі, незалежно від форми розрахунків.

Послуги з роздрібною торгівлею скрапленим газом, який використовується як моторне пальне, що надаються на автомобільних газонаповнювальних станціях, не мають еквівалентних товарів - замінників, оскільки споживачі цих послуг, тобто власники або користувачі автомобілів чи інших транспортних засобів, двигуни яких розраховані на роботу лише на скрапленому газі, не можуть обрати інших послуг на заміну.

Крім того, скраплений газ, що використовується як моторне пальне, не може бути взаємозамінним з бензином за ціновим критерієм, оскільки бензин значно дорожчий за скраплений газ, що при його використанні на заміну скрапленого газу вдвічі збільшує витрати споживача.

Тобто, взаємозамінність бензинів та скрапленого газу, як моторного пального, може бути лише за споживчими та експлуатаційними характеристиками, але не за ціновим рівнем.

Отже, скраплений газ, що використовується як моторне пальне, як товар не є взаємозамінним з бензинами.

(Постанова ВГСУ від 24.05.2011 у справі № 12/49-НМ; позивач – ТОВ «Любарська енергетична компанія», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 12.02.2010 № 1.16/-8р).

7. Неправомірне нарахування оплати за спожитий раніше газ має ознаки єдиного триваючого порушення. Неодноразове накладення штрафу за одне порушення законодавства про захист економічної конкуренції суперечить статті 61 Конституції України.

(Постанова ВГСУ від 11.10.2016 у справі № 915/82/16; позивач – ПАТ «Миколаївгаз», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 29.09.2015 № 42-ріш).

(Пункт 2 Оглядового листа ВГСУ від 24.12.2014 № 01-06/2304/14).

I.5. Зловживання (монопольним) домінуючим становищем на ринку електропостачання

1. Безпідставна відмова енергопостачальника у погодженні повідомлень на заявлений обсяг купівлі електричної енергії ПНТ є зловживанням монопольним становищем на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами шляхом повної відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

(Постанова ВГСУ від 02.08.2016 у справі № 908/5862/15; позивач – ВАТ «Запоріжжяобленерго», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 29.09.2015 № 43-рш).

2. Наявність у суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку передачі електричної енергії, законних підстав для відмови у реалізації споживачу електричної енергії, спростовує висновок про зловживання цим суб'єктом господарювання монопольним становищем.

(Постанова ВГСУ від 25.10.2011 у справі № 16/38н/2011; позивач – ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання», відповідач - Луганське ТВ; рішення ТВ від 31.01.2011 № 01-24/04).

3. Безпідставна відмова суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом, у коригуванні споживачем договірних величин споживання електричної енергії в бік її збільшення, є порушенням, передбаченим пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним становищем шляхом часткової відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

(Постанова ВГСУ від 19.03.2013 у справі № 5016/1525/2012(1/69); позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 21.06.2012 № 72-рш).

(Постанова ВГСУ від 20.05.2014 у справі № 915/1106/13; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 28.12.2012 № 157-рш).

(Постанова ВГСУ від 10.01.2017 у справі № 914/1431/16; позивач – ПАТ «Львівобленерго», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 05.03.2016 № 5-р/к).

4. Включення суб'єктом господарювання, який займає монопольне становище на ринку послуг з видачі технічних умов на приєднання електроустановок споживачів до власних електричних мереж, вимог щодо вжиття замовником таких технічних умов за власний рахунок заходів з модернізації електрообладнання, які має виконувати сам власник мережі, є зловживанням монопольним становищем на зазначеному ринку.

(Постанова ВГСУ від 23.07.2013 у справі № 5015/5397/12; позивач – ПАТ «Львівобленерго», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.10.2012 № 106).

(Постанова ВГСУ від 21.04.2015 у справі № 917/1919/14; позивач – ПАТ «Полтаваобленерго», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 10.07.2014 № 01/179-рш).

(Постанова ВГСУ від 21.04.2015 у справі № 917/760/13; позивач – ПАТ «Полтаваобленерго», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 12.02.2013 № 01/17-рш).

5. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку постачання електричної енергії, щодо неправомірної зміни класу споживача електричної енергії з 1-го на 2-й, внаслідок чого збільшувався розмір плати за спожиту електричну енергію, є зловживанням монопольним становищем, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів.

(Постанова ВГСУ від 16.07.2013 у справі № 5021/758/12; позивач – ПАТ «Енергопостачальна компанія «Сумиобленерго», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 29.03.2012 № 12).

6. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку постачання електричної енергії за регульованим тарифом, які полягають у висуванні вимог до споживача щодо оплати вартості додаткової послуги, зокрема, позачергової технічної перевірки правильності роботи засобу обліку за відсутності як встановленого факту пошкодження, втрати або неправильної роботи приладу обліку з вини споживача, так і за відсутності укладеного між ними договору щодо надання

відповідних послуг, або разового замовлення чи згоди споживача щодо проведення позапланової технічної перевірки лічильника є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 01.04.2014 у справі № 915/1480/13; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 27.06.2013 № 80-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2014 у справі № 915/2350/13; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 30.09.2013 № 129-ріш).

I.6. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку житлово-комунальних послуг

1. Саме по собі передання житлового будинку на баланс ОСББ не спростовує факту зайняття виконавцем житлово-комунальних послуг з утримання цього будинку та прибудинкової території монопольного (домінуючого) становища на ринку житлово-комунальних послуг.

(Постанова ВГСУ від 27.09.2011 у справі № 08/1799; позивач – ДП «Ремонтно-експлуатаційне управління» ПП «Надія», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 26.08.2010 № 40).

2. Включення до технічних умов заявника на присднання до мереж централізованого питного водопостачання та водовідведення умови щодо виконання робіт з санації водопровідної магістралі, які має своєчасно проводити власник таких мереж, а не заявник, який не має повноважень щодо володіння, користування та розпорядження зазначеними мережами, є зловживанням монопольним становищем шляхом вчинення дій, які можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 02.11.2010 у справі № 14/155; позивач – ВАТ «АК «Київводоканал», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 11.02.2010 № 60/6-П).

(Постанова ВГСУ від 26.07.2011 у справі № 14/40; позивач – ПАТ «АК «Київводоканал», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 09.12.2010 № 46/01-П).

3. У діях суб'єкта господарювання відсутнє порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем шляхом застосування тарифів на житлово-комунальні послуги, оскільки ці тарифи були затверджені органом місцевого самоврядування, а їх застосування таким суб'єктом господарювання є фактичним виконанням рішення органу місцевого самоврядування.

(Постанова ВГСУ від 31.01.2012 у справі № 5023/6643/11; позивач – Борівське водопровідно-каналізаційне КП, відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 31.05.2011 № 1/02-03-11).

4. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку централізованого водопостачання та водовідведення в межах його мереж, які полягали в обмеженні прав споживачів на вибір укладання договорів про надання послуг з водопостачання самостійно або через об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку.

(Постанова ВГСУ від 15.01.2013 у справі № 5002-12/1079-2012; позивач – КРП «Виробниче підприємство водопровідно-каналізаційне господарство Південного берега Криму», відповідач – ТВ в АРК Крим; рішення ТВ від 06.03.2012 № 14/05-13/15).

5. Суб'єкт господарювання, який займає монопольне становище на ринку надання послуг з користування нежитловими приміщеннями житлових будинків для розміщення та технічного обслуговування телекомунікаційної мережі в межах нежитлових приміщень житлових будинків, встановивши різний розмір щомісячної плати за одну квартиру при наданні зазначених послуг, створив нерівні конкурентні умови для суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на вказаному ринку, чим вчинив порушення, передбачене пунктом 2 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 05.03.2013 у справі № 5023/2728/12; позивач – КСП «Інженерні мережі», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.03.2012 № 38-к).

6. У випадку, коли суб'єкт господарювання, який займає монопольне становище на ринку надання послуг забезпечення доступу операторам телекомунікацій до елементів інфраструктури житлових будинків та інших споруд для прокладання та обслуговування телекомунікаційних мереж, надає послуги на цьому ринку з метою отримання прибутку, а вартість вільно встановлених ним у договорах цін на такі послуги значно перевищує розмір затвердженого рішенням органу місцевого самоврядування тарифу на утримання будинків і споруд та

прибудинкових територій, відсутність у нього розрахунку витрат, пов'язаних з наданням цих послуг, свідчить про необґрунтованість встановлення ним цін на зазначені послуги, що було б неможливим за умов значної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 21.05.2013 у справі № 5009/2369/12; позивач – КП «Житломасив», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 18.05.2012 № 25-рш).

7. Дії суб'єкта господарювання, які полягали у застосуванні в договорах про надання послуг з централізованого тепlopостачання зі споживачами (юридичними особами) різних умов оплати спожитих послуг, зокрема, різної відповідальності за прострочення такої оплати, правомірно визнано порушенням конкурентного законодавства, передбаченим пунктом 2 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на досліджуваному ринку шляхом застосування різних умов до рівнозначних угод з суб'єктами господарювання без об'єктивно виправданих на те причин.

(Постанова ВГСУ від 13.05.2014 у справі № 913/3112/13; позивач – КТП «Алчевськтеплокомуненерго», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 30.09.2013 № 01-24/213).

I.7. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на інших товарних ринках

1. Відмова у розширенні меж існуючих поховань та віднесення таких місць до родинних поховань, з підстав відмови користувача від «переоформлення» вже виданого у встановленому законом порядку Свідоцтва про поховання є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання ритуальних послуг з оформлення свідоцтва про поховання, передбачених необхідним мінімальним переліком, оскільки законодавством України взагалі не передбачено таких дій як здійснення «переоформлення» свідоцтв про поховання.

Ритуальна служба, як юридична особа, що здійснює господарську діяльність на ринку надання ритуальних послуг, є суб'єктом господарювання та в цьому випадку, виступає як суб'єкт господарювання на ринку надання ритуальних послуг з оформлення свідоцтва про поховання, оскільки надає такі послуги на платній основі.

(Постанова ВГСУ від 30.06.2015 у справі 910/21275/14; позивач – РС «Спеціалізований комбінат підприємств комунально-побутового обслуговування», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 31.07.2014 № 79/01-р/к).

2. Завищення суб'єктом господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, вартості замовлень внаслідок необґрунтованого включення до такої вартості плати за фактично невиконані роботи, а так само на факт подвійного стягнення плати за ті самі роботи є зловживанням монопольним (домінуючим) становищем у вигляді встановлення таких цін чи інших умов реалізації товару (послуг), які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 26.12.2006 у справі № 12/30; позивач – Миргородське підприємство технічної інвентаризації та експертиз, відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 23.11.2005 № 02/21-рш).

3. Встановлення та стягнення товарною біржею різної вартості послуги з реєстрації біржових контрактів залежно від

ціни біржового контракту правомірно визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на відповідному ринку.

(Постанова ВГСУ від 17.11.2009 у справі № 3/103-09; позивач – Сумська товарна біржа «Сумиагропромбіржа», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 18.12.2008 № 63).

4.1. Дії суб'єкта господарювання, які полягали у безпідставній відмові приватному підприємцю у заправці його автомобіля стисненим газом, який використовується як моторне паливо, правомірно визнано порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50 і пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на відповідному ринку шляхом повної відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

4.2. Часткова відмова суб'єктом господарювання від реалізації низькооктанових та(або) високооктанових бензинів у роздрібній торговельній мережі АЗС в ряді регіонів через відсутність альтернативних джерел придбання цих товарів є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем на ринках, обмежених відповідними територіальними, товарними та часовими межами.

(Постанова ВГСУ від 02.02.2010 у справі № 16/1-НМ; позивач – ТОВ «Фактор Коммерс», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 18.11.2008 №1.16/86-р).

(Постанова ВГСУ від 16.03.2010 у справі № 5/199-09; позивач – ТОВ «НК Альфа-Нафта», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2009 № 19).

5. Саме лише недотримання Методики вивчення попиту населення на пасажирські перевезення, затвердженої наказом Міністерства транспорту України від 21 січня 1998 року № 21, при встановленні тарифу на маршруті не свідчить про те, що цей тариф є завищеним.

У разі кваліфікації дій суб'єкта господарювання як зловживання монопольним (домінуючим) становищем, відповідно до пункту 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист

економічної конкуренції», орган Комітету повинен довести, що тариф на відповідному маршруті є завищеним та що за наявності конкуренції на ринку цей тариф був би нижчим.

Встановлення судом факту погодження тарифів на послуги суб'єкта господарювання рішенням уповноваженого органу місцевого самоврядування, яке є обов'язковим для виконання на відповідній території, стало підставою для визнання недійсним рішення органу Комітету, яким дії суб'єкта господарювання з подання на погодження виконкому міської ради розрахунку тарифу на перевезення пасажирів на економічно необгрунтованому рівні та надання таких послуг за цим тарифом визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 13.07.2010 у справі № 27/88-08-4151-38/401; позивач – ВАТ «Югтранс», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 15.08.2008 № 7-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 17.05.2011 у справі № 7/160-О-10; позивач – ВАТ «Ремпобуттехніка», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 28.07.2010 № 35/П-1).

(Постанова ВГСУ від 05.03.2013 у справі № 9н/5014/2159/2012; позивач – КТП «Алчевськтеплокомуненерго», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 14.06.2012 № 01-24/105).

6. У справі за позовом суб'єкта господарювання про визнання недійсним рішення органу Комітету, доводи вказаного суб'єкта господарювання щодо визначення територіальних меж відповідного ринку в межах відповідного населеного пункту є необгрунтованими, оскільки території розповсюдження програм та категорія каналу мовлення не є тотожними поняттями.

Твердження суб'єкта господарювання про те, що всі його абоненти знаходяться в зоні розташування паралельних багатоканальних телемереж інших провайдерів і тому мають можливість отримати послугу доступу до пакетів телепрограм з використанням ресурсу багатоканальної кабельної телемережі (програмну послугу) від інших провайдерів, що надають зазначені

послуги у відповідних територіальних межах, спростовується результатами проведеного органом Комітету дослідження відповідного ринку, за результатами якого встановлено, що технічну можливість отримати послугу доступу до пакетів телепрограм з використанням ресурсу багатоканальної кабельної телемережі (програмну послугу) від кількох провайдерів програмної послуги має лише частина мешканців відповідного населеного пункту, а всі інші споживачі зазначених послуг не мають технічної можливості вільно перейти до споживання аналогічних послуг, що надаються іншими провайдерами програмної послуги у зазначених територіальних межах.

(Постанова ВГСУ від 11.01.2011 у справі № 9/195-09; позивач – ТОВ «ГРК «Телесвіт», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ 26.12.2008 № 71).

7. Послуга з переоформлення входить до складу всього комплексу послуг, пов'язаних із договором зберігання зерна, вона не є окремою самостійною послугою і не має свого власного ринку в межах території, на якій розташовано зерновий склад.

Господарські суди правильно визнали помилковими висновки органу Комітету про те, що товарними межами ринку є послуга з переоформлення документів на зерно з одного власника на іншого, а територіальними (географічними) межами ринку є межі території зернового складу (елеватора) суб'єкта господарювання, оскільки в межах зернового складу суб'єкта господарювання не може існувати будь-яка конкуренція і, відповідно, ринок послуги з переоформлення документів.

(Постанова ВГСУ від 08.02.2011 у справі № 6/443/08-11/356/09-5/68/10; позивач – ВАТ «Мелітопольський елеватор», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 11.06.2008 № 03/07-08).

8. Виконання суб'єктом господарювання договору утруднювалося не внаслідок його дій, а з тих підстав, що під'їзна колія контрагента за договором проходила через територію іншого суб'єкта господарювання, користування якою не було врегульовано. Крім того, суб'єкт господарювання не відмовляв у наданні договірних послуг, що вказує на відсутність ознак

порушення, передбаченого пунктом 5 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 28.09.2010 у справі № 31/16-10-879; позивач – ДП «Одеська залізниця», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 24.12.2009 № 46-р).

9. Встановлення економічно необґрунтованої вартості послуг з технічного обслуговування автомобілів у період гарантійного строку їх експлуатації, застосування завищеної вартості однієї нормо-години технічного обслуговування автомобілів та завищення кількості нормо-годин технічного обслуговування автомобілів у період гарантійного строку їх експлуатації є самостійними порушеннями вимог законодавства про захист економічної конкуренції вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем.

(Постанова ВГСУ від 21.02.2012 у справі № 6/5007/81/11; позивач – ТОВ «Житомир-Авто», відповідач - Житомирське ТВ; рішення ТВ від 29.06.2011 № 1.16/-31р).

(Постанова ВГСУ від 02.04.2013 № 23/5005/7593/2012; позивач – ТОВ «Дніпромотор»; відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 24.07.2012 № 69/01-12/05-12).

10. Завищення в договорах оператором АТС витрат на електроживлення обладнання Управління державної служби охорони, розміщеного на цих АТС, мало наслідком встановлення необґрунтованої вартості послуг з розміщення та організації обслуговування обладнання систем передавання тривожних сповіщень на місцевих телекомунікаційних мережах, що в свою чергу є порушенням, передбаченим пунктом 1 частиною другою статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку зазначених послуг шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 19.02.2013 у справі № 5009/2447/12; позивач – ПАТ «Фарлеп-Інвест», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 28.05.2012 № 27-рш).

(Постанова ВГСУ від 05.03.2013 у справі № 5009/2455/12; позивач – ПАТ «Світ»; відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 28.05.2012 № 29-рш).

(Постанова ВГСУ від 19.03.2013 у справі № 5009/2452/12; позивач – ПАТ «Фарлеп-Інвест»; відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 28.05.2012 № 28-рш).

11. Завищення суб'єктом господарювання, який займає монопольне становище на ринку послуг, що пов'язані з перебуванням автотранспортних засобів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у постійній зоні митного контролю, статті витрат з оренди земельної ділянки, що призвело до встановлення економічно необґрунтованих тарифів на послуги щодо розміщення, зберігання автотранспортних засобів комерційного призначення на належному йому складі, є порушенням, передбаченим частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку зазначених послуг шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 19.02.2013 у справі № 3/5007/18/12; позивач – ФОП Герус В.А., відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2012 № 1.16/-19-р).

12. Стягнення суб'єктом господарювання, який займає монопольне становище на ринку ритуальних послуг, плати за послуги, які не передбачені Мінімальним переліком окремих видів ритуальних послуг та не встановлені органом місцевого самоврядування, є порушенням пункту 2 статті 50, частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що призвело до необґрунтованих витрат споживачів та до ущемлення їх інтересів.

(Постанова ВГСУ від 21.05.2013 у справі № 11/39/5022-999/2012; позивач – СКП «Ритуальна служба» Тернопільської МР, відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 28.09.2012 № 72).

13. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне становище на ринку надання послуг з підготовки архівних довідок на запити фізичних та юридичних осіб щодо інформації, яка міститься в документах, переданих на зберігання до архіву, зі стягнення з громадян плати за видачу архівних довідок, необхідних їм для соціального захисту, які повинні надаватись безоплатно, є зловживанням монопольним становищем на ринку, шляхом вчинення дій, що призвели до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 27.11.2012 у справі № 28/217а; позивач – ТОВ «Департамент архівів», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 28.08.2011 № 49).

14. Вищим господарським судом України підтримано висновок органу Комітету про те, що вимога суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг з проведення поховання (кремації) в межах кладовищ та крематорію, що знаходяться на його балансі, щодо придбання саме у нього предметів ритуальної належності та супутніх послуг як умова оформлення з ним договору про надання ним послуг з проведення поховання (кремації), є неправомірною та може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання та споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 30.07.2013 у справі № 5023/5448/12; позивач – КП «Ритуал», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 10.04.2012 № 43-к).

15. Дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг зі зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів на спеціальних майданчиках в межах певної території, що полягають у встановленні економічно необґрунтованих завищених тарифів на послуги за рахунок встановлення завищеного рівня рентабельності, є зловживанням монопольним становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 28.01.2014 у справі № 922/3267/13; позивач – ДП МВС України «Інформ-Ресурси», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 23.05.2013 № 103-к).

(Постанова ВГСУ від 18.02.2015 у справі № 908/1984/14; позивач – ФОП Головатенко В.Г., відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 28.03.2014 № 11-рш).

16. Встановлення суб'єктом господарювання, що не зазнає значної конкуренції на ринку реалізації в роздрібній мережі через автозаправні станції (АЗС) високооктанового бензину, необґрунтованих цін на високооктановий бензин за рахунок значного збільшення торговельної надбавки на фоні зменшення закупівельних цін є зловживанням монопольним становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 24.12.2013 у справі № 920/177/13-г; позивач – ТОВ «Конвалія – Ш», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 27.11.2012 № 80).

(Постанова ВГСУ від 13.08.2014 у справі № 925/133/14; позивач – ТОВ «Валентина», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 04.11.2013 № 95).

17. Включення вартості не передбачених законодавством «комп'ютерних» послуг до розрахунку вартості транспортування та відповідального зберігання на штрафних майданчиках транспортних засобів правомірно визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання платних послуг з відповідального зберігання тимчасово затриманих транспортних засобів.

(Постанова ВГСУ від 17.12.2013 у справі 903/850/13; позивач – ДП МВС України «Інформ-Ресурси», відповідач – Волинське ТВ; рішення ТВ від 31.05.2013 № 39).

(Постанова ВГСУ від 18.02.2014 у справі № 919/899/13; позивач – ДП МВС України «Інформ-Ресурси», відповідач – Севастопольське ТВ; рішення ТВ від 26.06.2013 № 27/25-13-рш).

18. Встановлення суб'єктом господарювання різних закупівельних цін на молоко в межах одного регіону, області не

можна вважати порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, оскільки встановлення однакових цін призводить до певних негативних наслідків для самого суб'єкта господарювання.

Органом Комітету не враховано усіх особливостей кон'юнктури ринку збуту молочної продукції, усіх обставин справи в їх сукупності під час винесення рішення.

(Постанова ВГСУ від 02.11.2016 у справі № 922/4428/14; позивач – ПАТ «Куп'янський молочноконсервний комбінат», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 28.08.2014 № 195-р/к).

19. Судом апеляційної інстанції встановлено, що в оскаржуваному рішенні органу Комітету, окрім споживчих властивостей бензинів, здійснювалось порівняння їх за цінами, що згідно з п. 5.1 Методики визначення монопольного становища суб'єктів господарювання на ринку є одним із показників взаємозамінності товару. Відтак, навіть при доведенні можливості заміни низькооктанового бензину високооктановим у двигунах автомобілів це не спростовує висновків органу Комітету про невзаємозамінність цих товарів згідно з п. 5.1 Методики визначення монопольного становища суб'єктів господарювання на ринку.

(Постанова ВГСУ від 16.11.2016 у справі № 921/59/16-г/6; позивач – ПП «Автотехсервіс», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 06.11.2015 № 68-р/к).

II. АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ

II.1. Загальні положення про антиконкурентні узгоджені дії

1. Наявність або відсутність складу порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій не пов'язується з тим, чи займає певний суб'єкт господарювання монопольне (домінуюче) становище на ринку.

(Постанова ВГСУ від 03.07.2007 у справі № 18/377; позивач – ТОВ «ВКФ «Калина-ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 19.01.2017 у справі № 910/17678/15; позивач – ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 29.04.2015 № 182-р).

(Пункт 8.1 Постанови ВГСУ від 26.12.11 № 15).

2. Для встановлення факту вчинення антиконкурентних узгоджених дій достатньо довести наявність факту обміну важливою інформацією між підприємствами-конкурентами. У разі встановлення факту здійснення узгоджених дій за допомогою таких непрямих доказів, як кореспонденція між підприємствами або показання свідків, презюмується, що такі узгоджені дії завдають шкоди конкуренції. Отже, тягар доказування відсутності шкоди для конкуренції під час вчинення узгодження дій лежить на підприємствах-учасниках таких дій.

Обмін інформацією між конкурентами є об'єктивною стороною порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, якщо такий обмін призводить до повідомлення двох чи більше учасників дій про подальшу поведінку на ринку, а саме: зміну термінів, масштабів щодо зменшення винагороди посередникам та інших деталей, які мають бути узгоджені між суб'єктами господарювання (аналогічна правова позиція викладена у рішенні Європейського суду (the European Court of Justice (ECJ) від 04.06.2009 р. зі справи № C-8/08).

(Постанова ВГСУ від 26.10.2016 у справі № 922/2144/15; позивач – ТОВ «Елмаш Груп», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2015 № 97-р/к).

(Постанова ВГСУ від 26.10.2016 у справі № 922/5192/15; позивач – ТОВ «Елмаш Груп», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2015 № 96-р/к).

(Постанова ВГСУ від 26.10.2016 у справі № 922/5193/15; позивач – ТОВ «Елмаш Груп», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2015 № 97-р/к).

(Постанова ВГСУ від 01.03.2017 у справі № 922/3014/16; позивач – ТОВ «Констракшн Груп Інтернешил», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 08.08.2016 № 72-р/к).

3. Посилання на визнання суб'єктом господарювання своєї вини у скоєнні антиконкурентних узгоджених дій не може вважатися достатнім доказом вчинення правопорушення як цією особою, так і іншим відповідачем у справі.

(Постанова ВГСУ від 10.12.2015 у справі 922/5598/14; позивач – КП «Шляхрембуд», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 20.11.14 № 233-р/к).

4. Для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як узгоджених антиконкурентних дій не є обов'язковим з'ясування наслідків у формі завдання збитків для його конкурентів чи споживачів або інше реальне порушення їхніх прав чи інтересів, оскільки достатнім є встановлення самого факту вчинення дій, які визначено як антиконкурентні узгоджені дії, та можливості настання таких наслідків.

(Постанова ВГСУ від 10.02.2009 у справі № 45/74; позивач – ДП «Вишняківський спиртовий завод» та інші державні спиртові заводи, що входять до складу учасників об'єднання «Київспирт», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 20.12.2007 № 745-р).

(Постанова ВГСУ від 21.06.2011 у справі № 10/1049-10; позивач – ДП ВАТ «Проскурів», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 31.03.2010 № 24-рш).

(Постанова ВГСУ від 20.08.2014 у справі № 922/597/14; позивачі – ФОП Александрова К.М., ФОП Бондаренко Т.П. та ФОП Павленко О.Г., відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 19.12.2013 № 291-к).

(Пункт 14 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

5. Якщо порушення законодавчого припису щодо заборони вчинення антиконкурентних узгоджених дій дійсно має місце,

господарським судом не можуть братися до уваги доводи про те, що воно допущене саме через виконання суб'єктом господарювання своїх договірних (господарських) зобов'язань.

(Постанова ВГСУ від 03.07.2007 у справі № 18/375; позивач – ТОВ «Суми-Ойл», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

(Пункт 8.4 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.11 № 15).

6. Погодження органом місцевого самоврядування вартості послуги, єдиний розмір якої був попередньо узгоджений між суб'єктами господарювання, не усуває в діях таких суб'єктів господарювання ознак порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.

(Постанова ВГСУ від 13.04.2010 у справі № 16/152-О-09; позивач – ТОВ «Спецсервіс», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 24.01.2007 № 1/п-1).

7. Визнання господарським судом недійсним рішення органу Комітету в частині визнання антиконкурентними узгодженими діями поведінки одного із суб'єктів господарювання – учасників таких дій не має преюдиціального значення для вирішення справи за позовом іншого суб'єкта господарювання про визнання недійсним зазначеного рішення органу Комітету.

7.1. Рішення органу Комітету про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів, стосується прав кількох суб'єктів господарювання, а тому, враховуючи приписи ГПК України, у господарських судів немає правових підстав для визнання недійсним оспорюваного рішення органу Комітету в тій частині, яка не стосується прав та охоронюваних законом інтересів суб'єкта господарювання у судовій справі.

(Постанова ВГСУ від 20.01.2011 у справі № 16/35/10; позивач – ПІІ «Лукойл-Україна», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 29.12.2010 № 26-рш).

(Постанова ВГСУ від 22.03.2016 у справі № 922/4608/15; позивач – ТОВ «СМП-17», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 09.06.2015 № 90-р/к).

(Постанова ВГСУ від 30.11.2016 у справі № 924/385/16; позивач – ФОП Першогоуба В.Л., відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 29.02.2016 № 16-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/942/16; позивач – ПП «Гранд Еліт Продукт», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 9 р/к).

8.1. Статті 5 і 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» не містять вичерпного переліку форм (способів) поведінки суб'єктів господарювання, які підпадають під ознаки узгоджених дій взагалі й антиконкурентних узгоджених дій зокрема.

8.2. Наявність між суб'єктами господарювання відносин контролю (в розумінні абзацу четвертого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції») ще не свідчить про погодженість їх конкурентної поведінки, але в сукупності та у взаємозв'язку з іншими конкретними обставинами справи може бути підтвердженням такої поведінки.

(Постанова ВГСУ від 30.08.2011 у справі № 8/16/1047-10; позивач – ДП «Проскурів», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 31.03.2010 № 24-рш).

(Постанова ВГСУ від 26.06.2012 у справі № 10/5025/2124/11; позивачі – ФОП Яцкова І.П., ТОВ «Ізяславський райагробуд», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 02.09.2011 № 93-рш).

П.2. Антиконтурентні узгоджені дії за частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції»

1. Частина третя статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» не потребує доведення факту формального узгодження конкурентної поведінки суб'єктів господарювання, в тому числі укладання відповідної цивільно-правової угоди.

Антиконтурентні узгоджені дії у вигляді схожих дій, які призвели або можуть призвести до обмеження конкуренції, встановлюються шляхом аналізу ситуації на ринку товару, який спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких схожих дій.

Пов'язані з наведеним обставини з'ясовуються і доводяться відповідним органом Комітету.

(Постанова ВГСУ від 03.07.2007 у справі № 18/377; позивач – ТОВ «ВКФ «Калина-ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

2. Втрата виробниками ринку збуту своєї продукції може бути підставою для припинення (обмеження) виробництва продукції, але не є об'єктивною причиною для встановлення й утримання виробниками цін на свою продукцію на однаковому рівні.

(Постанова ВГСУ від 16.10.2007 у справі № 3/764-06; позивач – ЗАТ «Гадячсир», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 20.09.2006 № 36).

3. Підвищення суб'єктами господарювання до однакового рівня відпускних цін на свою продукцію (після взяття ними участі у спільній нараді), за наявності об'єктивних причин для підвищення цін, але при різній собівартості виробництва продукції, не можна пояснити інакше, ніж їхньою узгодженою поведінкою.

(Постанова ВГСУ від 16.12.2008 у справі № 38/113; позивач – ДП «Стадницький спиртовий завод», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 20.12.2007 № 745-р).

4. Неодноразове одночасне підвищення кількома суб'єктами господарювання роздрібних цін на світлі нафтопродукти до однакового рівня, що перевищував рівень відповідних середніх цін в сусідніх областях, а також в цілому по Україні, та підтримання таких цін протягом тривалого часу (двох місяців), за умови збільшення розмірів залишків нафтопродуктів, різного рівня торговельних надбавок та невідповідності змін роздрібних цін динаміці закупівельних цін у відповідному періоді, не можна пояснити інакше, ніж узгодженою поведінкою таких суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 10.03.2009 у справі № 18/376-48/354-32/332; позивач – ЗАТ «Калина-ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 13.04.2010 у справі № 48/160; позивач – ЗАТ «Альянс Холдинг», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 25.12.2008 №18-р/тк).

5. Одночасне підвищення всіма суб'єктами господарювання тарифів на перевезення пасажирів на певному маршруті, встановлення їх на однаковому рівні без об'єктивних на те причин (з перевищенням визначеного уповноваженим органом граничного рівня) правомірно визнано органом Комітету порушенням у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.

(Постанова ВГСУ від 17.03.2009 у справі № 2-24/2418-2008; позивач – ФОП, відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 25.10.2007 № 39/05-13/55).

(Постанова ВГСУ від 02.02.2016 у справі № 920/673/15; позивачі – ТОВ «АТП 1054» та ТОВ «СУМИПАСТРАНС», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2015 № 16).

(Пункт 5 Оглядового листа ВГСУ від 25.11.2009 № 01-08/627).

6. Неспростування органом Комітету доводів суб'єкта господарювання про існування об'єктивних причин для підвищення роздрібною ціни на скраплений газ (збільшення

закупівельної ціни, підвищення залізничного тарифу тощо), а також встановлення судами факту підвищення ним цін раніше за своїх конкурентів, стало підставою для визнання недійсним рішення органу Комітету в частині порушення таким суб'єктом господарювання законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.

(Постанова ВГСУ від 09.02.2010 у справі № 21/31-Н; позивач – ТОВ «НК «Альфа-нафта», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 27.03.2009 № 13-рш).

(Постанова ВГСУ від 17.04.2012 у справі № 5023/8636/11; позивач – ПП «Мастерок 2009», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 20.09.2011 № 47-к).

(Постанова ВГСУ від 24.04.2012 у справі № 5023/8634/11; позивач – ПБМП «Миськільбуд», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 20.09.2011 № 47-к).

(Постанова ВГСУ від 24.04.2012 у справі № 5023/8904/11; позивач – КП «Первомайський Агрошляхбуд», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 20.09.2011 № 47-к).

7. Підтримання кількома суб'єктами господарювання роздрібних цін на скраплений газ як моторне пальне на однаковому рівні протягом тривалого часу, за умови зниження закупівельних цін на скраплений газ та зменшення загальних витрат цих суб'єктів господарювання у відповідному періоді, а також зниження (майже на 4 відсотки) цін реалізації на АГЗС, поблизу яких відсутні АГЗС інших суб'єктів господарювання, не можна пояснити інакше, ніж узгодженою поведінкою таких суб'єктів господарювання.

Обмеження конкуренції полягало в тому, що учасники антиконкурентних узгоджених дій не змагалися між собою завдяки власним досягненням та зменшенню фактичних витрат, пов'язаних з діяльністю з надання послуг із заправки автотранспорту скрапленим газом через АГЗС, – за встановлення обґрунтованої, справедливої ціни на ці послуги, а, орієнтуючись на рівень ціни один одного (а не на потреби споживачів), підтримували відповідні ціни на високому рівні без об'єктивно виправданих на те причин.

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 16/49/09; позивач – ТОВ «Ранг», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 19.12.2008 № 15-рш).

8. Дії суб'єктів господарювання щодо встановлення цін на світлі нафтопродукти на одному рівні з іншими операторами досліджуваного ринку за умови, що у більшості операторів протягом відповідного періоду закупівельні ціни залишалися незмінними, а закупівельні ціни суб'єктів господарювання протягом цього періоду зменшувалися, а також незмінності попиту і пропозиції на зазначений товар, не можна пояснити інакше, ніж погодженою конкурентною поведінкою таких суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 05.10.2010 у справі № 14/120; позивач – СП ТОВ «Кершер», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 28.11.2008 № 63/5-П).

9. Неодноразову паралельну зміну кількома суб'єктами господарювання роздрібних цін на світлі нафтопродукти до однакового рівня, що перевищував рівень середніх цін у відповідних територіальних межах протягом визначеного періоду часу, за умови невідповідності таких змін динаміці закупівельних цін у зазначеному періоді та суттєвої різниці у витратах суб'єктів господарювання, а також з огляду на те, що вказані суб'єкти господарювання не зазнавали значної конкуренції з боку інших учасників ринку, оскільки здійснювали діяльність під відомими брендами потужних структур, маючи розгалужену мережу автозаправних станцій, не можна пояснити інакше, ніж узгодженою поведінкою таких суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 21.12.2010 у справі № 33/54-10-1465; позивач – ПП «Лукойл-Україна», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2009 № 50-рш).

10. Схожість дій суб'єктів господарювання, яка полягає у тому, що вони у відповідні періоди вчиняли однакові дії, по-перше, з підвищення роздрібних цін на бензин та дизельне паливо, по-друге, з пітримання їх на однаковому рівні у цей період часу у відповідних територіальних межах, в той час як ці ж самі суб'єкти

господарювання: не вели окремого обліку за видами низькооктанових і високооктанових бензинів та дизельного палива, мали різних постачальників бензинів та дизельного палива, здійснювали закупівлю світлих нафтопродуктів за різними цінами (зміни закупівельних цін у них відбувались одночасно і не на однакову величину), несли різні витрати при здійсненні роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами, не можна пояснити інакше, ніж узгодженою поведінкою таких суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 02.03.2011 у справі № 5002-19/4084-2010; позивач – ПП «Лукойл-Україна», відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 31.05.2010 № 18/05-13/21).

11. Одночасне підвищення суб'єктами господарювання до однакового рівня тарифу на перевезення пасажирів, у випадку коли аналіз ринку спростовує наявність об'єктивних причин для схожих дій є порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50, частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.

(Постанова ВГСУ від 19.07.2011 у справі № 3/106-09; позивач – ФОП Запорожець О.В., відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 26.12.2008 № 73).

12. Органом Комітету правомірно встановлено факт вчинення суб'єктом господарювання порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на підставі, зокрема, схожості дій суб'єктів господарювання (які мали в сукупності значну частку на ринках роздрібної торгівлі низькооктановими, високооктановими бензинами та дизельним паливом на АЗС в територіальних межах міста Феодосії в досліджуваній період), які полягали в тому, що ці суб'єкти господарювання у відповідні періоди вчиняли однакові дії, по-перше, з підвищення роздрібних цін на бензини та дизельне паливо; по-друге, з підтримання їх на однаковому рівні у цей період часу в межах міста. Ці особи не вели окремого обліку за видами бензинів та дизельного палива, мали різних постачальників, здійснювали закупівлю нафтопродуктів за

різними цінами при тому, що зміни закупівельних цін у них відбувались одночасно і не на однакову величину, несли різні витрати при здійсненні роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами, але в той же час встановлювали роздрібні ціни одночасно на однаковому рівні та синхронно їх змінювали. Такі дії давали вказаним особам можливість визначати умови обороту товару на ринку бензинів та дизельного палива.

(Постанова ВГСУ від 05.04.2011 у справі № 5002-19/4083-2010; позивач – ПП «Лукойл-Україна», відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 31.05.2010 № 18/05-13/22).

13. Одночасне встановлення суб'єктами господарювання, які діють на ринку зберігання зерна, в договорах завищених вимог до якості зерна за рахунок зниження величини показників вологості, що призвело до зменшення залікової ваги зерна, яке здається на зберігання, є порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50, частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді антиконкурентних узгоджених дій.

(Постанова ВГСУ від 17.01.2012 у справі № 5023/5613/11; позивач – ТОВ «Нікопольська зернова компанія», відповідач - Харківське ТВ; рішення ТВ від 18.08.2010 № 62-к).

14. Для доведення порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій на ринку перевезення пасажирів автомобільним транспортом загального користування в режимі маршрутного таксі шляхом одночасного підвищення тарифів необхідно враховувати наявність таких об'єктивних причин, як підвищення цін на паливно-енергетичні ресурси, на автотранспорт, яким здійснюється перевезення, на запасні частини до нього, ставок податків та зборів у досліджуваній період тощо. При цьому одночасність підвищення цін повинна доводитися, зокрема, даними дослідження динаміки цін з врахуванням обставин і мотивів їх підвищення.

(Постанова ВГСУ від 27.11.2012 у справі № 5013/379/12; позивач – ПП «Автобаза-Кіровоград», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 28.02.2012 № 11).

(Постанова ВГСУ від 25.12.2012 у справі № 5013/405/12; позивач – ПАТ «Автобусний парк» 13527, відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 28.02.2012 № 11).

15. Дії суб'єктів господарювання – молокообробних підприємств, які полягали у зниженні закупівельних цін на молоко протягом певного періоду часу за відсутності встановлених фактичних даних, які обумовлювали б таку синхронну поведінку цих підприємств специфікою досліджуваного ринку, є порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50, частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які можуть призвести до обмеження конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 22.10.2013 у справі № 5015/4944/12; позивач – ТОВ «Скомекс», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 18.10.2013 № 93).

16. Одночасне встановлення та утримання на однаковому рівні роздрібних цін на бензин та дизельне паливо протягом певного періоду часу, в межах певної території, за рахунок збільшення торговельних надбавок, якщо аналіз ситуації на ринку спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій, є порушенням, передбаченим частиною третьою статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 03.02.2009 у справі № 7/164/08; позивач – ТОВ «БудМакс», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 20.12.2007 № 19-рш).

(Постанова ВГСУ від 26.11.2013; позивач – ПМП «Бріз», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 31.05.2013 № 01-24/99).

17. Договір поставки визначає цивільні зобов'язання сторін, на які вони вільно погодилися, підписавши такий договір, виходячи з принципу свободи договору (ст. 627 Цивільного кодексу України). Доказів того, що ці угоди визнані недійсними (повністю чи частково) або розірвані (з підстав кабальності вищевказаних умов) Комітету не надав.

Втім, саме на органах Комітету лежить тягар доказування наявності порушень у діях суб'єкта ринку. Доводячи факт кабальності умов у договорах суб'єкта господарювання, орган

Комітету має надати належні докази того, що, по-перше, іншу сторону договору (постачальника) такі умови не влаштовують і він намагався їх змінити; по-друге, постачальник має обґрунтовані (а не надумані) підстави вважати, що умови договору не є справедливими; по-третє, немає інших пояснень таким умовам договорів, як лише антиконкурентна поведінка суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 12.05.2016 у справі № 910/18756/15; позивач – ТОВ «Ашан Україна Гіпермаркет», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 29.04.15 № 182-р).

18. Антиконкурентний характер узгоджених дій підтверджується синхронними змінами та підтриманням їх на однаковому рівні протягом визначеного часу – періоду порушення, в той час коли придбання дизельного палива відбувалося у різних постачальників та за різною ціною.

(Постанова ВГСУ від 04.02.2015 у справі № 922/4053/14; позивач – ТОВ «Альянс Холдинг», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 03.07.2014 № 157-р/к).

(Постанова ВГСУ від 01.04.2015 у справі № 922/3892/14; позивач – ПП «Окко-Нафтопродукт», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 03.07.2014 № 157-р/к).

(Постанова ВГСУ від 05.08.2015 у справі № 922/3939/14; позивач – ПП «Окко-Нафтопродукт», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 03.07.2014 № 158-р/к).

(Постанова ВГСУ від 16.02.2016 у справі № 922/4627/15; позивач – ПАТ «Укргазвидобування» в особі філії Управління з переробки газу та газового конденсату, відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 05.02.2015 № 16-р/к).

19. При плануванні ціни суб'єкти господарювання повинні досягти такого її рівня, який би забезпечив максимальний прибуток при оптимальному обсязі випуску продукції та рівні витрат виробництва. Ціна товару в ринкових умовах формується під впливом попиту та пропозиції.

Затверджене суб'єктом господарювання Положення про встановлення роздрібних цін на нафтопродукти, на яке посилаються як суб'єкт господарювання в обґрунтування

позовних вимог, так і суд першої інстанції в обґрунтування рішення, не є нормативним документом загальної дії.

Тому застосування суб'єктом господарювання Положення з посиланням на зміну цін конкурентами не є об'єктивною причиною для підвищення цін на дизельне паливо, враховуючи, що у суб'єкта господарювання витрати фактично не змінювались протягом місяця та собівартість дизельного палива залишалась на одному рівні.

(Постанова ВГСУ від 07.10.2015 у справі № 922/1333/15; позивач – ПАТ «Укргазвидобування» в особі філії Управління з переробки газу та газового конденсату, відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 24.06.2014 № 02/158-рш)

(Постанова ВГСУ від 16.02.2016 у справі № 922/4627/15; позивач – ПАТ «Укргазвидобування» в особі філії Управління з переробки газу та газового конденсату, відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 05.02.2015 № 16-р/к).

20. Висновок органу Комітету щодо відсутності у суб'єкта господарювання об'єктивних причин для вчинення схожих дій (бездіяльності) має ґрунтуватися на результатах дослідження усієї сукупності факторів, що об'єктивно (незалежно від суб'єкта господарювання) впливають на його поведінку у спірних відносинах, а не бути наслідком обмеженого кола факторів (наприклад, тільки ціни придбання товару).

При цьому саме орган Комітету має довести безпідставність посилання заінтересованої особи на інші чинники, що можуть позначатися на поведінці суб'єкта господарювання (зокрема, на специфіку відповідного товарного ринку; тривалість та вартість зберігання товару; час та вартість доставки; витрати на реалізацію товару тощо). На відповідний орган покладається обов'язок не лише доведення однотипної та одночасної (синхронної) поведінки суб'єктів господарювання на ринку, а й установлення шляхом економічного аналізу ринку (в тому числі, за необхідності, шляхом залучення спеціалістів та експертів) відсутності інших, крім попередньої змови, чинників (пояснень) паралельної поведінки таких суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 26.10.2016 у справі № 922/2144/15; позивач – ПАТ «Укрнафта», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2014 № 254-р/к).

21. Підвищення цін на пальне суб'єктами господарювання: стрімко та схожим чином (майже в одних і тих самих розмірах і за рахунок значного підвищення торговельної надбавки), практично в один і той же період часу та на різних ринках роздрібної реалізації дизельного палива не може бути пояснене іншими чинниками (факторами), крім узгодженої поведінки, при тому, що придбання пального відповідними суб'єктами господарювання здійснювалося у різних постачальників та за різною ціною, і за наявності у них (суб'єктів господарювання) істотних запасів пального, придбаного раніше (до підвищення цін).

(Постанова ВГСУ від 16.02.2016 у справі № 922/2523/15; позивач – ТОВ «Капітал Х», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2014 № 254-р/к).

22. Встановлення однакових роздрібних цін на скраплений газ та дизельне паливо, які реалізуються через АГЗС та АЗС підприємств, без об'єктивно виправданих причин та утримання їх на однаковому рівні, при тому, що придбання пального відповідними суб'єктами господарювання здійснювалося у різних постачальників та за різною ціною, і за наявності істотних запасів пального, придбаного раніше, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та, як наслідок, обмеження конкуренції ринку.

(Постанова ВГСУ від 11.04.2017 у справі № 924/841/16; позивач – ТОВ «ТК-Фаро», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 30.06.2016 № 58- р/к).

23. Доводи Комітету по суті антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання з посиланням на:

- наявність у суб'єктів господарювання різної можливості щодо придбання (отримання на реалізацію) нафтопродуктів;
- встановлення та підтримання суб'єктами господарювання на інформаційних табло на АЗС подібних між собою роздрібних цін реалізації бензину марки А-95 та дизельного палива,

реалізуючи при цьому частину пального за цінами, які є нижчими від цін, зазначених на інформаційних табло при одночасному створенні таких умов реалізації, за яких споживач позбавлений інформації щодо розміру можливих фактичних роздрібних цін унаслідок застосування складних та непрозорих програм лояльності;

- можливість суб'єктів господарювання суттєво впливати на умови функціонування ринків роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами;

- встановлення іншими учасниками цих ринків на інформаційних табло на стаціонарних АЗС інших цін на вказані світлі нафтопродукти;

- роздрібні ціни на світлі нафтопродукти, у тому числі з урахуванням коливання курсу долара США та євро, які встановлювали суб'єкти господарювання на інформаційних табло на АЗС протягом досліджуваного періоду, не корелювалися зі змінами факторів, що впливають на їх формування свідчать про вчинення ними схожих дій на ринках роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами, які призвели до обмеження цінової конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 21.11.2017 у справі № 910/741/17; позивач – ПШ «Амік Україна», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 28.10.2016 № 480-р)

(Постанова ВГСУ від 07.12.2017 у справі № 910/23710/16; позивач – ТОВ «Параллель-М ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 28.10.2016 № 480-р)

(Постанова ВГСУ від 12.12.2017 у справі № 910/887/17; позивач – ТОВ «Альянс Холдинг», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 28.10.2016 № 480-р).

П.3. Антиконтурентні узгоджені дії у вигляді спотворення результатів торгів

1. Органом Комітету правильно встановлено факт узгодженості (погодженості) дій суб'єктів господарювання як учасників торгів, формування цими учасниками спільно конкурсних пропозицій на товар, необґрунтоване їх підвищення чи заниження, спрямовані на усунення, недопущення конкуренції на торгах, що свідчить про наявність попередніх узгоджених дій та спрямованості цих дій на усунення або недопущення конкуренції, спотворення результатів торгів, що свідчить в сукупності на те, що згадані суб'єкти підприємницької діяльності в процесі підготовки та участі у торгах діяли не самостійно, а узгоджували між собою свої дії, тобто не змагалися між собою, що є обов'язковою умовою конкуренції. Унаслідок таких дій названих осіб конкурентне середовище між ними було відсутнє (усунуто), тобто не створено конкурентного середовища у сфері закупівель та не дотримано принципу добросовісної конкуренції серед учасників.

(Постанова ВГСУ від 20.07.2016 у справі № 914/2911/15; позивач – КП «Старий Львів», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 19.06.2015 № 47-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/641/16; позивач – ПАТ «Елекон», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 24.12.2016 № 90 р/к).

2. Є правомірним рішення органу Комітету, яким дії суб'єктів господарювання, що полягали в узгодженні ними своїх дій під час участі у торгах на закупівлю послуг, що призвели до усунення конкуренції між ними, наявність якої є необхідною умовою під час проведення торгів, внаслідок чого право на укладення договору за результатами торгів одним з учасників отримано не на конкурентних засадах, чим були спотворені результати цих торгів, визнано порушенням, передбаченим пунктом 1 статті 50, пунктом 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді

антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів.

(Постанова ВГСУ від 24.11.2009 у справі № 16/189/09; позивач – ТОВ «Стефі-2», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 10.04.2009 № 7).

(Постанова ВГСУ від 20.05.2014 у справі № 912/819/13; позивач – СП «Сервіс Плюс», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2013 № 35).

3. Неспростування суб'єктом господарювання доводів органу Комітету стосовно його протиправної узгодженої поведінки під час проведення процедури державних закупівель, які ґрунтуються на результатах аналізу тендерних пропозицій та інших документів усіх учасників тендера, які мають нехарактерні схожість та тотожність в оформленні, структурі і змісті, стало підставою для відмови в задоволенні позову суб'єкта господарювання про визнання рішення органу Комітету недійсним.

(Постанова ВГСУ від 07.02.2012 у справі № 40/5005/6368/2011; позивач – ТОВ «Адатранссервіс», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 04.03.2011 № 5/01-12/05-11).

(Постанова ВГСУ від 16.10.2012 у справі № 5019/634/12; позивач – ТОВ «Бізнес Центр Фармація», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 22.03.2012 № 20).

(Постанова ВГСУ від 10.04.2013 у справі № 13/5025/1003/12; позивач – ПП «Компанія «Оксиген-АБ», відповідач – Хмельницьке ТВ, рішення ТВ від 06.07.2012 № 62-рш).

4. При розгляді судами спору про визнання недійсним рішення органу Комітету, яким визнано дії суб'єкта господарювання порушенням, передбаченим пунктом 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (антиконкурентними узгодженими діями, які стосуються спотворення результатів торгів), господарські суди не повинні вдаватися до дослідження такого рішення на предмет його відповідності частині третій статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 12.02.2013 у справі № 18/450/12; позивач – ТОВ ВКФ «Авіас», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 24.01.2012 № 2-07-рш).

5.1. Вищим господарським судом України підтримано висновки суду апеляційної інстанції щодо доведення органом Комітету порушення суб'єктами господарювання законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, на підставі, зокрема, таких фактів, як схожість в оформленні матеріалів тендерних пропозицій, одночасність отримання суб'єктами господарювання довідок з банку та районних державних податкових інспекцій, необхідних для участі в процедурі закупівлі; представництво інтересів учасників процедури закупівлі однією й тією ж особою.

5.2. Посилання суб'єктів господарювання на наявність договорів доручення, укладених між ними та фізичною особою-підприємцем для підготовки тендерної документації для участі в торгах, правомірно не взято господарськими судами до уваги у зв'язку з тим, що вказані договори не були надані під час розгляду справи органом Комітету та що вони були укладені до оголошення про проведення відкритих торгів.

(Постанова ВГСУ від 05.03.2013 у справі № 5020-634/2012; позивачі – ФОП Пилипчук О.А., ФОП Самойленко І.В. та ФОП Жегунова Т.І., відповідач – Севастопольське ТВ; рішення ТВ від 17.04.2012 № 27/12-12-рш).

(Постанова ВГСУ від 25.02.2016 у справі № 910/5006/15-г; позивач – ТОВ «Ю.С.А.», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 05.12.2014 № 121/03-р/к).

6. Судами підтверджено правомірність висновку органу Комітету про визнання дій суб'єктів господарювання під час участі у конкурсних торгах антиконкурентними узгодженими діями шляхом спотворення результатів торгів, зробленого на підставі того, що у складі їхніх тендерних пропозицій встановлено схожості, які не можуть бути випадковими та полягали у тому що: 1) учасниками торгів було надано однаково оформлені тендерні пропозиції, форма яких не була передбачена тендерною документацією; 2) учасниками торгів було надано гарантії забезпечення пропозиції конкурсних торгів з послідовними

номерами; 3) учасниками торгів надано один і той же сертифікат відповідності на предмет закупівлі; 4) учасники торгів є офіційними представниками інтересів виробника предмета закупівлі; 5) довідки про провадження у справах про банкрутство учасників завірені одним і тим же приватним нотаріусом та зареєстровані в реєстрі з послідовними номерами; 6) необхідні для участі у конкурсних торгах довідки були отримані учасниками конкурсних торгів з послідовними номерами; 7) абонентом телефонних номерів учасників торгів є одна й та ж фізична особа.

(Постанова ВГСУ від 21.05.2013 у справі № 5017/3290/2012; позивач – ТОВ «Юнайтед Груп», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 11.09.2012 № 81-рш).

7. Вищий господарський суд України підтримав висновок судів щодо вчинення порушення суб'єктами господарювання у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів, зроблений з урахуванням таких обставин: 1) однакові особливості в оформленні пропозицій учасників торгів; 2) ідентичність помилок у тексті поданих документів та особливостей розміщення цього тексту; 3) подання одним з учасників для участі в торгах документів, неналежність яких була для нього очевидною заздалегідь, а саме подання сертифікатів відповідності на предмет закупівлі, термін дії яких сплив. Зазначені обставини у своїй сукупності давали органу Комітету підстави для висновку щодо протиправності узгодженої поведінки суб'єктів господарювання як учасників конкурсних торгів, метою яких було усунення чи обмеження конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 30.07.2013 у справі № 12/5007/60/12; позивач – ТОВ «Фірма «Ланда», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 27.03.2012 № 1.16/-18р).

8. Вищим господарським судом України підтримано висновок органу Комітету про порушення суб'єктами господарювання законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів, зроблений на підставі обставин, які у своїй сукупності вказували на узгодженість дій між учасниками процедури закупівлі, а саме: 1) подані учасниками

документи мали однакові назви та містили тотожні помилки; 2) згідно з реєстром отриманих пропозицій конкурсних торгів учасники подали свої пропозиції в один і той же день з різницею у 35 хвилин, хоча на їх подання, згідно з оголошенням у них було більше ніж 40 днів; 3) на підтвердження інформації, зазначеної у довідці про можливість поставки предмета закупівлі, одним з учасників не було подано жодного документа, чим безпосередньо забезпечувалась перевага іншого учасника; 4) подані учасниками пропозиції конкурсних торгів за своєю формою не відповідали тій, яка була визначена замовником, але в той же час мали спільні особливості оформлення; 5) запити щодо порушення провадження у справі про банкрутство надійшли від учасників одночасно та мали послідовні порядкові номери й однакові дати створення цих документів.

(Постанова ВГСУ від 23.07.2013 у справі № 5017/3318/2012; позивач – ПП «Альстар», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 23.10.2012 № 120-рш).

9. Вищим господарським судом України підтримано висновок органу Комітету про порушення суб'єктом господарювання законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, зроблених на підставі таких обставин: 1) у процедурі закупівлі взяли участь два суб'єкти господарювання, які були пов'язані цивільно-правовими відносинами, про що свідчили укладені між ними договори; 2) подані учасниками пропозиції конкурсних торгів за своїм змістом мали спільні особливості в оформленні, однакову адресу та номер телефону; 3) пропозиція конкурсних торгів одного з учасників була підписана уповноваженою особою, яка на час проведення торгів працювала в іншого учасника; 4) подані учасниками довідки про відсутність заборгованості з податків і зборів були видані однією й тією ж податковою інспекцією, мали послідовні порядкові номери та дати створення цих документів; 5) довідки про відсутність провадження у справах про банкрутство учасників були зареєстровані в один і той же день; 6) запити учасників на адресу банку, довідки про відсутність у них заборгованості по кредитах перед банком, довідки про відкриття

рахунків мали послідовні порядкові номери та дати створення цих документів; 7) будь-яких обґрунтованих пояснень стосовно збігу зазначених обставин учасники не надали.

(Постанова ВГСУ від 06.08.2013 у справі № 906/284/13-г; позивач – ТОВ «Велтайм», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 21.12.2012 № 1.16/-109р).

10. Вищим господарським судом України підтримано висновок органу Комітету про порушення суб'єктами господарювання законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів, зроблених на підставі обставин, які у своїй сукупності вказували на узгодженість дій між учасниками процедури закупівлі, а саме:

- подані учасниками довідки про відсутність заборгованості були видані їм в один і той же день та мали послідовні вихідні номери, а також були отриманні однією особою, яка є директором одного учасника торгів та в той же час - засновником і колишнім директором іншого учасника торгів;

- у комп'ютері одного з учасників були виявлені електронні файли, які містили інформацію у вигляді тексту не тільки самого учасника торгів, але й іншого учасника та мали спільні схожості в їх оформленні;

- учасники для участі в торгах подали інформацію, відповідно до якої вони мають однакове місцезнаходження та однаковий телефонний номер для зв'язку з організатором торгів;

- на момент подачі пропозицій конкурсних торгів та під час їх розкриття один з учасників торгів не мав відповідної ліцензії для виконання робіт підвищеної небезпеки, таку ліцензію згадана особа отримала вперше лише після проведення конкурсних торгів;

- аналіз фінансового звіту одного з учасників торгів свідчив про те, що він не мав достатньо коштів для надання послуг за предметом закупівлі, у разі якщо б він був переможцем на цих торгах.

Під час розгляду судами спору про визнання недійсним рішення органу Комітету, яким визнано дії суб'єкта господарювання порушенням, передбаченим пунктом 4 частини

другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, підлягають встановленню обставини правильності висновків органу Комітету, при цьому не потрібно робити переоцінку отриманих органом Комітету доказів.

(Постанова ВГСУ від 15.04.2014 у справі № 915/1282/13; позивач – ТОВ «Техморгідрострой Миколаїв», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 31.05.2013 № 71-рiш).

11. Дії суб'єктів господарювання правомірно визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів (тендерів), оскільки учасники під час підготовки документів пропозицій конкурсних торгів обмінювалися інформацією та взаємодіяли, що підтверджується, зокрема, поданими цими учасниками документами (пропозиціями) конкурсних торгів, які мають характерні збіги, помилки та особливості в оформленні, а саме:

- однаково із застосуванням єдиного макета оформлено конверти (пакети) зазначених предметів закупівлі; однаково оформлено реєстри поданих документів, при цьому подання таких реєстрів не передбачено умовами торгів; документи пропозицій конкурсних торгів підписані в один і той же день;

- у переліку об'єктів матеріально-технічної бази, необхідної для поставки предметів закупівлі, зазначено один і той же автотранспорт, що належить одному з учасників торгів, а інший учасник мав використовувати цей автотранспорт на підставі договору оренди;

- цінові пропозиції перевищують рівень роздрібних цін на відповідні товари на споживчих ринках певних районів.

(Постанова ВГСУ від 23.09.2014 у справі № 911/4762/13; позивач – ФОП Макаренко В.В., відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 07.11.2013 № 56).

12. Наявність однакових помилок та спільних особливостей в оформленні тендерних документів, що у свою чергу дає підстави вважати, що між учасниками процедури закупівлі відбувся обмін

інформацією з метою забезпечення одному з учасників перемоги в тендері, чим були усунуті змагальність та конкуренція учасників закупівельних процедур, а замовник не досяг основної мети щодо цього випадку – зменшення ціни, вказує на узгодженість поведінки суб'єктів господарювання під час підготовки та участі у торгах, чим було спотворено результати торгів.

(Постанова ВГСУ від 21.12.2010 у справі № 14/182; позивач – ТОВ «Інвест-Груп», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 11.02.2010 № 2/7-П).

(Постанова ВГСУ від 17.12.2013 у справі № 923/187/13-г; позивач – ТОВ «Технолоджі груп»; відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2012 № 177/ПП-2).

(Постанова ВГСУ від 28.01.2014 у справі № 923/885/13; позивач – ТОВ «Еврострой-Монтаж», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 08.05.2013 № 66/2-рш).

(Постанова ВГСУ від 08.07.2014 у справі № 910/15754/13; позивач – ТОВ «Нортон Україна», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 06.06.2013 № 24/02-П).

13. Схожість в оформленні документів, поданих у складі конкурсних пропозицій обох учасників торгів, не може бути пояснена ні простим збігом, ні використанням шаблонів, у тому числі й установлених форм оформлення конкурсних пропозицій у мережі Інтернет, які також потребують подальшого редагування та внесення до них відомостей, які безпосередньо стосувалися участі саме в цих торгах. Отже, учасники торгів під час підготовки документів, поданих ними у складі цінових пропозицій, узгоджували свої дії, чим усунули конкуренцію між собою, а, відповідно, право на укладення договорів на закупівлю палива було отримано переможцем не на конкурентних засадах.

(Постанова ВГСУ від 25.04.2017 у справі № 920/1572/15; позивач – ТОВ «Алмаз Центр», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 30.07.2015 № 30).

14. Сукупність обставин у справі вказує на узгодженість дій між учасниками конкурсу, а саме у складі їх тендерних пропозицій встановлено схожості (спільні особливості оформлення), які не можуть бути випадковими та полягали в тому, що учасниками

торгів було надано однаково оформлені тендерні пропозиції, форма яких не була передбачена тендерною документацією, подано документи, що мають однакові назви та містять тотожні помилки.

(Постанова ВГСУ від 09.06.2015 у справі № 922/4441/14; позивач – ТОВ «Компані Плазма», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 22.07.2014 № 167-р/к).

(Постанова ВГСУ від 26.05.2016 у справі № 904/7252/15; позивач – ФОП Рябік О.О., відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 28.05.2015 № 24/01-14/05-15).

15. Надання суб'єктами господарювання, які були учасниками тендера, пропозицій однакового зовнішнього вигляду та оформлення, з однаковими граматичними і стилістичними помилками, а також одночасне (протягом одного дня) звернення до банківської установи та податкової інспекції за отриманням необхідних довідок і фактичне їх отримання, вказує на узгодженість поведінки зазначених суб'єктів господарювання під час підготовки та участі у торгах, чим було спотворено результати торгів.

(Постанова ВГСУ від 18.01.2011 у справі № 07/14-7; позивач – ТОВ «Мікс і Д», відповідач – Волинське ТВ; рішення ТВ від 30.11.2009 № 61).

16. Дати та номери, які збігаються, самі по собі (взяті окремо) не свідчать про порушення суб'єктами господарювання законодавства про захист економічної конкуренції, оскільки можуть бути наслідком особливостей режиму роботи державних органів, певних змін у законодавстві, а також часових обмежень, що встановлюються для підготовки документів для участі у процедурах закупівлі. Оскільки суб'єкти господарювання брали участь у закупівлях одночасно, то лише схожість пакета документів ще не свідчить про підготовку таких пакетів однією особою.

(Постанова ВГСУ від 22.09.2015 у справі № 912/490/15-г; позивач – ТОВ «Златопілля», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 16.12.2014 № 81-р/к).

(Постанова ВГСУ від 24.02.2016 у справі № 917/1518/14; позивачі – ТОВ «БМС Техно» та ТОВ «Фолгат ФТК», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 24.06.2014 № 02/158-рш).

(Постанова ВГСУ від 10.05.2016 у справі № 920/1572/15; позивач – ТОВ «Алмаз-Центр», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.07.2015 № 30).

(Постанова ВГСУ від 05.07.2016 у справі № 915/1770/15; позивач – ТОВ «Прок-М», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 18.08.2015 № 31-рш).

(Постанова ВГСУ від 25.04.2017 у справі № 920/1572/15, позивач – ТОВ «Алмаз – Центр», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 30.07.2015 № 30).

(Постанова ВГСУ від 29.08.2017 у справі № 922/5616/15; позивач – ТОВ «Беніш Джі Пі Ес Україна», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.03.2015 № 74 – р/к).

17. Наявність господарських відносин між учасниками торгів сама по собі не свідчить про узгодженість їх дій з огляду на відсутність будь-яких інших підтверджувальних доказів узгодженої поведінки.

(Постанова ВГСУ від 27.04.2016 у справі № 917/2181/15; позивач – ТОВ «Енексім», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 09.06.2015 № 02/80-рш).

18. На підтвердження протиправної узгодженості в діях суб'єктів господарювання орган Комітету посилався виключно на зовнішні ознаки, які могли свідчити про те, що між учасниками процедури закупівлі на конкурсних торгах відбувся обмін інформацією при оформленні конкурсної документації. Проте, зі змісту прийнятого рішення не випливає, що обмін інформацією поширювався також на суть конкурсних пропозицій з метою забезпечення прийняття за наслідками проведених торгів потрібного їм рішення. Зокрема, у рішенні відсутні будь-які вказівки про дослідження відповідачем обставин, пов'язаних з формуванням розрахунку цінової складової пропозицій, зроблених кожним з учасників на предмет їх економічного походження, а також відсутні вказівки про дослідження питань статутної

діяльності учасників стосовно потенційної можливості реального виконання кожним з них зроблених ними пропозицій.

(Постанова ВГСУ від 18.03.2014 у справі № 912/1337/13; позивач – ТОВ «Коріда-Сервіс», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 20.08.2013 № 131).

(Постанова ВГСУ від 26.11.2014 у справі № 912/1600/14; позивачі – ТОВ підприємство «Арталекс» та ЗАТ «Кіровоградбудкомплект», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 20.03.2014 № 17 р/к).

(Постанова ВГСУ від 21.10.2015 у справі № 923/1899/14; позивач – ТОВ «ЮК-Інвест 1982», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 13.11.2014 № 85-р/к).

(Постанова ВГСУ від 17.03.2016 у справі № 908/3589/15; позивач – ТОВ «Крок Г.Т.», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 29.04.15 № 17-рш).

(Постанова ВГСУ від 08.11.2016 у справі № 923/1899/14; позивач – ТОВ «ЮК-Інвест 1982», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 13.11.2014 № 85-р/к).

19. Лише використання шаблонного зразка при підготовці цінових пропозицій не може свідчити про узгодженість дій таких учасників і спрямованість їх на спотворення, усунення чи обмеження конкуренції під час проведення торгів.

Ознаки схожості в діях (бездіяльності) суб'єктів господарювання не є єдиним достатнім доказом наявності попередньої змови (антиконкурентних узгоджених дій). Антиконкурентна узгоджена поведінка підлягає встановленню та доведенню із зазначенням відповідних доказів у рішенні органу Комітету. При цьому схожість має бути саме результатом узгодженості конкурентної поведінки, а не виявлятися у простому збігу дій суб'єктів господарювання, зумовленому специфікою відповідного товарного ринку. При цьому саме орган Комітету має довести безпідставність посилення заінтересованої особи на інші чинники, що можуть позначатися на поведінці суб'єкта господарювання. На відповідний орган Комітету покладається обов'язок не лише доведення однотипної та одночасної (синхронної) поведінки суб'єктів господарювання на ринку, а й установлення шляхом економічного аналізу ринку (в тому числі, за необхідності, шляхом залучення спеціалістів та експертів)

відсутності інших, крім попередньої змови, чинників (пояснень) паралельної поведінки таких суб'єктів господарювання.

(Постанова ВГСУ від 30.06.2015 у справі № К/800/3871/15; позивачі – ТОВ «Гніванський гранітний кар'єр» та ПАТ «Сабарівський кар'єр», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 27.06.2012 № 64-рш).

20. Вищий господарський суд України скасував постанову апеляційного господарського суду з огляду на те, що, приймаючи рішення, суд не спростував доводів органу Комітету стосовно причин не лише схожості оформлення частини документів конкурсних пропозицій, які кожен з учасників торгів зобов'язаний готувати окремо та без обміну інформацією між ними, а й безпідставного заниження окремих видів витрат з метою здобуття перемоги та господарських відносин, що склалися між учасниками торгів.

(Постанова ВГСУ від 04.02.2014 у справі № 917/891/13; позивач – ТОВ «Спеціалізоване монтажне управління № 25», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 12.03.2013 № 02/25-рш).

(Постанова ВГСУ від 25.02.2014 у справі № 921/798/13-г/11; позивач – ТОВ «Тернопіль комунал сервіс», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 30.05.2013 № 41).

21. Вищий господарський суд України скасував рішення господарських судів попередніх інстанцій з огляду на те, що, приймаючи рішення, суд не врахував того, що сама узгоджена поведінка учасників торгів не відповідає суті конкурсу і, безпідставно ототожнивши формальну кількість учасників торгів та їх пропозиції із змагальністю, неправильно застосував пункт 4 частини другої статті 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», внаслідок чого помилково залишив поза увагою те, що в цьому випадку негативним наслідком є сам факт спотворення результатів торгів (через узгодження поведінки конкурсантми), і саме докази такого спотворення підлягали дослідженню та оцінці, а при їх підтвердженні вони є достатніми для висновків органів Комітету, викладених у рішенні.

При цьому посилання суду на те, що: дії учасників торгів не були схожими; не доведено факту домовленості учасників торгів

щодо узгодженості дій на ринку; не з'ясовано та не доведено наявності негативних наслідків або можливості їх настання внаслідок вчинення відповідних дій учасниками торгів; формально однакове заповнення тендерної документації не є доказом узгодженості дій з іншими учасниками торгів, - певною мірою є декларативними та не враховують дійсний правовий зміст антиконкуретних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів (де правове значення має фактична відсутність конкурсу внаслідок узгодження конкурсантами відповідної поведінки) та меж виключної компетенції органів Комітету (зокрема, щодо правової кваліфікації наявної події).

(Постанова ВГСУ від 11.02.2014 у справі № 917/856/13; позивач – ТОВ «Архікад-С», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 12.03.2013 № 02/25-рш).

(Постанова ВГСУ від 12.06.2014 у справі № 18/496/12; позивач – ТОВ «АІС-Кременчук», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 24.01.2012 № 02/10-рш).

(Постанова ВГСУ від 20.08.2014 у справі № 910/4402/14; позивачі – ФОП Чепинець В.М., ФОП Фурча Г.М. та ФОП Ільков О.М., відповідач – Комітет; рішення Комітету від 18.12.2013 № 34-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 20.08.2014 у справі № 922/597/14; позивачі – ФОП Александрова К.М., ФОП Бондаренко Т.П. та ФОП Павленко О.Г., відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 19.12.2013 № 291-к).

(Постанова ВГСУ від 10.12.2014 у справі № 917/843/14; позивач – ТОВ «Компанія «Стар Лайн», відповідач - Полтавське ТВ; рішення ТВ від 04.04.2014 № 02/99-рш).

(Постанова ВГСУ від 23.05.2015 у справі № 914/4576/14; позивач – ТОВ «Юніко-експо», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 05.09.2014 № 58 р/к).

(Постанова ВГСУ від 06.07.2015 у справі № 910/23041/14; позивач – ПАТ «Пересувна механізована колона - 43», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 12.08.2014 № 84/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.04.2016 у справі № 922/5616/15; позивач – ТОВ «Беніш Джі Пі ЕС Україна», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.03.2015 № 74-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.12.2016 у справі № 923/538/16; позивач – ТОВ «Морське агентство «Пітерс», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 29.03.2016 № 11-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.02.2017 у справі № 907/233/16; позивач – ТОВ «Медоператор», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 11.02.2016 № 2-р/к).

(Постанова ВГСУ від 22.02.2017 у справі № 923/214/16; позивач – ПП «Фірма» Шуменський, відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 16.12.2015 № 109-р/к).

(Постанова ВГСУ від 01.03.2017 у справі № 922/3014/16; позивач – ТОВ «Констракшн Груп Інтернешил», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 08.08.2016 № 72-р/к).

(Постанова ВГСУ від 11.04.2017 у справі № 922/5614/15; позивач – ТОВ «Беніш Джі Пі Ес Україна», відповідач - Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.03.2015 № 76-р/к).

(Постанова ВГСУ від 18.07.2017 у справі № 910/18926/16; позивач – ТОВ «Інтер - ГТВ», відповідач - Комітет; рішення Комітету від 02.08.2016 № 354-р).

(Постанова ВГСУ від 19.09.2017 у справі № 907/814/16; позивач – ТОВ «Енерго – Технопарк», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 12.10.2016 № 26-р/к).

(Постанова ВГСУ від 19.09.2017 у справі № 921/343/15-г/3; позивач – ПП «Голден Вуд», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 09-р/к).

(Пункт 14 постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

22. Чинність результатів торгів не впливає на розгляд справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 05.03.2013 у справі № 5020-634/2012; позивачі – ФОП Пилипчук О.А., ФОП Самойленко І.В. та ФОП Жегунова Т.І., відповідач – Севастопольське ТВ; рішення ТВ від 17.04.2012 № 27/12-12-рш).

(Постанова ВГСУ від 25.02.2016 у справі № 910/5006/15-г; позивач – ТОВ «Ю.С.А.», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 05.12.2014 № 121/03-р/к).

23. Передбачена Законом України «Про здійснення державних закупівель» відповідальність у зв'язку із здійсненням державних закупівель, у тому числі наявність чи відсутність рішення замовника з приводу усунення учасника від участі у процедурі закупівлі, не виключає обов'язку органу Комітету, у разі встановлення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, притягнути відповідних осіб до відповідальності

згідно з приписами Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 23.09.2014 у справі № 911/4762/13; позивач – ФОП Макаренко В.В., відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 07.11.2013 № 56).

(Постанова ВГСУ від 26.08.2014 у справі № 910/25534/13; позивач – ФОП Конопляна С.О. відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 07.11.2013 № 56).

24. Господарським судом підтверджена правомірність визнання в одному рішенні органу Комітету декількох порушень, які полягають в антиконкурентних узгоджених діях суб'єктів господарювання, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю товарів, кваліфіковані як окремі порушення щодо кожних окремих торгів, та накладення штрафів за кожне з цих порушень.

(Постанова ВГСУ від 23.09.2014 у справі № 911/4762/13; позивач – ФОП Макаренко В.В., відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 07.11.2013 № 56).

25. Суди першої та апеляційної інстанцій, приймаючи оскаржувані судові рішення, не врахували, що:

- сама узгоджена поведінка учасників торгів (тендера) не відповідає суті конкурсу, відповідно, в цьому випадку негативним наслідком є сам факт спотворення результатів тендера (через узгодження поведінки учасниками);

- господарські відносини учасників торгів (тендера) не є заборону для участі в одному і тому ж тендері, проте змагання при проведенні тендера забезпечується таємністю інформації;

- змагальність учасників процедури закупівлі з огляду на приписи статей 1, 5, 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачає самостійні та незалежні дії (поведінку) кожного з учасників торгів та їх обов'язок готувати свої пропозиції конкурсних торгів окремо, без обміну інформацією;

- така змагальність виключає досліджену у рішенні органу Комітету нехарактерну схожість та тотожність в оформленні, структурі, змісті документів, яка у сукупності з іншими встановленими органом Комітету обставинами свідчить про

узгоджену поведінку суб'єктів господарювання, що призвело до спотворення результатів торгів.

(Постанова ВГСУ від 20.01.2015 у справі № 917/916/14; позивач – ТОВ «Компанія «Стар Лайн», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 04.04.2014 № 02/99-рш).

(Постанова ВГСУ від 10.02.2015 у справі № 18/496/12; позивач – ТОВ «АІС-Кременчук», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 24.01.2012 № 02/10-рш).

(Постанова ВГСУ від 13.04.2016 у справі № 906/992/15; позивач – ТОВ «Науково-виробнича фірма «Енергія», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 15.05.2015 № 15-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2016 у справі № 906/898/15; позивач – ТОВ «Науково-виробнича фірма «Енергія»», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 15.05.2015 № 15-р/к).

(Постанова ВГСУ від 31.05.2016 у справі № 922/5742/15; позивач – ТОВ «ІМПОК», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 06.08.2015 № 111-р/к).

(Постанова ВГСУ від 21.06.2016 у справі № 907/1140/15; позивач – ПП «Медтехніка Херсон Сервіс», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 18.08.2015 № 28-р/к).

(Постанова ВГСУ від 27.12.2016 у справі № 924/587/16; позивач – ДП «Авіаком Рівне», відповідач - Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 29.04.2016 № 40-р/к).

26. Для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як антиконкурентних узгоджених не є обов'язковою умовою наявність негативних наслідків таких дій у вигляді завдання збитків, порушень прав та охоронюваних законом інтересів інших господарюючих суб'єктів чи споживачів, оскільки достатнім є встановлення самого факту погодження конкурентної поведінки, яка може мати негативний вплив на конкуренцію.

Крім того, недосягнення суб'єктами господарювання мети, з якою вони узгоджують власну конкурентну поведінку, з причин та обставин, що не залежать від їх волі, не є підставою для встановлення відсутності правопорушення, передбаченого статтею 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відтак для визнання органом Комітету порушення законодавства про захист економічної конкуренції вчиненим достатнім є встановлення й доведення наявності наміру суб'єктів господарювання погодити (скоординувати) власну конкурентну

поведінку, зокрема шляхом обміну інформацією під час підготовки тендерної документації, що у свою чергу призводить або може призвести до переваги одного з учасників під час конкурентного відбору з метою визначення переможця процедури закупівлі.

Під час розгляду цієї справи попередніми судовими інстанціями органом Комітету подано докази того, що структура та зміст тендерної документації, поданої суб'єктами господарювання, є подібними, відповідні документи містять однакові граматичні та орфографічні помилки.

Зважаючи на викладене, суди дійшли обґрунтованого висновку про правильність твердження органу Комітету про те, що обмін між суб'єктами господарювання тендерною інформацією має не випадковий характер, а в сукупності всіх обставин справи свідчить про узгодженість дій учасників конкурсу з метою усунення конкуренції при проведенні конкурсних торгів.

(Постанова ВГСУ від 14.07.2015 у справі № 910/370/14; позивач – ТОВ «Інвестиційно-будівельна компанія «Інфокс», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 07.11.2013 № 59).

(Постанова ВГСУ від 31.05.2016 у справі № 922/5742/15; позивач – ТОВ «ІМПОК», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 06.08.2015 № 111-р/к).

(Постанова ВГСУ від 21.06.2016 у справі № 907/1140/15; позивач – ПП «Медтехніка Херсон Сервіс», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 18.08.2015 № 28-р/к).

(Постанова ВГСУ від 27.12.2016 у справі № 924/587/16; позивач – ДП «Авіаком Рівне», відповідач - Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 29.04.2016 № 40-р/к).

(Постанова ВГСУ від 17.01.2017 у справі № 910/6796/16; позивач – ТОВ «Енергобезпека – Комплекс», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 12.04.2016 № 198-р).

(Постанова ВГСУ від 18.04.2017 у справі № 910/29692/15; позивач – ТОВ «Фірма Октан», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 30.07.2015 № 108/02-р/к).

(Постанова ВГСУ від 04.07.2017 у справі № 907/599/16; позивач – ТОВ Фірма «Калина ІФ ЛТД», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 31.08.2016 № 25-р/к).

(Постанова ВГСУ від 11.07.2017 у справі № 913/54/17; позивач – ТОВ «Головкомпресормаш», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 24.11.2016 № 9-р/к).

27. Про узгодженість поведінки можуть свідчити дії різних незалежних один від одного суб'єктів відносно однотипних обставин при відсутності для цього об'єктивних причин. У цьому контексті неспроможним є висновок суду про недоведеність юридичного зв'язку між суб'єктами, яким така узгодженість пред'являється, оскільки саме відсутність такого зв'язку між суб'єктами при їх однотипній поведінці як і інших об'єктивних обставин, що можуть зумовлювати таку поведінку, і може свідчити про узгодженість дій. Натомість, відсутність узгодженої поведінки може бути підтверджена наявністю об'єктивних для такої поведінки причин чи відсутністю обумовленості певної поведінки внаслідок дій інших осіб.

Отже, узгоджені дії є моделлю групової поведінки суб'єктів, що становить собою повторювані аналогічні дії, які не обумовлені об'єктивними обставинами функціонування певної сфери економічної діяльності, що підміняє конкурентні відносини усвідомленою узгодженою діяльністю.

Доведення наявності узгоджених дій можливе через наявність їх об'єктивованого результату.

(Постанова ВГСУ від 29.09.2016 у справі № 922/5614/15; позивач – ТОВ «Беніш Джі Пі ЕС Україна», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.03.15 № 76-р/к).

28. Для кваліфікації дій суб'єкта господарювання як антиконкурентних не є обов'язковою наявність негативних наслідків у вигляді збитків, порушень прав та охоронюваних законом інтересів інших господарюючих суб'єктів чи споживачів, оскільки достатнім є встановлення самого факту погодження конкурентної поведінки, яка може мати негативний вплив на конкуренцію. Для визнання вчиненим порушення законодавства про захист економічної конкуренції є достатнім доведення наміру суб'єктів господарювання погодити (скоординувати) власну конкурентну поведінку, зокрема, шляхом обміну інформацією під час підготовки конкурсної документації, що у свою чергу призводить або може призвести до переваги одного з учасників під час конкурентного відбору з метою визначення переможця конкурсу. Наявність господарських відносин між учасниками конкурсу не перешкоджає участі в одному тендері, проте

змагальність під час його проведення забезпечується самостійністю та незалежністю дій (поведінки) кожного з учасників.

(Постанова ВГСУ від 27.04.2016 у справі № 909/1075/15; позивач – ПП «Деол Трейд», відповідач – Івано-Франківське ТВ; рішення ТВ від 06.07.2015 № 32).

(Постанова ВГСУ від 15.06.2016 у справі № 909/1080/15; позивач – ТОВ «Квартет», відповідач – Івано-Франківське ТВ; рішення ТВ від 06.07.2015 № 32).

(Постанова ВГСУ від 20.07.2016 у справі № 914/2911/15; позивач – ЛКП «Старий Львів», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 19.06.2015 № 47-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 922/2580/16; позивач – ТОВ «Хелм», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 21.08.2015 № 94-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/641/16; позивач – ПАТ «Елміз», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 24.12.2016 № 90-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/942/16; позивач – ПП «Гранд Еліт Продукт», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 9-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 922/2580/16; позивач – ДП «Підприємство Олексіївської виправної колонії управління Державної пенітенціарної служби України в Харківській області (№25)», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 16.06.2016 № 65-р/к).

(Постанова ВГСУ від 15.06.2016 у справі № 907/1149/15; позивач – ТОВ «НеоКард», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 17.09.2015 № 34-р/к).

(Постанова ВГСУ від 16.03.2016 у справі № 915/1507/15; позивач – ПАТ «Юженергобуд», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2015 № 29-ріш).

(Постанова ВГСУ від 30.11.2016 у справі № 924/385/16; позивач – ФОП Першогуба В.Л., відповідач - Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 29.02.2016 № 16-р/к).

(Постанова ВГСУ від 13.04.2016 у справі № 906/992/15; позивач – ТОВ «Науково-виробнича фірма «Енергія», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 15.05.2015 № 15-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2016 у справі № 906/898/15; позивач – ТОВ «Науково-виробнича фірма «Енергія», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 15.05.2015 № 19-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2016 у справі № 922/5373/15; позивач – ПП «Гермес-Гарант», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2015 № 98-р/к).

(Постанова ВГСУ від 17.05.2016 у справі № 922/5388/15; позивач – ПАТ «Торгівельно-промисловий консорціум «Юніком», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2015 № 98-р/к).

29. Узгодження дій між суб'єктами господарювання в процесі здійснення державних закупівель усуває конкуренцію та змагальність між учасниками, а отже спотворює результат, тобто порушує тим самим право замовника на отримання найбільш ефективного для нього результату, який досягається у зв'язку з наявністю лише справжньої конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 20.07.2016 у справі № 914/2911/15; позивач – ЛКП «Старий Львів», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 19.06.2015 № 47-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/942/16; позивач – ПП «Гранд Еліт Продукт», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 9-р/к).

(Постанова ВГСУ від 30.11.2016 у справі № 924/385/16; позивач – ФОП Першогуба В.Л., відповідач - Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 29.02.2016 № 16-р/к).

(Постанова ВГСУ від 15.06.2016 у справі № 907/1149/15; позивач – ТОВ «НеоКард», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 17.09.2015 № 34-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/641/16; позивач – ПАТ «Елміз», відповідач - Львівське ТВ; рішення ТВ від 24.12.2016 № 90-р/к).

II.4. Інші види антиконкурентних узгоджених дій

1. Дії кількох суб'єктів господарювання, пов'язані із неправомірним наданням дорадчій раді (створеній ними при комунальному підприємстві) функцій контролю за діяльністю інших суб'єктів ринку ритуальних послуг – їхніх конкурентів (потенційних конкурентів), які належать до повноважень органу місцевого самоврядування, та з подальшою реалізацією цих функцій, за відсутності об'єктивних та прозорих критеріїв щодо суб'єктного складу дорадчої ради та об'єктів контролю, що може призвести до усунення з ринку їхніх конкурентів та обмеження доступу на ринок потенційних конкурентів, правомірно визнані органом Комітету як антиконкурентні узгоджені дії.

(Постанова ВГСУ від 26.05.2009 у справі № 20/444/07-28/309/08; позивач – КП «Запорізька ритуальна служба», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 19.06.2007 № 16-рш).

III. АНТИКОНКУРЕНТНІ ДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ

1. Бездіяльність органу місцевого самоврядування, яка полягає у непроведенні конкурсу після набрання чинності законодавчими приписами стосовно обов'язковості проведення відповідного конкурсу, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 3 статті 50 і частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 10.05.2016 у справі № 924/703/14; позивач – ВК Хмельницької МР, відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 28.03.2014 № 21-р/к).

2. До повноважень органів місцевого самоврядування у сфері житлово-комунальних послуг належить визначення виконавця житлово-комунальних послуг, зокрема, з постачання теплової енергії. Відмова органу місцевого самоврядування визначити суб'єкта господарювання виконавцем послуг з постачання теплової енергії з підстав, що така послуга є централізованою, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органу місцевого самоврядування, що може призвести до недопущення конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 08.08.2017 у справі № 911/4203/16; позивач – Катюжанська СР, відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 18.10.2016 № 46).

3. Для встановлення такого порушення, як антиконкурентні дії органу влади у вигляді надання окремому суб'єкту господарювання переваг, які ставлять його у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до обмеження чи спотворення конкуренції, не має значення, чи займає відповідний суб'єкт господарювання монопольне (домінуюче) становище.

(Постанова ВГСУ від 03.03.2009 у справі № 20/119; позивач – КП «Запорізьке міське інвестиційне агентство», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 15.02.2006 № 2-р/тк).

4. Визначення органом місцевого самоврядування суб'єкта господарювання (комунальне підприємство) робочим органом з регулювання діяльності з розміщення зовнішньої реклами не є делегуванням повноважень органу місцевого самоврядування з надання дозволів на розміщення реклами, а тому в таких діях відсутні ознаки порушення, передбачені пунктом 6 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 19.01.2010 у справі № 6/163/09; позивач – Миколаївська міська рада, відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 27.02.2009 № 3-рш).

5. Органи Комітету мають право зобов'язати скасувати рішення органу влади, органу місцевого самоврядування, органу адміністративно-господарського управління та контролю або змінити прийняте ним рішення.

Рішення органу державної влади про погодження (відмову в погодженні) проведення суб'єктом господарювання відповідних робіт, оформлене листом, відповідає визначенню документа дозвільного характеру, що міститься в абзаці третьому частини першої статті 1 Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

(Постанова ВГСУ від 18.01.2011 у справі № 21/76; позивач – Міністерство транспорту та зв'язку України, відповідач – Комітет; рішення Комітету від 05.03.2010 № 69-р).

6. Безпідставна відмова органу адміністративно-господарського управління та контролю в укладанні договору про надання ритуальних послуг з суб'єктом господарювання, що виявив бажання здійснювати діяльність на ринку ритуальних послуг, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 3 статті 50, частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органів адміністративно-господарського управління та контролю, шляхом вчинення дій, які можуть призвести до обмеження конкуренції на ринку.

(Постанова ВГСУ від 01.07.2014 у справі № 908/3871/13; позивач – СКП «Запорізька ритуальна служба», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 26.09.2013 № 44-рш).

7. Дії органу місцевого самоврядування, що полягають у наданні компенсаційних виплат за перевезення пільгових категорій пасажирів виключно перевізникам, які здійснюють перевезення пасажирів у звичайному режимі руху, та ненадання таких виплат перевізникам, які здійснюють перевезення пасажирів у режимі маршрутного таксі, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 3 статті 50, абзацом восьмим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу місцевого самоврядування шляхом прийняття рішення, внаслідок якого окремим суб'єктам господарювання створено дискримінаційні умови діяльності порівняно з конкурентами.

(Постанова ВГСУ від 24.06.2014 у справі № 912/633/13; позивач – Кіровоградська МР, відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 12.02.2013 № 10).

8. Дії органу місцевого самоврядування, що полягають у прийнятті рішення про встановлення групі суб'єктів господарювання (орендарям землі, які не зареєстровані виконавчим комітетом міської ради) орендної плати на земельні ділянки у більшому розмірі, ніж для суб'єктів господарювання – конкурентів, які зареєстровані у виконавчому комітеті міської ради є порушенням, передбаченим абзацом восьмим частини другої статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді антиконкурентних дій органу місцевого самоврядування, внаслідок яких групі суб'єктів господарювання було створено несприятливі умови порівняно з їх конкурентами.

(Постанова ВГСУ від 30.09.2014 у справі № 914/259/14; позивач – Львівська МР, відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 15.11.2013 № 302).

IV. НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ

1. Вичерпного переліку дій, які підпадають під визначення недобросовісної конкуренції, Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» не містить, а тому сфера його застосування не обмежується виключно діями, визначеними главами 2 – 4 Закону.

Водночас Закон безпосередньо містить посилання й на відповідні чесні звичаї у підприємницькій (господарській) діяльності [зокрема, з приводу неправомірності використання чужої ділової репутації (глава 2), стосовно створення перешкод суб'єктам господарювання у процесі конкуренції та досягнення неправомірних переваг у конкуренції (глава 3), неправомірного збирання, розголошення та використання комерційної таємниці (глава 4) тощо]. Тому дії, що суперечать чесним звичаям у господарській (підприємницькій) діяльності, можуть і не охоплюватись статтями 4 – 19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (тобто бути «схожими» з діями, наведеними у цих статтях).

(Постанова ВГСУ від 02.03.2010 у справі № 38/108; позивач – ТОВ «Льодовий дім», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 25.12.2008 № 936-р).

2. Для доведення того, що певні дії у конкуренції суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності, а відтак такі дії є недобросовісною конкуренцією за частиною першою статті 1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», необхідно визначити, яке правило поведінки, що є звичаям, порушене суб'єктом господарювання, та встановити зміст цього правила, а також послатись на докази, на підставі яких встановлено його зміст.

(Постанова ВСУ від 12.05.2009 у справі № 21/17; позивач – Е.І. Дюпон де Немур енд Компані, відповідач – Комітет; рішення Комітету від 14.02.2008 № 88-р).

3. У разі, коли тотожні за назвою поняття, вживані як у законах, що регулюють право інтелектуальної власності, так і в

законодавстві про захист від недобросовісної конкуренції, є відмінними одне від одного за правовим змістом, господарському суду у розгляді справ, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства, слід виходити саме з приписів останнього.

(Постанова ВГСУ від 30.10.2007 у справі № 38/44; позивачі – ЗАТ «Кримський торгово-промисловий дім» та НВП «Нива», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 26.12.2006 № 575-р).

4. Чесним звичаям у господарській діяльності суперечать та можуть бути визнані актом недобросовісної конкуренції будь-які дії, здатні викликати змішування відносно підприємства, товарів чи промислової або торговельної діяльності конкурента, в тому числі й дії, пов'язані з використанням позначень, які у встановленому порядку належною особою не було зареєстровано як об'єкти інтелектуальної власності (торговельні марки, промислові зразки тощо).

Поняття «пріоритет», яке в Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» використовується в розумінні переважного права на користування результатами правомірної, добросовісної та чесної підприємницької діяльності, з огляду на відмінності у сферах регулювання за своїм правовим змістом не є тотожним поняттю «пріоритет» за Законами України «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», які визначають пріоритет як першість заявки про реєстрацію відповідних прав.

Вирішуючи спір щодо пріоритетності прав на об'єкти інтелектуальної власності (торговельні марки, промислові зразки тощо), суд має виходити не лише з виключних прав власника зареєстрованої торговельної марки щодо її використання, але й із загальних прав особи на користування результатами власної діяльності (якщо законом не встановлено іншого) та виключної компетенції органів Комітету у сфері захисту від недобросовісної конкуренції, а також з фактичних обставин використання двома виробниками на одному ринку стосовно одного товару двох етикеток, зовнішнє оформлення яких (за загальною композицією, кольоровою гамою, розміщенням основних елементів та написів, а також окремих елементів, назви продукту, технічних написів і

шрифтів) є схожим до ступеня сплутування та може призвести до змішування діяльності суб'єктів господарювання.

Чинне законодавство не пов'язує можливість захисту від недобросовісної конкуренції виключно з наявністю у постраждалої особи права на відповідний об'єкт інтелектуальної власності.

(Постанова ВГСУ від 09.11.2017 у справі № 910/4271/15-г, позивач – ТОВ «Рибоконсервний завод «Екватор», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 23.12.2014 № 639-р).

(Пункт 25 постанови пленуму ВГСУ від 26.12.2011 №15).

5. Органи Комітету під час розгляду справи про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції не позбавлені права проводити опитування споживачів.

Під час розгляду господарськими судами спорів про визнання недійсним рішення органу Комітету докази (опитування споживачів) підлягають оцінці поряд з іншими доказами у справі за правилами ГПК України.

(Постанова ВГСУ від 11.03.2014 у справі № 922/4094/13; позивач – ТОВ «Балмолоко», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.07.2013 № 166-к).

(Постанова ВГСУ від 08.04.2014 у справі № 922/4005/13; позивач – ТОВ «Молочнік», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 27.06.2013 № 154-к).

6. Використання позначення є недобросовісною конкуренцією лише в тому випадку, коли воно застосовується недобросовісно і призводить до отримання переваг перед конкурентами та/або вводить в оману споживачів.

(Постанова ВГСУ від 09.07.2013 у справі № 913/417/13-г; позивач – ТОВ «Клініка «Нові медичні технології», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 26.07.2012 № 01-24/152).

(Пункт 3 Оглядового листа ВГСУ від 24.12.2014 № 01-06/2304/14).

7. Використання суб'єктом господарювання під час реалізації продукції упаковки, оформлення якої є схожим на оформлення упаковки аналогічної продукції виробництва іншого суб'єкта господарювання, обґрунтовано визнано Комітетом

порушенням, передбаченим статтею 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 25.01.2011 у справі № 14/460; позивач – ТОВ «Рейнбо-ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 16.07.2009 № 256-р).

8. Дії суб'єкта господарювання щодо використання під час реалізації лікарських засобів та виробів медичного призначення позначення, схожого на позначення іншого суб'єкта господарювання, є порушенням, передбаченим статтею 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді неправомірного використання позначень.

(Постанова ВГСУ від 09.04.2013 у справі № 5015/6832/11; позивач – ФОП Шешурак І.Л., відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 22.09.2011 № 101).

9. Імітування суб'єктом господарювання на упаковках продукції фонових кольорів, які використовуються на упаковках продукції іншого суб'єкта господарювання, що призводить до змішування з продукцією таких суб'єктів господарювання, є актом недобросовісної конкуренції у розумінні Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» і Паризької конвенції про охорону промислової власності.

(Постанова ВГСУ від 25.12.2007 у справі № 36/182; позивач – ТОВ «БОНО-Україна», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 24.04.2007 № 149-р).

10. Факт використання суб'єктом господарювання позначень, які вже використовуються іншим суб'єктом господарювання, не може визнаватися недобросовісною конкуренцією, якщо воно не призводить до змішування з діяльністю іншого господарюючого суб'єкта, зокрема, якщо позначення суттєво відрізняються, а господарюючі суб'єкти розмежовані територіально (здійснюють свою діяльність в різних містах), а відтак, факт існування між ними конкуренції (у т.ч. недобросовісної) відсутній.

(Постанова ВГСУ від 21.06.2011 у справі № 5002-29/5051.1-2010; позивач – ФОП, відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 28.02.2008 № 10/02-13/10).

11. Поширення реклами, в якій міститься порівняння цін на товари, що реалізуються конкурентом, не з цінами на конкретний товар, який реалізувався суб'єктом господарювання, а з ціною на певну абстрактну продукцію, що не є об'єктивним і корисним для інформування покупців, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим статтею 7 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді порівняльної реклами.

(Постанова ВГСУ від 05.07.2011 у справі № 16/264-10; позивач – ТОВ «ТК «Ельдорадо», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 01.09.2010 № 38/01-12/07-10).

12. Поширення суб'єктом господарювання інформації про недостатні потужності інших суб'єктів господарювання для надання необхідної кількості відповідних послуг, без вказівки на власні потужності, внаслідок чого споживач може зробити висновок, що такий суб'єкт господарювання своїми потужностями в змозі задовольнити будь-які потреби споживачів цих послуг, є порушенням, передбаченим статтею 7 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді порівняльної реклами.

(Постанова ВГСУ від 09.11.2010 у справі № 13/229; позивач – ТОВ «Діком ЛТД», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 19.10.2009 № 13/229).

13. Надіслання суб'єктом господарювання одному із своїх потенційних клієнтів неправдивих відомостей про банкрутство свого безпосереднього конкурента є недобросовісною конкуренцією у вигляді дискредитації суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 17.05.2011 у справі № 15/910-10; позивач – АТ «УПСК», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 31.03.2010 № 20-рш).

14. Поширення суб'єктом господарювання невизначеному колу осіб неправдивих відомостей про відсутність наміру іншого суб'єкта господарювання, який є його конкурентом на ринку, здійснювати певну діяльність, яка може завдати шкоди діловій репутації останнього (відмова від співпраці споживачів та

переорієнтація на іншого партнера), є порушенням, передбаченим статтею 8 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 11.09.2013 у справі № 5011-76/17655-2012; позивач – ТОВ «НВО «ПланЕКО», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 03.10.2012 № 675-р).

15. Для кваліфікації дій суб'єкта господарювання за ознаками порушення, передбаченого статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» органу Комітету необхідно встановити не лише факт поширення інформації, що вводить в оману, а й вчинення відповідних дій саме в конкурентних відносинах. Зокрема, необхідно встановити і довести обставини, пов'язані з наданням аналогічних послуг іншими суб'єктами господарювання; існуванням економічної конкуренції між ними і суб'єктом господарювання; досягнення суб'єктом господарювання у такій конкуренції (за її наявності) неправомірних переваг і за наявності таких переваг зазначити, у чому конкретно вони полягали чи могли полягати.

(Постанова ВГСУ від 20.11.2012 у справі № 5013/52/12; позивач – ПП «ТРК «СТЕК», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 27.12.2011 № 203).

(Постанова ВГСУ від 16.02.2016 у справі № 910/1027/15-г; позивач – ПрАТ «УНДІ харчування, біотехнології та фармації», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2014 № 139/02-р/к).

16. При кваліфікації дій суб'єкта господарювання за ознаками порушення передбаченого статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, а саме повідомлення невизначеному колу осіб неправдивих відомостей щодо території походження сировини товару, необхідно враховувати, що реєстрація знака для товарів і послуг хоча й надає право на маркування товару, для якого відповідний знак для товарів і послуг зареєстровано, проте не надає права на поширення інформації, що вводить в оману, із посиланням на відповідне свідоцтво та не може переважати право інших осіб (у тому числі потенційних споживачів) на одержання достовірної інформації про

харчові продукти, зокрема правдивих даних про місце походження сировини, з якої виготовлено продукт (у разі якщо таке місце не збігається з місцезнаходженням виробничих потужностей).

(Постанова ВГСУ від 03.06.2014 у справі № 921/918/13-г/7; позивач – ПАТ «Галичина», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 26.06.2013 № 46).

(Постанова ВГСУ від 07.10.2014 у справі № 904/841/14; позивач – «Старокостянтинівський молочний завод», відповідач - Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 27.12.2013 № 102/01-12/06-13).

17. Дії суб'єкта господарювання щодо поширення інформації про найнижчі ціни на товари (послуги), які він реалізує, є недобросовісною конкуренцією, оскільки стимулюють зацікавленість (попит) споживачів до цього суб'єкта господарювання, що в свою чергу, надає йому неправомірні переваги на ринку та ставить його в більш вигідне становище стосовно інших суб'єктів господарювання, які діють на тому ж самому ринку.

(Постанова ВГСУ від 13.07.2010 у справі № 11/240-НМ; позивач – ТОВ «Столичний медичний альянс», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 17.11.2009 № 1.16-90-р).

18. Дії суб'єкта господарювання щодо поширення неточних та неповних відомостей стосовно умов проведення рекламної акції, зокрема, внаслідок замовчування суттєвих фактів та нечіткості формулювань (надання послуги доступу до мережі Інтернет не негайно (вже сьогодні), а в термін до 14 календарних днів після оформлення заявки; надання послуги доступу до мережі Інтернет не безкоштовно впродовж року, а зі знижкою від 45,54 до 67,78 відсотка та при обов'язковому внесенні попередньої оплати в розмірі від 147 грн до 552 грн на особистий рахунок абонента) є порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

(Постанова ВГСУ від 26.02.2013 у справі № 2/5005/4462/2012; позивач – ТОВ «Фрегат СП», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 26.12.2012 № 94/01-12/07-11).

19. Поширення неправдивих відомостей на фасадах окремих структурних підрозділів суб'єкта господарювання (різні об'єкти правопорушення - аптечні заклади) може виходити за межі однієї територіальної одиниці, проте для вказаного суб'єкта господарювання залишається єдиним триваючим порушенням законодавства про захист від недобросовісної конкуренції (за умови доведення факту його вчинення).

(Постанова ВГСУ від 22.11.2016 у справі № 922/5928/14; позивач – ТОВ «Данунц», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 25.11.2014 № 02/2012-рш).

20. Поширення у рекламі лікарського засобу неправдивих відомостей про те, що назва цього лікарського засобу є новим ім'ям відомого препарату, правомірно визнане Комітетом недобросовісною конкуренцією у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, відповідно до статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 15.03.2011 у справі № 14/292; позивач – ТЗОВ «Рейнбо-ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 25.02.2010 № 50-р).

21. Реклама товару з використанням інформації про його іноземне походження у випадку, коли товар виготовлений в Україні, хоча і з використанням матеріалів іноземного виробництва, є порушенням, передбаченим ст. 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, шляхом повідомлення суб'єктом господарювання в рекламі невизначеному колу осіб неточних відомостей про походження товару, зокрема, внаслідок нечіткості формулювань.

(Постанова ВГСУ від 12.07.2011 у справі № 1/19пд; позивач – ФОП Трофімов І.М., відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 30.11.2011 № 86).

22. Розміщення вивісок над аптечними закладами зі словосполученням «аптека соціальна» суб'єктом господарювання, який не надавав соціальних послуг та не є суб'єктом, що надає

такі послуги в розумінні законодавства України, правомірно визнано порушенням, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

(Постанова ВГСУ від 04.10.2011 у справі № 16/17-681-2011; позивач – ТОВ «Полімед», відповідач - Одеське ТВ; рішення ТВ від 24.12.2010 № 101-рпш).

23. Суди підтвердили правомірність визнання органом Комітету дій суб'єкта господарювання з повідомлення невизначеному колу осіб неправдивих відомостей шляхом розміщення інформації на рекламних білбордах з написом про найнижчі ціни, що не відповідає дійсності, порушенням статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», з огляду на встановлення органом Комітету факту, що суб'єкт господарювання є власником білбордів, на яких було розміщено вказану рекламу, та аптеки, адреса якої була на них зазначена, а також доведення органом Комітету невідповідності змісту такої реклами фактичному рівню цін у цій аптеці.

(Постанова ВГСУ від 25.12.2012 у справі № 23н/5014/1679/2012, позивач – ФОП Петрикiна Л.С., відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 30.05.2012 № 01-24/103).

24. Розроблені виробниками продукції технічні умови повинні відповідати вимогам закону, а не використовуватись як підстава для його порушення. Не відповідають закону положення ТУ, що передбачають можливість вибору інгредієнтів - сухого молока чи сухих вершків – при виробництві продукції, яка у своїй назві вже містить посилання на її склад – «з вершками». За такої назви заміна вершків сухим молоком є недопустимою.

(Постанова ВГСУ від 26.02.2013 у справі № 17/5005/5821/2012; позивач – ТОВ «М'ясокомбiнат Днiпро», відповідач – Днiпропетровське ТВ; рішення ТВ від 10.04.2012 № 72/06-10-5/11).

25. Дії суб'єкта господарювання щодо нанесення на упаковку власної продукції (морозива) знака для товарів та послуг «про 100% морозиво від «Дядюшки Пломбіра» таким чином, що внаслідок поглинання фоном упаковки окремих слів вказаного

знака та виділення контрастним кольором інших, прийнятними для сприйняття та читання є лише слова «100%» та «Пломбіра», є порушенням законодавства, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді інформації, що вводить в оману.

(Постанова ВГСУ від 05.02.2013 у справі № 5023/3322/12; позивач – ПГО «Асоціація підтримки вітчизняного товаровиробника», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 28.04.2012 № 55-К та від 29.05.2012 № 64-К).

(Постанова ВГСУ від 19.02.2013 у справі № 5023/3321/12; позивач – ПГО «Асоціація підтримки вітчизняного товаровиробника «Фірма «Ласка», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 28.04.2012 № 56-К).

26. Використання позначення «натуральний продукт» на етикетці товару, до складу якого входять ненатуральні складники, є порушенням, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

(Постанова ВГСУ від 23.04.2013 у справі № 5019/1654/12; позивач – ТОВ «Карпатські мінеральні води», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 31.08.2012 № 05-03/17-12).

(Постанова ВГСУ від 26.08.2014 у справі № 902/1544/13; позивач – ТДВ «ЖЛ», відповідач - Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 27.09.2013 № 60-рш).

27. Нанесення суб'єктом господарювання на етикетки ковбасних виробів власного виробництва традиційних назв ковбас, зокрема, «Московська», «Столична», «Делікатесна», є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», оскільки може створювати у потенційного споживача уявлення про споживчі властивості та смакові характеристики, які притаманні ковбасним виробам традиційного асортименту з цими назвами, згідно з вимогами ДСТУ.

При цьому виготовлення ковбасних виробів відповідно до технічних умов, що не відповідають ДСТУ, не спростовує факту незаконного використання назв, які притаманні загальновідомим назвам традиційного асортименту ковбасних виробів, оскільки в

цьому випадку суб'єкт господарювання притягується до відповідальності не за порушення у сфері стандартизації, а за порушення конкурентного законодавства.

(Постанова ВГСУ від 04.03.2014 у справі № 927/599/13; позивач – ПАТ «Прилуцький м'ясокомбінат», відповідач – Чернігівське ТВ; рішення ТВ від 19.03.2013 № 08-рш).

(Постанова ВГСУ від 24.03.2015 у справі № 922/4464/14; позивач – ТОВ «ДМК-Перша столиця», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 04.09.2014 № 199-р/к).

28. Зазначення неправдивих відомостей щодо складу продукції надає суб'єкту господарювання переваги у конкуренції з іншими виробниками масла солодковершкового, оскільки споживач при купівлі товару порівнює товари суб'єкта господарювання з товарами інших виробників масла солодковершкового, у складі яких відсутні рослинні жири, а не з продуктами, в яких вміст рослинних жирів зумовлений характеристиками та споживчими якостями самого продукту (спреди).

(Постанова ВГСУ від 10.01.2017 у справі № 910/9776/16; позивач – ДП «Старокостянтинівський молочний завод», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 16.12.2016 № 68-р).

V. ПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПИТУВАННЯМ ІНФОРМАЦІЇ, ПРОВЕДЕННЯМ ПЕРЕВІРОК

1. Відповідно до норм чинного законодавства, державний уповноважений Комітету у межах наданих йому повноважень має право витребувати у суб'єкта господарювання відповідну інформацію, необхідну для дослідження наявності ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції під час проведення процедури закупівлі, а суб'єкт господарювання у свою чергу зобов'язаний надати таку інформацію у встановлені строки. Відсутність на роботі певних посадових осіб суб'єкта господарювання на час розгляду ним вимог не визначається законодавством як підстава для звільнення суб'єкта господарювання від виконання відповідного обов'язку з надання інформації.

(Постанова ВГСУ від 06.10.2015 у справі 910/7796/15-г; позивач – ТОВ «Здравіє», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 29.12.2014 № 686-р).

2. Органи Комітету мають повноваження вимагати від суб'єктів господарювання (банків) інформацію з обмеженим доступом та банківську таємницю, зокрема для встановлення наявності чи відсутності порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 20.09.2016 у справі № 910/1995/15; позивач – ПАТ АТ «Євробанк», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 27.11.2015 № 124-р/к).

3. Посилання Банку на норми Закону України «Про банки і банківську діяльність», які регулюють порядок та обсяг розкриття банківської таємниці на вимогу органів Комітету, є помилковим, оскільки регулювання спірних правовідносин у справі щодо наявності в діях Банку порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді неподання інформації Комітету у встановлені державним уповноваженим строки здійснюється саме нормами антимонопольно-конкурентного законодавства, які виступають спеціальними стосовно загальних законодавчих приписів про банківську таємницю.

(Постанова ВГСУ від 28.10.2015 у справі 910/2556/15-г; позивач – ПАТ БГ Банк, відповідач – Комітет; рішення Комітету від 23.12.2014 № 634-р).

(Постанова ВГСУ від 23.12.2015 у справі 918/459/15; позивач – ПАТ АБ «Укргазбанк», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 16.04.2015 № 1).

(Постанова ВГСУ від 23.02.2016 у справі 910/21206/15; позивач – ПАТ КБ «Глобус», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 10.06.2015 № 78/02-р/к).

(Постанова ВГСУ від 06.07.2016 у справі 910/495/16; позивач – ПАТ КБ «ПриватБанк», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 29.10.2015 № 146/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.09.2016 у справі 924/1995/15; позивач – ПАТ КБ «Євробанк», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 27.11.2015 № 124-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.12.2016 у справі 910/10854/16; позивач – ПАТ КБ «ПриватБанк», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 19.04.2016 № 206-р).

(Постанова ВГСУ від 28.02.2017 у справі 910/6664/16; позивач – ПАТ КБ «ПриватБанк», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 22.12.2015 № 644-р).

Постанова ВГСУ від 25.07.2017 у справі 910/22761/16; позивач – ПАТ «Укрсиббанк», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.09.2016 № 435-р).

(Постанова ВГСУ від 24.10.2017 у справі № 910/2583/17; позивач – ПАТ «СБЕРБАНК», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 22.12.2016 № 66).

(Постанова ВГСУ від 20.11.2017 у справі 910/2795/17; позивач – ПАТ «Айбокс Банк», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 22.12.2016 № 64).

(Постанова ВСУ від 20.02.2018 у справі 910/8001/17; позивач – ПАТ «Мегабанк», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 04.04.2017 № 134-р).

4. Відмова Банку, який є номінальним утримувачем акцій певних суб'єктів господарювання, у наданні інформації про власників таких акцій з посиланням на відсутність в органі Комітету правових підстав для витребування у Банку інформації у зв'язку з проведення органом Комітету дослідження відповідного ринку та належності витребуваної інформації до банківської

таємниці, суперечить приписам законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 02.03.2010 у справі № 1/161а; позивач – ЗАТ «Донгорбанк», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 23.04.2009 № 14).

(Постанова ВГСУ від 20.12.2016 у справі № 910/10854/16; позивач – ПАТ «ПриватБанк», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 19.04.2016 № 206-р).

5. Судом встановлено, що гарантії Банка на суми, необхідні суб'єкту господарювання для участі у тендері, зокрема, копії гарантій, інформація про осіб, які зверталися за отриманням гарантій, виписка з журналу про видачу гарантій, копії довіреності осіб, що отримали гарантії, не є банківською таємницею.

(Постанова ВГСУ від 19.11.2013 у справі № 908/2247/13; позивач – ПАТ «Діамантбанк», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 26.04.2013 № 19-рш).

(Постанова ВГСУ від 20.09.2016 у справі № 910/1995/15; позивач – ПАТ АТ «Євробанк», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 27.11.2015 № 124-р/к).

6. З огляду на положення статей 60 та 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банк на вимогу органу Комітету під час розгляду справи повинен надавати інформацію та копії заяв, з якими підприємці зверталися з приводу видачі довідок про відсутність заборгованості за кредитами, та копій документів, в яких отримання зазначених довідок засвідчено підписами підприємців або підписами їх уповноважених осіб.

(Постанова ВГСУ від 22.10.2013 у справі № 918/137/13-Г; позивач – ПАТ «Креді Агріколь Банк», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 07.12.2013 № 81).

(Постанова ВГСУ від 28.10.2015 у справі № 910/2556/15-г; позивач – ПАТ «БГ Банк», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 23.12.2014 № 634-р).

(Постанова ВГСУ від 23.12.2015 у справі № 918/459/15; позивач – ПАТ АБ «Укргазбанк», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 16.04.2015 № 05-03/2-15).

(Постанова ВГСУ від 23.02.2016 у справі № 910/21206/15; позивач – ПАТ «КБ «Глобус», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 10.06.2015 № 78/02-р/к).

7. Доводи суб'єкта господарювання про те, що органом Комітету у вимозі про надання інформації, всупереч поняттю інформації, визначеному у статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», фактично вимагалось здійснити правовий аналіз та аналітико-синтетичну обробку первинних документів – тобто переробку інформації, що міститься в документах, з метою вилучення необхідних відомостей, їх оцінки, порівняння й узагальнення, визнані судом необґрунтованими та такими, що суперечать нормі статті 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України», відповідно до якої органи Комітету мають законне право вимагати не лише документи, а й інформацію, яка потрібна для виконання покладених на них завдань, причому характер такої інформації статтею 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України» не обмежено (статистична та інша).

(Постанова ВГСУ від 10.08.2016 у справі № 917/2711/15; позивач – ТОВ «Ліки Полтавщини», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 10.11.2015 № 02/150-рш).

8. Проведення перевірок і надсилання вимог про надання інформації є окремими і не тотожними повноваженнями органів Комітету, встановленими законодавством про захист економічної конкуренції, оскільки чинне законодавство чітко відрізняє дії органів Комітету з проведення перевірки суб'єктів господарювання (пункт 4 частина перша статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України») та дії з витребування інформації (пункт 5 частина перша статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»), а тому не може бути взяте до уваги посилення суб'єкта господарювання на мораторій на проведення перевірок як на підставу ненадання інформації на вимогу органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 30.03.2016 у справі № 910/16509/15; позивач – КП «Житлоінвестбуд-УКБ», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 14.05.2015 № 63/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 30.03.2016 у справі № 910/27130/15; позивач – ПАТ «Укргаз – Енерго», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 29.09.2015 № 489-р).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2016 у справі № 910/2943/15-г; позивач – ТОВ «Аптека низьких цін ТМ», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 27.11.2014 № 113/02-р/к).

9. Належність відповідного суб'єкта господарювання до числа малих підприємств не виключає можливості існування впливу цього суб'єкта господарювання на конкуренцію та не звільняє його від обов'язку щодо подання інформації на вимогу органу Комітету.

Законодавство України не ототожнює виїзну перевірку суб'єкта підприємницької діяльності уповноваженим державним органом з витребуванням у нього інформації відповідним органом.

(Постанова ВГСУ від 22.06.2010 у справі № 14/365; позивач – ТОВ «Плеттак», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 21.05.2009 № 14/7-П).

10. Органи Комітету не обмежені у виборі джерела отримання інформації необхідної для виконання їхніх завдань, передбачених законодавством про захист економічної конкуренції. Обов'язок з надання інформації передбачено статтею 22¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України», а обсяг запитуваної інформації повинен відповідати змістовому колу цих завдань.

Відмова суб'єкта господарювання у наданні інформації Комітету на тій підставі, що ця інформація є у відповідного реєстратора цінних паперів, – суперечить законодавству про захист економічної конкуренції.

Відмова суб'єкта господарювання у наданні статистичної інформації Комітету на тій підставі, що таку інформацію можливо отримати від органів статистики, – суперечить законодавству про захист економічної конкуренції.

Відмова суб'єкта господарювання у наданні інформації Комітету на тій підставі, що така інформація повинна була бути

відома Комітету з офіційних джерел, – суперечить законодавству про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 30.10.2007 у справі № 2/30; позивач – ВАТ «Сарненський маслоробний комбінат», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 13.11.2006 № 11).

(Постанова ВГСУ від 28.04.2009 у справі № 10/449-Н; позивач – ТОВ «СТІОМІ-Холдінг», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 01.08.2008 № 36-рш).

(Постанова ВГСУ від 04.09.2013 у справі № 910/2252/13; позивач – ТОВ «Євпаторійський винзавод»; відповідач – Комітет; рішення Комітету від 21.11.2012 № 825-р та від 28.11.2012 № 860-р).

(Постанова ВГСУ від 26.11.2014 у справі № 910/10950/14; позивач – ПАТ «Форекс Емемсіс Груп», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 26.03.2014 № 11/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 12.05.2015 у справі № 917/1536/14; позивач – ТОВ «ФОЛГАТ ФТК», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 27.05.2014 № 02/146-рш).

(Пункт 13 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

11. Законодавство про захист економічної конкуренції не містить вичерпного переліку випадків, за яких уповноважені особи Комітету мають право вимагати відповідну інформацію у суб'єктів господарювання та інших осіб.

Обов'язок надання інформації на запит (вимогу) уповноваженої особи Комітету повинен виконуватися суб'єктом господарювання незалежно від того, чи розпочата органом Комітету справа про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Інформація може бути витребувана як під час розгляду заяв, так і під час розгляду справ, а також в інших випадках, передбачених законом.

Закон України «Про Антимонопольний комітет України» та інші нормативно-правові акти не містять положень про право суб'єктів господарювання на відмову від виконання вимоги уповноваженої особи Комітету щодо подання інформації, необхідної для реалізації завдань, покладених на органи Комітету.

Законодавство України, в тому числі приписи Законів України «Про Антимонопольний комітет України» і «Про захист економічної конкуренції», не ставлять можливість реалізації органом Комітету своїх повноважень щодо витребування

інформації у зв'язку з дослідженням ринку в залежність від наявності чи відсутності заяв, скарг споживачів з приводу порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Законодавчі акти України про захист економічної конкуренції не обмежують коло тих суб'єктів господарювання, в яких органом Комітету може бути витребувано інформацію, лише тими особами, які беруть участь у справі.

(Постанова ВГСУ від 02.03.2010 у справі № 1/161а; позивач – ЗАТ «Донгорбанк», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 23.04.2009 № 14).

(Постанова ВГСУ від 22.06.2010 у справі № 14/365; позивач – ТОВ «Плеттак», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 21.05.2009 № 14/7-П).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2016 у справі № 910/2943/15-г; позивач – ТОВ «Аптека низьких цін ТМ», відповідач - Київське ТВ; рішення ТВ від 27.11.2014 № 113/02-р/к).

(Постанова ВГСУ від 30.03.2016 у справі № 910/27130/15; позивач – ПАТ «Укргаз – Енерго», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 29.09.2015 № 489-р).

(Постанова ВГСУ від 30.03.2016 у справі № 910/16509/15; позивач – КП «Житлоінвестбуд-УКБ», відповідач - Київське ТВ; рішення ТВ від 14.05.2015 № 63/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 28.02.2016 у справі № 922/3202/16; позивач – ПП «Торгівельні ряди», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2016 № 67-р/к).

12. Верховним Судом України підтверджено правомірність витребування органом Комітету інформації, необхідної для дослідження ринку відповідно до пункту 1 частини третьої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та підпункту 3 частини третьої пункту 3 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, в межах визначених пунктом 5 частини першої статті 17 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» повноважень.

(Постанова ВСУ від 14.08.2012 у справі № 08/03/26/64/2011; позивач – ВКП «Фаворит-2014», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 29.12.2010 № 62).

(Постанова ВГСУ від 23.10.2012 у справі № 5023/2923/12; позивач – ТОВ «Підприємство з експлуатації і обслуговування житлових будинків «Авантаж»», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 28.04.2012 № 51-к).

(Постанова ВГСУ від 05.12.2012 у справі № 5011-59/5013-2012; позивач – ТОВ «АБС - Гарант Сервіс», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 17.11.2011 № 90/01-П).

(Постанова ВГСУ від 05.12.2012 у справі № 5011-59/5170-2012; позивач – ПАТ «Діамантбанк», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 28.02.2012 № 9-02-П).

(Постанова ВСУ від 22.01.2013 у справі № 5023/599/12; позивач – ТОВ «Ульяна», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 24.11.2011 № 127-К).

(Постанова ВГСУ від 30.01.2013 у справі № 5023/598/12; позивач – ПП «Темп-К», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 24.11.2011 № 128-К).

(Постанова ВСУ від 12.03.2013 у справі № 5011-20/3185-2012; позивач – ТОВ «Сонар ТМ», відповідач – Київське ТВ, рішення ТВ від 17.11.2011 № 96/01-П).

(Постанова ВГСУ 27.08.2013 у справі № 905/1388/13-г; позивач – ПАТ «Донецький завод мостових конструкцій», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 31.01.2013 № 13).

(Постанова ВГСУ від 01.10.2013 у справі № 922/1743/13; позивач – ТОВ «Пивна гільдія», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 26.03.2013 № 67-к).

(Постанова ВГСУ від 08.10.2013 у справі № 910/2903/13; позивач – ТОВ «Невірос»; відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 13.12.2012 № 79/09-П).

(Постанова ВГСУ від 29.01.2014 у справі № 910/3677/13; позивач – ТОВ «Молочний світ», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 26.12.2012 № 1028-р).

(Постанова ВГСУ від 11.02.2014 у справі № 922/3560/13; позивач – ТСГ ТОВ «Агрофірма ім. Т.Г. Шевченка», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.06.2013 № 139-К).

(Постанова ВГСУ від 24.02.2016 у справі № 922/3510/15; позивач – ПАТ «Ульяновське», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 19.03.2015 у справі № 2/12-20-25).

(Постанова ВГСУ від 25.04.2016 у справі № 910/2943/15-г; позивач – ТОВ «Аптека низьких цін ТМ», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 27.11.2014 № 113/02-р/к).

13. Виходячи з норм чинного законодавства правомірним є витребування органом Комітету у зв'язку з розглядом справи про

порушення законодавства про захист економічної конкуренції інформації, необхідної для розгляду цієї справи, а надання такої інформації у повному обсязі та у встановлені строки суб'єктом господарювання є обов'язковим.

(Постанова ВГСУ від 20.03.2013 у справі № 5011-76/10336-2012; позивач – ТОВ «Метро Кеш енд Кері Україна», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 23.05.2012 № 289-р).

(Постанова ВГСУ від 17.12.2015 у справі № 917/186/15; позивач – ТОВ «Глобинський м'ясокомбінат», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 16.01.2015 № 02/05-рш).

14. Невстановлення попередніми судовими інстанціями в повній мірі фактичних обставин, пов'язаних з наявністю або відсутністю в органі Комітету підстав для направлення запитів щодо надання інформації та відповідно недоведення цих обставин органом Комітету у судовому процесі стало підставою для скасування рішень місцевого та апеляційного господарських судів. Зокрема, необхідно довести та встановити, чи відбувся збір інформації у межах розгляду заяви або справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та чи мало місце проведення необхідної перевірки.

(Постанова ВГСУ від 12.07.2011 у справі № 03/26/64/2011; позивач – ВКП «Фаворит-2014», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 29.12.2010 № 04-28-13/10).

15. Хоча пункт 5 частини першої статті 17 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» не містить вичерпного переліку підстав вимагати надання певної інформації, але направлення головою територіального відділення Комітету відповідного запиту буде правомірним лише у випадку, прямо передбаченому законом.

Питання наявності або відсутності в органі Комітету передбачених законом підстав вимагати від суб'єкта господарювання надання інформації входить до предмета доказування у справі за позовом суб'єкта господарювання до органу Комітету про визнання рішення недійсним.

(Постанова ВГСУ від 31.08.2010 у справі № 1/22а; позивач – ТОВ «Чорнобиль-допомога», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 28.10.2009 № 60).

16. Факти неодноразового неподання одним і тим самим суб'єктом господарювання інформації на запити (вимоги) органу Комітету не є триваючим порушенням у розумінні статті 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а утворюють самостійні (окремі) порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Кожний запит (вимога) державного уповноваженого Комітету є юридичним фактом, який породжує нові правовідносини між суб'єктом господарювання і Комітетом.

Невиконання суб'єктом господарювання своїх зобов'язань, які випливають із зазначених правовідносин, є порушенням і тягне встановлену Законом відповідальність.

(Постанова ВГСУ 27.08.2013 у справі № 905/1388/13-г; позивач – ПАТ «Донецький завод мостових конструкцій»; відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 31.01.2013 № 13).

(Постанова ВГСУ від 30.03.2016 у справі № 910/27130/15; позивач – ПАТ «Укргаз – Енерго», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 29.09.2015 № 489-р).

17. Господарський суд підтвердив правомірність рішення органу Комітету, яким факти неодноразового неподання суб'єктом господарювання інформації на запит (вимогу) уповноваженої особи Комітету, яким передбачене періодичне надання інформації, визнані окремими порушеннями, за кожне з яких накладено штраф.

Надання суб'єктом господарювання протягом певного часу інформації на запит (вимогу) уповноваженої особи Комітету, яким передбачене періодичне надання інформації, спростовує твердження такого суб'єкта господарювання про неотримання ним такої вимоги.

(Постанова ВГСУ від 10.11.2009 у справі № 20/9-Н; позивач – ЗАТ «Старокостянтинівський хлібзавод», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 28.11.2008 № 58-рш).

18. Твердження суб'єкта господарювання про те, що невиконання вимог в.о. голови територіального відділення Комітету, зокрема про надання інформації на запит, не може вважатися порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, є помилковим.

(Постанова ВГСУ від 15.05.2010 у справі № 10/74-Н; позивач – КП «Хмельницькбудзамовник», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 13.11.2009 № 91-рш).

19. Законодавство про захист економічної конкуренції не встановлює якогось спеціального порядку надіслання та вручення адресатам запитів (вимог) уповноважених осіб Комітету про надання інформації, в тому числі особистого повідомлення адресата – фізичної особи про такий запит (вимогу).

Вимога (запит) уповноваженої особи Комітету про надання інформації фізичною особою не пов'язується з обов'язком вручення такої вимоги особисто адресату (фізичній особі). Відповідно до Правил надання послуг поштового зв'язку вказана вимога може бути вручена повнолітнім членам сім'ї такої фізичної особи. У цьому випадку вимога вважається врученою адресату та підлягає виконанню у встановлений строк.

При цьому така особа (адресат) не обмежена у праві звернутися до Комітету, його територіального відділення із вмотивованим клопотанням щодо продовження строку подання витребуваної інформації.

(Постанова ВГСУ від 24.10.2006 у справі № 8/376-О-А-05; позивач – ПП Особа 1, відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 07.10.2005 № 52/П-1).

20. Чинним законодавством не передбачено, що запит (вимога) уповноваженої особи Комітету про надання інформації має бути виконаний на спеціальному бланку та скріплений печаткою Комітету, його територіального відділення.

(Постанова ВГСУ від 03.04.2007 у справі № 2-22/12269-2006; позивач – ТОВ «Ратон», відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 03.07.2006 № 22/02-13/27).

(Постанова ВГСУ від 18.07.2017 у справі № 923/1112/16; позивач – ТОВ «Паритет», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 30.08.2016 № 46-р/к).

21. Законодавством не передбачено спеціальної форми та порядку надсилання відповіді на запит (вимогу) уповноваженої особи Комітету про надання інформації, тому така інформація може бути надана будь-яким не забороненим законом способом.

Заперечення органом Комітету подання суб'єктом господарювання інформації потребує подання останнім належних доказів для підтвердження своїх доводів стосовно належного виконання обов'язку з надання витребуваної інформації.

(Постанова ВГСУ від 26.02.2008 у справі № 25/100-07-2384; позивач – НВГА «ЕЛКО», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 22.12.2006 № 101-рш).

(Постанова ВГСУ від 26.07.2011 у справі № 10/17-563-2011; позивач – ПП «ТЦ «Старокінний», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 24.12.2010 № 98-рш).

(Постанова ВГСУ від 24.04.2013 у справі № 5011-12/6634-2012; позивач – ДП «Укржитлосервіс», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 13.03.2012 № 11/01-П).

(Постанова ВГСУ від 29.01.2014 у справі № 910/3677/13; позивач – ТОВ «Молочний світ», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 26.12.2012 № 1028-р).

(Постанова ВГСУ від 26.11.2014 у справі № 910/10950/14; позивач – ПАТ «Форекс Емемсіс груп»; відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 26.03.2014 № 11/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 22.11.2016 у справі № 922/498/16; позивач – ТОВ «АТБ-Маркет»; відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 03.12.2015 № 138-р/к).

(Підпункт 13.2 пункту 13 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

22. Законодавство України не уповноважує суб'єкта господарювання на власний розсуд вирішувати питання доцільності витребування органом Комітету інформації, необхідної для виконання завдань, передбачених законодавством про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 10.02.2009 у справі № 8/71; позивач – БАТ «Агропромислова група «Закарпатський сад», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 27.12.2007 № 35).

23. Наявний у статуті суб'єкта господарювання перелік видів діяльності не може свідчити про фактичне здійснення таким суб'єктом господарювання відповідних видів діяльності, а лише визначає можливі напрями діяльності суб'єкта господарювання, які є сумісними з предметом та метою його створення.

Не можна ототожнювати діяльність «материнського» підприємства та створеного ним дочірнього підприємства, оскільки вони є, за своєю суттю, різними юридичними особами, хоча і пов'язаними відносинами контролю.

У зв'язку з цим, повідомлення суб'єкта господарювання про нездійснення ним певної господарської діяльності, щодо якої органом Комітету вимагалася інформація, не може оцінюватись як подання недостовірної інформації з огляду лише на відповідні положення статуту такого суб'єкта господарювання та діяльність підконтрольного йому суб'єкта господарювання.

Водночас надсилання суб'єктом господарювання такого повідомлення після закінчення строку подання інформації на відповідний запит (вимогу) органу Комітету правомірно визнане органом Комітету порушенням, передбаченим пунктом 13 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді неподання інформації у встановлений органом Комітету строк.

(Постанова ВГСУ від 21.04.2009 у справі № 38/176; позивач – ЗАТ «Фуршет», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2008 № 5/8-п).

(Постанова ВГСУ від 28.04.2009 у справі № 38/175; позивач – ЗАТ «Фуршет», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2008 № 4/8-п).

24. У разі внесення змін чи доповнень до раніше надісланого запиту (вимоги) органу Комітету, з метою забезпечення належного його оформлення, датою такої вимоги вважається дата реєстрації листа органу Комітету про внесення відповідних змін (доповнень).

(Постанова ВГСУ від 06.10.2009 у справі № 3/92-09; позивач – ТОВ «Телерадіокомпанія «Телесвіт», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 29.12.2008 № 75).

25. Твердження суб'єкта господарювання про те, що перебіг строку для подання інформації на запит (вимогу) органу Комітету починається від дня фактичного отримання такого запиту (вимоги) керівником суб'єкта господарювання – суперечить законодавству України.

Повідомлення про вручення рекомендованого поштового відправлення, яким надіслано запит (вимогу) органу Комітету, визнано судом достатнім доказом підтвердження отримання адресатом вимоги органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 13.10.2009 у справі № 5/46-09; позивач – ВАТ «Вінницягаз», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 28.11.2008 № 71-рш).

26. Належними доказами того, що вимога органу Комітету надіслана на адресу суб'єкта господарювання та отримана ним є повідомлення про вручення рекомендованого поштового відправлення та листа уповноваженою особою на підставі довіреності на одержання поштових відправлень та журналу обліку вручення рекомендованої кореспонденції.

Якщо суб'єкт господарювання під час розгляду органом Комітету справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не надає заперечень та належних доказів щодо неотримання вимоги уповноваженою особою, у суду відсутні підстави для визнання недійсним рішення органу Комітету, яким визнано порушення у вигляді неподання інформації у встановлений органом Комітету строк.

(Постанова ВГСУ від 30.09.2014 у справі № 910/13775/13; позивач – ТОВ «АТАК», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 14.05.2013 № 376-р).

27. У випадку, якщо бланк опису вкладення поштового відправлення заповнено з порушенням Правил надання послуг поштового зв'язку, причому відсутній розрахунковий документ, який підтверджував би оплату послуг відділення поштового

зв'язку за вказане відправлення, такий опис не вважається належним доказом своєчасного направлення суб'єктом господарювання відповіді на вимогу органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 11.12.2012 у справі № 5016/661/2012(13/44); позивач – ТОВ «ТД «Водний Світ», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 02.02.2012 № 5-рш).

28. Сама собою перевірка дотримання оператором поштового зв'язку правил надання послуг поштового зв'язку не належить до компетенції органів Комітету, а тому подання оператором поштового зв'язку неповної чи недостовірної інформації Комітету щодо обставин вручення адресату поштового відправлення не містить ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 03.11.2009 у справі № 5/10/09; позивач – УДППЗ «Укрпошта», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 17.12.2008 № 47-рш).

29. У разі вручення суб'єкту господарювання рішення органу Комітету через іншу особу, необхідно мати достовірні, документально підтвержені дані щодо її повноважень як представника цього суб'єкта господарювання (зокрема, на підставі яких документів, розпоряджень, договорів, наказів, доручень, усних вказівок тощо здійснюється отримання відповідного рішення органу Комітету). Витребування інформації про такі дані в особи з метою з'ясування факту належного вручення рішення органу Комітету відповідному суб'єкту господарювання не пов'язане з реалізацією передбачених статтями 3, 7 і 12 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» завдань і повноважень Комітету та його відділень і відтак перебуває поза межами таких повноважень.

(Постанова ВГСУ від 02.11.2010 у справі № 16/35-10-1020; позивач – СПД Пухальський С.В., відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 29.12.2009 № 53-рш).

30. Господарськими судами не взяті до уваги доводи суб'єкта господарювання щодо нечіткого та незрозумілого формулювання органом Комітету запиту (вимоги) про надання інформації, а

також доводи про те, що витребувані копії документів вже надсилалися на вимогу органу Комітету в інших справах.

(Постанова ВГСУ від 10.11.2009 у справі № 10/32-09; позивач – ПП «ТРК «ПОСІК-ТВ», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 12.02.2009 № 2/11).

31. Господарські суди не взяли до уваги доводи суб'єкта господарювання про те, що він не зрозумів вимогу органу Комітету стосовно терміну надання інформації, оскільки така вимога чітко визначила термін надання інформації у відповідний день тижня.

(Постанова ВГСУ від 28.12.2010 у справі № 18/14; позивач – ТОВ «НАК», відповідач – Кіровоградське ТВ; рішення ТВ від 28.12.2009 № 209).

32. Посилання скаржника на те, що орган Комітету, вимагаючи надати необхідну інформацію, не визначив способу її подачі, а суб'єкт господарювання у встановлений строк був готовий усно надати необхідну інформацію, не можуть бути підставою для задоволення касаційної скарги з урахуванням неможливості подання витребуваної інформації «в усній формі» та відсутності доказів намагання своєчасно надати відповідь органу Комітету у будь-який спосіб (телефоном, через поштовий зв'язок, кур'єрською службою тощо).

(Постанова ВГСУ від 15.12.2009 у справі № 16/159/09; позивач – ВАТ «Миколаївгаз», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 27.02.2009 № 4-ріш).

33. Господарськими судами правомірно не взято до уваги пояснення фізичної особи-підприємця щодо поважності пропуску строку подання інформації на вимогу органу Комітету у зв'язку з перебуванням зазначеної особи на лікарняному, оскільки наявні у справі докази не підтверджують перебування вказаної особи на лікарняному протягом усього визначеного для подання інформації строку, при цьому клопотання щодо продовження строку виконання вимоги органу Комітету не надходило.

(Постанова ВГСУ від 08.02.2011 у справі № 9/212; позивач – Луганське ТВ, відповідач – ФОП Пересидська Н. О.; рішення ТВ від 23.04.2010 № 01-29/28).

34. У випадку, коли суб'єкт господарювання знаходиться на спрощеній системі оподаткування, неподання ним інформації, облік якої він не здійснює, не може визнаватися порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 05.07.2011 у справі № 14/17-92-2011; позивач – ФОП Мачульський О.В., відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 16.11.2010 № 86-рш).

35. Неподання суб'єктом господарювання певної інформації на запит (вимогу) уповноваженої особи Комітету є конкретним актом невиконання конкретної заснованої на законі вимоги державного органу незалежно від того, чи надсилалися таким органом даному суб'єктові господарювання у подальшому інші запити з таких самих питань, але з іншими строками виконання.

(Постанова ВГСУ від 29.11.2016 у справі № 922/1540/16; позивач – ТОВ «Агрофірма Колонтаїв», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 23.02.2016 № 18-р/к).

(Постанова ВСУ від 12.03.2013 у справі № 5011-20/3185-201; позивач – ТОВ «Сонар ТМ», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 17.11.2011 № 96/01-П).

36. Неподання суб'єктом господарювання інформації на вимогу органу Комітету є конкретним актом невиконання конкретної заснованої на законі вимоги державного органу, що й тягне за собою встановлену чинним законодавством відповідальність, - незалежно від того, чи було в подальшому визнано недійсним рішення органу Комітету у справі, під час розгляду якої була витребувана інформація.

(Постанова ВГСУ від 06.09.2016 у справі № 910/75/16; позивач – ТОВ «НВП «Горн», відповідач - Харківське ТВ; рішення ТВ від 10.11.2015 № 132-рк).

37. Виправлення суб'єктом господарювання недостовірної інформації, надісланій на вимогу органу Комітету, не спростовує факту надання недостовірної інформації, яка тривалий час аналізувалась органом Комітету і перешкоджала належному виконанню завдання органу Комітету щодо об'єктивного дослідження відповідного ринку.

(Постанова ВГСУ від 02.02.2011 у справі № 14/18-10; позивач – ТОВ «Котюжани зерно», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 17.07.2009 № 43-рш).

38. Подання суб'єктом господарювання на відповідний запит (вимогу) органу Комітету інформації щодо обсягів реалізації товару, які не відповідають виробничим потужностям цього суб'єкта господарювання з огляду на його проектну та дозвільну документацію, правомірно визнане органом Комітету порушенням, передбаченим пунктом 15 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді подання недостовірної інформації органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 25.05.2010 у справі № 8/33; позивач – МПП «Новатор», відповідач – Закарпатське ТВ; рішення ТВ від 12.03.2009 № 8).

39. Закон не покладає на Комітет обов'язку визначати, яка інформація з тієї, що подає особа, є правильною, а яка ні. При цьому подальше направлення позивачем повідомлення про допущені описки не спростовує факту надання ним недостовірної інформації.

(Постанова ВГСУ від 22.02.2017 у справі № 914/1860/16; позивач – ПАТ «Львівгаз», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 10.06.2016 № 18-р/к).

40. Норми пункту 15 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції» застосовуються незалежно від того, чи надана інформація на вимогу голови Відділення, чи з власної ініціативи (надано більше інформації, ніж вимагалось), достатнім є встановлення самого факту надання органу Комітету недостовірної інформації.

(Постанова ВГСУ від 10.10.2017 у справі № 925/63/17; позивач – ПП ГРК «Апельсин», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 15.11.2016 № 42-р/к).

41. Господарськими судами правомірно не взято до уваги посилення суб'єкта господарювання на те, що комп'ютери, в яких зберігалася в електронній формі інформація, необхідна для проведення перевірки органами Комітету, не належать цьому суб'єкту господарювання, оскільки суб'єкт господарювання у будь-якому випадку в порушення вимог законодавства про захист економічної конкуренції не забезпечив доступ до носіїв цієї інформації, не подав копій інформації тощо.

(Постанова ВГСУ від 31.08.2010 у справі № 14/603; позивач – ЗАТ «Торнадо», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 27.08.2010 № 30/7-П, від 14.10.2009 №41/7-П, від 14.10.2009 № 40/7-П).

42. Відмова об'єкта перевірки в наданні інформації на запит (вимогу) посадової особи Комітету, уповноваженої на проведення виїзної перевірки, кваліфікується як порушення, передбачене пунктом 16 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді створення перешкод органу Комітету у проведенні перевірки.

Подання в подальшому такої інформації не звільняє об'єкта перевірки від відповідальності за вказаною нормою Закону, оскільки таке правопорушення є закінченим у момент створення перешкоди під час проведення перевірки.

(Постанова ВГСУ від 20.10.2009 у справі № 11/256-НМ; позивач – КП «Житомиртрансспорт», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 23.10.2008 № 1.16/82р).

43. Правова позиція громадської організації з приводу відсутності у органу Комітету права на проведення перевірок з питань діяльності громадських організацій, які є неприбутковими є помилковою та такою, що не базується на приписах чинного законодавства, якими врегульовані спірні питання.

(Постанова ВГСУ від 16.12.2009 у справі № 16/6-09-140; позивач – Південна регіональна організація Товариства військових мисливців та

рибалок ЗСУ, відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 25.12.2008 № 61-рш).

44. Сама лише відсутність у фізичної особи встановленого органом Комітету статусу (як суб'єкта господарювання), який допускав би можливість вчинення нею порушення законодавства про захист економічної конкуренції, не обмежує орган Комітету у праві розпочати розгляд справи про ознаками порушення, передбаченого пунктами 13-15 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 01.06.2010 у справі № 14/302; позивач – ФОП Шалаєв Е.Д., відповідач – Комітет; розпорядження Комітету від 17.06.2009 № 09/130-р).

VI. ЕКОНОМІЧНА КОНЦЕНТРАЦІЯ

1. Правова природа надання Комітетом дозволу на концентрацію полягає в оцінці допустимості здійснення певної концентрації з огляду на положення законодавства про захист економічної конкуренції, тобто в оцінці її впливу на певний ринок. Отже, Комітет надає дозвіл не на фактичне придбання акцій (часток, паїв), злиття суб'єктів господарювання або створення нового суб'єкта господарювання тощо, а лише підтверджує можливість вчинення таких дій без порушення норм законодавства про захист економічної конкуренції, оскільки вони не призводять до монополізації або суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

(Постанова ВГСУ від 27.08.2014 у справі № 910/23701/13; позивач – ТОВ «КУА «Практика», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 13.1.02.015 № 341-р; від 24.12.2012 № 983-р; від 16.04.2013 № 304-р; від 06.08.2013 № 645-р).

2. Набуття Національним банком України (НБУ) контролю над суб'єктом господарювання шляхом перевищення НБУ 25 відсотків членів спостережної ради в такому суб'єкті господарювання є концентрацією, яка потребувала отримання попереднього дозволу органів Комітету.

(Постанова ВГСУ від 25.10.2011 у справі № 37/59; позивач – НБУ, відповідач – Комітет; рішення Комітету від 09.12.2010 № 637-р).

VII. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, РОЗПОРЯДЖЕНЬ ОРГАНІВ КОМІТЕТУ

VII.1. Оскарження рішень органів Комітету

1. Вирішуючи спір про визнання недійсним рішення Комітету про притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, суди не мають перебирати на себе не притаманні судам функції органів Комітету, а лише перевірити наявність чи відсутність передбачених законом (стаття 59 Закону України «Про захист економічної конкуренції») підстав для визнання рішення Комітету недійсним.

(Постанова ВГСУ від 09.11.2017 у справі № 910/4271/15-г, позивач – ТОВ «Рибоконсервний завод «Екватор», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 23.12.2014 № 639-р).

2. Господарські суди у розгляді справ мають перевіряти правильність застосування органами Комітету відповідних правових норм, але не повинні перебирати на себе не притаманні суду функції, які здійснюються виключно органами Комітету.

(Постанова ВГСУ від 15.11.2016 у справі № 921/161/16-г/6; позивач – ВАТ «Тернопільобленерго», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 29.02.2016 № 06 – р/к).

(Постанова ВГСУ від 17.01.2017 у справі № 914/1432/16; позивач – ПАТ «Львівобленерго», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 6-р/к).

(Постанова ВГСУ від 20.06.2017 у справі № 920/1185/16; позивач – ПАТ «Сумиобленерго», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 08.09.2016 № 27).

(Постанова ВГСУ від 15.11.2016 у справі № 921/159/16-г/18; позивач – ВАТ «Тернопільобленерго», відповідач – Тернопільське ТВ; рішення ТВ від 29.02.2016 № 05-р/к).

(Постанова ВГСУ від 18.10.2016 у справі № 915/187/16; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 30.12.2015 № 71-рш).

(Постанова ВГСУ від 01.08.2017 у справі № 914/499/16; позивач – ПАТ «Львівобленерго», відповідач Львівське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2016 № 10).

(Постанова ВГСУ від 25.10.2016 у справі № 927/468/16; позивач – ПАТ «Чернігівобленерго», відповідач – Чернігівське ТВ; рішення ТВ від 10.03.2016 № 41-рк).

3.1. Однією з підстав для визнання недійсним рішення органу Комітету, яким дії суб'єкта господарювання визнані порушенням за статтею 8 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», стала невизначеність рішення органу Комітету в частині кваліфікації дії суб'єкта господарювання (чи була інформація «неточною» або «неповною» та в якій саме частині).

3.2. Однією з підстав для визнання недійсним рішення органу Комітету, яким дії суб'єкта господарювання визнані порушенням за статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», стала невизначеність рішення органу Комітету в частині кваліфікації дій суб'єкта господарювання (*«встановлення таких цін чи інших умов придбання або реалізації товару...»*).

(Постанова ВГСУ від 15.12.2009 у справі № 13/136н; позивач – ПП «Секьюриті Бізнес Компані», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 06.04.2009 № 01-29/18).

(Постанова ВГСУ від 16.02.2010 у справі №16/86-10/16-09; позивач – КП «Благоустрій Кременчука», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 26.02.2008 № 01/13-рш).

VII.2. Оскарження розпоряджень органів Комітету

1. Саме собою прийняття органом Комітету розпорядження про початок розгляду справи у зв'язку з наявністю в діях суб'єкта господарювання ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції та здійснення ним розгляду відповідної справи не порушує прав та охоронюваних законом інтересів такого суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 29.05.2007 у справі № 16/323-0-06; позивач – ТОВ «Дніпровська торгово-промислова асоціація», відповідач – Херсонське ТВ; розпорядження ТВ від 04.10.2006 № 54/р-2).

(Постанова ВГСУ від 01.06.2010 у справі № 14/302; позивач – Шалаєв Е.Д., відповідач – Комітет; розпорядження Комітету від 17.06.2009 № 09/130-р).

(Постанова ВСУ від 26.03.2013; позивач – ТОВ «Зараз»; відповідач – Київське ТВ; розпорядження ТВ від 09.08.2010 № 67-р).

(Постанова ВГСУ від 28.12.2016 у справі № 915/710/16 позивач – ТОВ «Укрфармгруп», відповідач – Миколаївське ТВ; розпорядження ТВ від 07.06.2016 № 31-р).

(Постанова ВГСУ від 27.12.2016 р. у справі 920/645/16; позивач – КП СОР «Суми-Фарм», відповідач – Сумське ТВ, розпорядження ТВ від 17.05.2016 № 15).

(Пункт 4 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

2. Під час розгляду справи про визнання недійсним розпорядження органу Комітету про початок розгляду справи господарським судом не здійснюється оцінка правомірності дій особи, щодо якої прийняте таке розпорядження; разом з тим, підлягає встановленню наявності обставин, які свідчили б про прийняття такого розпорядження з порушенням вимог чинного законодавства та/або визначеної законом компетенції.

(Постанова ВГСУ від 20.02.2007 у справі № 31/83(30/223); позивач – ВАТ «Дніпронафтопродукт», відповідач – Дніпропетровське ТВ; розпорядження ТВ від 11.06.2003 № 14.6/19 р).

(Пункт 4 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

3. Розпорядження органу Комітету про початок розгляду справи, прийняте за результатами розгляду заяви особи, яка не мала права її подавати, не є підставою для скасування чи

визнання такого розпорядження недійсним, оскільки наслідки розгляду такої заяви не є перешкодою для проведення у разі необхідності за власною ініціативою органів Комітету розслідування щодо фактів, викладених у такій заяві.

(Постанова ВГСУ від 16.09.2008 у справі № 10/38/08; позивач – ТОВ «Лідер Плюс», відповідач – Запорізьке ТВ; розпорядження ТВ від 03.08.2007 № 63-р).

4. Забезпечення господарським судом позову про визнання недійсним розпорядження органу Комітету про початок розгляду справи шляхом заборони державному органу здійснювати свої функції, тобто розгляд справи та прийняття рішення у справі суперечать вимогам статей 66 – 68 ГПК України.

(Постанова ВГСУ від 30.06.2009 № 33/60-09-1860; позивач – ВК Одеської МР, відповідач – Комітет; розпорядження Комітету від 31.03.2009 № 07/81-р).

5. Посилання суб'єкта господарювання при оскарженні ним розпорядження про початок розгляду справи на відсутність у його діях ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції не було взято судом до уваги, оскільки ці фактичні дані підлягають дослідженню та оцінці в процесі розгляду органами Комітету відповідної справи.

Обставини щодо порушення оспорюваним розпорядженням ділової репутації суб'єкта господарювання підлягають доведенню поза межами цього спору. При цьому необхідною ознакою такого порушення є поширення інформації; повідомлення певних відомостей лише особі, якої вони стосуються, не може визнаватись поширенням інформації.

(Постанова ВГСУ від 05.07.2011 у справі № 17/100, позивач – ТОВ «Люстдорф», відповідач – Кіровоградське ТВ; розпорядження ТВ від 29.11.2010 № 144-р).

6. Встановлення обставин щодо наявності в органу Комітету підстав для витребування інформації не є предметом доказування у судовій справі про визнання недійсним розпорядження органу Комітету про початок розгляду справи за ознаками порушення

законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді неподання інформації органу Комітету у встановлені строки.

Положення законодавства про захист економічної конкуренції не визначають розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції як перевірку – планову чи позапланову.

(Постанова ВГСУ від 29.05.2007 у справі № 16/323-О-06; позивач – ТОВ «Дніпровська торгово-промислова асоціація», відповідач – Херсонське ТВ; розпорядження ТВ від 04.10.2006 № 54/р-2).

VIII. ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ОРГАНІВ КОМІТЕТУ

VIII.1. Накладення і стягнення штрафів (пені)

1. Порушення господарським судом провадження у справі про визнання недійсним рішення органу Комітету про накладення штрафу до закінчення визначеного частиною третьою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» двомісячного строку для сплати штрафу не впливає на перебіг та закінчення цього строку, в тому числі не перериває, не зупиняє й не продовжує його.

(Постанова ВГСУ від 07.12.2016 у справі № 910/11441/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Київенерго»; рішення ТВ від 16.07.2014 № 68/01-р/к).

2. Правовий аналіз положень Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» не свідчить про можливість звільнення неплатоспроможних банків від відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 06.12.2016 у справі № 910/1980/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Енергобанк»; рішення ТВ від 30.07.2015 № 109/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 23.03.2016 у справі № 910/22793/15; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Дельта Банк»; рішення ТВ від 28.05.2015 № 72/02-р/к).

3. День фактичної сплати суб'єктом господарювання штрафу, накладеного рішенням органу Комітету, не включається до періоду часу, за який здійснюється стягнення пені.

(Постанова ВГСУ від 21.06.2016 у справі № 911/4614/15; позивач – Комітет, відповідач – ПП «Автопетроліум»; рішення Комітету від 03.02.2014 № 56-р).

(Постанова ВГСУ від 10.10.2017 у справі № 910/20825/16; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПАТ «Укрнафта»; рішення ТВ від 24.12.2014 № 254-р/к).

4. Звернення суб'єкта господарювання до господарського суду з позовом щодо визнання недійсним рішення органу Комітету, яким притягнуто до відповідальності двох чи декількох суб'єктів господарювання, не є перешкодою для стягнення органом Комітету штрафу та пені з іншого суб'єкта господарювання, з огляду на те, що рішення органу Комітету в частині, що стосується цього суб'єкта, є чинним, проте ним у добровільному порядку не виконано, а штраф має індивідуальний характер.

(Постанова ВГСУ від 22.11.2016 у справі № 910/4307/15; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач - ПАТ «Завод малогабаритних трансформаторів»; рішення ТВ від 31.03.2015 № 9-рш).

5. До повноважень судів не належать питання зменшення або зміни розміру штрафу, накладеного органом Комітету на суб'єкта господарювання за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та пені за прострочення сплати цього штрафу (у разі їх правомірного нарахування).

Штраф, накладений органами Комітету, не є неустойкою (штрафом, пенею), яка підлягає стягненню зі сторони що порушила зобов'язання.

(Постанова ВГСУ від 03.03.2007 у справі № 13/200-06-7383; позивач – Одеське ТВ, відповідач – ДП ДПП «Медісан»; рішення ТВ від 16.03.2005 № 07-рш).

(Постанова ВГСУ від 23.10.2007 у справі № 5/28-07-300; позивач – Одеське ТВ, відповідач – ВАТ «ЕК «Одесаобленерго»; рішення ТВ від 16.03.2005 № 4-рш).

(Постанова ВГСУ від 22.03.2011 у справі № 21/49; позивач – Комітет, відповідачі – ЗАТ «АГО «Цукровик Полтавщини» та інші; рішення Комітету від 24.02.2006 № 60).

(Постанова ВГСУ від 01.04.2015 у справі № 911/3370/14; позивач – Київське ТВ, відповідач - ТОВ «Продтовари-Т»; рішення ТВ від 19.12.2013 № 63).

(Постанова ВГСУ від 29.09.2016 у справі № 920/464/15; позивач – КП «Міськводоканал», відповідач - Сумське ТВ; рішення ТВ від 28.01.2015 № 1).

(Постанова ВГСУ від 14.03.2017 у справі № 5011-23/10531-2012; позивач – ПрАТ «Фанери та плити», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 13.06.2012 № 355-р).

(Пункт 20.1 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

6. Нарахування та стягнення пені, передбаченої частиною п'ятою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», має обов'язковий характер, не потребує прийняття будь-якого рішення органу державної влади про її застосування і в зв'язку з цим не підпадає під ознаки адміністративно-господарських санкцій в розумінні статей 238, 239 і 249 ГК України, які застосовуються саме на підставі рішення уповноваженого на це органу.

Нарахування і стягнення пені, передбаченої частиною п'ятою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», здійснюється не на підставі і не на виконання рішення органу Комітету про накладення штрафу, а безпосередньо на підставі відповідної норми Закону у зв'язку з простроченням сплати штрафу.

Відтак, у стягненні передбаченої статтею 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» пені за прострочення сплати штрафу, накладеного на суб'єкта господарювання органом Комітету, не застосовуються строки застосування адміністративно-господарських санкцій, передбачених статтею 250 ГК України.

(Постанова ВГСУ від 16.10.2007 у справі № 02/169-64; позивач – Комітет, відповідач – СП «Українська бавовняна компанія»; рішення Комітету від 01.12.2005 № 406).

(Постанова ВГСУ від 17.06.2008 у справі № 5/744-07; позивач – Комітет, відповідач – ВАТ «Сумиобленерго»; рішення Комітету від 28.02.2006 № 6-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 10.03.2009 у справі № 48/313; позивач – Сумське ТВ; відповідач – ВАТ «Київ-Дніпровське міжгалузеве підприємство промислового залізничного транспорту»; рішення ТВ від 28.09.2007 № 60).

(Постанова ВГСУ від 18.05.2010 у справі № 4/102-09; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Суми-Ойл»; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 09.11.2016 у справі № 910/10103/16; позивач - Київське ТВ, відповідач - Фірма «Т.М.М.»; рішення ТВ від 8.03.2015 № 17/01-р/к).

(Постанова ВГСУ від 07.12.2016 у справі № 910/11441/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Київенерго»; рішення ТВ від 16.07.2014 № 68/01-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.03.2017 у справі № 910/11439/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Київенерго»; рішення ТВ від 31.03.2014 № 18/01-р/к).

(Постанова ВГСУ від 19.09.2017 у справі № 910/9077/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ТОВ «Ю.С.А.»; рішення ТВ від 05.12.2014 № 121/02-р/к).

(Пункти 5 і 22 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

7. Посилання суб'єкта господарювання на Господарський кодекс України як на підставу нарахування штрафних санкцій не може бути взято до уваги, оскільки цією статтею передбачено порядок застосування штрафних санкцій за невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання, а обов'язок суб'єкта господарювання щодо сплати штрафу за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, не є господарським зобов'язанням в розумінні статей Господарського кодексу України.

(Постанова ВГСУ від 23.08.2011 у справі № 17/15-11; позивач – Дніпропетровське ТВ, відповідач – ФОП Бренич І.О.; рішення ТВ від 09.12.2009 № 50/01-12/04-09).

8. Спеціальним законом, який регулює правовідносини у сфері притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема накладення штрафу та нарахування пені за несвоєчасну сплату штрафу, є Закон України «Про захист економічної конкуренції», тому судам не варто брати до уваги посилання суб'єкта господарювання на те, що органом Комітету пропущений строк позовної давності стягнення неустойки (штрафу, пені) встановлений статтею 258 ЦК України.

(Постанова ВГСУ від 09.02.2011 у справі № 10/41-09; позивач – Комітет, відповідач – ВАТ «Полтаваобленерго»; рішення Комітету від 30.06.2006 № 244-р).

(Постанова ВГСУ від 04.04.2017 у справі № 905/2406/16; позивач – Донецьке ТВ, відповідач – ТОВ «ПСБ»; рішення ТВ від 26.12.2012 № 117).

9. Сприяння суб'єктом господарювання розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення ним наслідків відповідного порушення, визнання факту вчинення порушення, припинення порушення або «складний фінансовий стан» суб'єкта господарювання не є підставою для звільнення такого суб'єкта господарювання від відповідальності за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 29.05.2007 у справі № 45/451; позивач – відділ ДСО при УМВС України в Тернопільській області, відповідач – Комітет; рішення Комітету від 28.03.2006 № 8-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 15.09.2009 у справі № 11/1016; позивач – Житомирське ТВ, відповідач – ЖБК «Полісся»; рішення ТВ від 13.06.2007 № 1.16/23-р).

(Пункт 3 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

10. Розгляд адміністративним судом справи про скасування рішення органу Комітету не є підставою для відмови господарським судом у прийнятті позовної заяви про стягнення штрафу та/або пені, накладеного оскаржуваним рішенням органу Комітету, або залишення її без розгляду, або зупинення провадження у справі про стягнення штрафу та/або пені.

(Постанова ВГСУ від 29.01.2008 у справі № 11/206-07; позивач – Вінницьке ТВ, відповідач – КП «Вінницяводоканал»; рішення ТВ від 30.12.2005 № 46-рш).

(Постанова ВГСУ від 19.05.2009 у справі № 7/193; позивач – Луганське ТВ, відповідач – ФОП; рішення ТВ від 17.07.2008 № 01-29/40).

(Постанова ВГСУ від 16.02.2010 у справі № 19/187; позивач – Луганське ТВ, відповідач – відділ реклами Луганської МР; рішення ТВ від 11.03.2009 № 01-29/12).

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 14/288-14/260; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Інфініті центр Україна»; рішення Комітету від 26.03.2009 № 83-р).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2010 у справі № 38/434; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Арком»; рішення Комітету від 11.06.2009 № 211-р).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2010 у справі № 14/51; позивач – Комітет, відповідач – ДТГО «Південно-Західна залізниця»; рішення Комітету від 12.08.2009 № 5-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 25.12.2012 у справі № 5015/3685/12; позивач – Рівненське ТВ; відповідач – ДТГО «Львівська залізниця»; рішення ТВ від 30.08.2011 № 75).

(Постанова ВГСУ від 19.11.2014 у справі № 922/313/14; позивач – Харківське ТВ, відповідач – Квартирно-експлуатаційний відділ міста Харкова; рішення ТВ від 22.10.2013 № 240-к).

(Постанова ВГСУ від 01.07.2015 у справі № 917/426/15; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – КП «ЖЕО № 2» ПМР; рішення ТВ від 23.12.2014 № 01/237-рш).

(Постанова ВГСУ від 22.07.2015 у справі № 917/425/15; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – КП «ЖЕО № 2» ПМР; рішення ТВ від 23.12.2014 № 01/234-рш).

(Постанова ВГСУ від 11.11.2015 у справі № 917/1080/15; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – КП «Житлово-експлуатаційна організація № 2»; рішення ТВ від 12.03.2015 № 01/54-рш).

11.1. Припис статті 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо строку давності притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції є спеціальним стосовно норми статті 250 ГК України, яка визначає строки застосування адміністративно-господарських санкцій. Перебіг цього строку зупиняється на час розгляду органами Комітету справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

11.2. У розгляді справ зі спорів про визнання недійсними рішень органів Комітету про застосування заходів відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції господарським судам необхідно перевіряти додержання строків давності, передбачених статтею 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції» і статтею 28¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», з урахуванням того, що суб'єкт господарювання не може бути притягнений до відповідальності за відповідне порушення, якщо минув строк давності притягнення до відповідальності.

11.3. Чинне законодавство не містить такої підстави для відмови Комітету в позові про стягнення штрафу та пені, як закінчення строку давності на момент прийняття судом рішення у справі.

(Постанова ВГСУ від 20.05.2008 у справі № 16/813/07; позивач – Миколаївське ТВ, відповідач – ВАТ «Миколаївська теплоелектроцентраль»; рішення ТВ від 26.09.2002 № 11-р).

(Постанова ВГСУ від 31.03.2009 у справі № 15/113-08-2611; позивач – Комітет, відповідач – НВП «Нива»; рішення Комітету від 26.12.2006 № 575-р).

(Постанова ВГСУ від 23.06.2009 у справі № 30/16-09; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Фондова компанія «Славутич-Капітал»; рішення Комітету від 27.09.2005 № 303-р).

(Постанова ВГСУ від 22.12.2009 у справі № 25/157-09(30/16-09); позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Фондова компанія «Славутич-Капітал»; рішення Комітету від 27.09.2005 № 303-р).

(Постанова ВГСУ від 18.05.2010 у справі № 6/201; позивач – Комітет, відповідач – ДП «Енергоринок»; рішення Комітету від 17.02.2002 № 379-р).

(Пункт 5 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

12. У разі, якщо порушення законодавства про захист економічної конкуренції вчинено суб'єктом господарювання, до складу групи якого входять суб'єкти господарювання (юридичні та/або фізичні особи), які внаслідок укладення договору комісії спільно здійснювали господарську діяльність на задіяному товарному ринку, а також отримували вигоди внаслідок діянь, які призвели до порушення законодавства про захист економічної конкуренції, то, з огляду на положення частини четвертої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», штраф накладається на суб'єкта господарювання в особі окреслених юридичних та/або фізичних осіб.

(Постанова ВГСУ від 10.03.2009 у справі № 18/375-48/355-14/7; позивач – ТОВ «Суми-Ойл», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 10.03.2009 у справі № 18/376-48/354-32/332; позивач – ЗАТ «Калина-ЛТД», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 27.04.2006 № 11-р/тк).

13. Припис частини четвертої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо зупинення виконання рішення органу Комітету на час розгляду господарським судом справи про визнання такого рішення недійсним не позбавляє господарський суд права відповідно до статті 58 ГПК України об'єднати позовні вимоги про визнання недійсними рішення органу Комітету та позовних вимог про стягнення штрафу за цим рішенням, і після вирішення питання про наявність або відсутність підстав для визнання недійсним оспорюваного рішення вирішити позовні вимоги в частині стягнення штрафу.

Господарський суд, встановивши відсутність визначених статтею 59 Закону підстав для визнання рішення Комітету недійсним та пропуск відповідачем строку, встановленого для добровільної сплати штрафу, накладеного рішенням Комітету, правомірно задовольнив зустрічний позов Комітету про стягнення штрафу.

(Постанова ВГСУ від 17.03.2009 у справі № 2-24/2418-2008; позивач – ФОП, відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 25.10.2007 № 39/05-13/55).

(Постанова ВГСУ від 16.03.2010 у справі № 5/199-09; позивач – ТОВ «НК Альфа-Нафта», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 31.03.2009 № 19).

(Постанова ВГСУ від 02.03.2010 у справі № 1/161а; позивач – ЗАТ «Донгорбанк», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 23.04.2009 № 14).

(Постанова ВГСУ від 27.11.2012 у справі № 28/217а; позивач – ТОВ «Департамент архівів», відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 28.08.2011 № 49).

(Постанова ВГСУ від 03.02.2015 у справі № 924/814/14; позивач – ТОВ «Хімрезерв – Житомир», відповідач – Хмельницьке ТВ; рішення ТВ від 31.03.2014 № 26-р/к).

14. Рішення суду, яким відмовлено у позові про визнання недійсним рішення органу Комітету про накладення штрафу і яке набрало законної сили, має преюдиційне значення для господарського суду під час розгляду ним справи про стягнення штрафу, накладеного таким рішенням органу Комітету, та пені, нарахованої за прострочення сплати штрафу, а отже господарський суд у такій справі перевіряє лише правильність нарахування суми пені.

(Постанова ВГСУ від 21.04.2009 у справі № 2-31/5699-2008; позивач – ТВ в АР Крим, відповідач – ТОВ «ЮГ-Транс»; рішення ТВ від 28.12.2007 № 50/05-13/78).

(Постанова ВГСУ від 03.11.2009 у справі № 11/1098; позивач – Житомирське ТВ, відповідач – ЖБК «Полісся»; рішення ТВ від 16.07.2007 № 1.16/27р).

(Постанова ВГСУ від 08.10.2013 у справі № 43/5005/6459/2012; позивач – Дніпропетровське ТВ; відповідач – ТОВ «М'ясокомбінат Дніпро»; рішення ТВ від 10.04.2012 № 24/01-12/06-12).

(Постанова ВГСУ від 24.03.2016 у справі № 922/5004/15 позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПП «Окко-Нафтопродукт»; рішення ТВ від 03.07.14 № 158-р/к.).

15. Тривалість зупинення нарахування пені визначається виключно періодом часу, протягом якого фактично здійснювався зазначений в абзацах третьому – п'ятому частини п'ятої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд чи перегляд (до прикладу, у суді першої інстанції – від дня порушення провадження у справі до дня прийняття рішення в ній; у судах апеляційної та касаційної інстанцій – від дня прийняття апеляційної чи касаційної скарги до дня прийняття постанови), і в цей період не включається час перебування матеріалів справи у суді, коли згадані розгляд чи перегляд не здійснювалися.

Зі змісту статті 85 ГПК України вбачається, що розгляд справи в господарському суді закінчується оголошенням прийнятого у цій справі рішення. Помилковими є позиції про те, що нарахування пені зупиняється до моменту виготовлення судом першої інстанції повного тексту судового рішення чи до моменту набрання цим рішенням законної сили.

Зупинення нарахування пені починається з дня порушення господарським судом провадження у справі, а не з дня надіслання позовної заяви до суду, навіть якщо її було надіслано своєчасно.

(Постанова ВГСУ від 14.07.2009 у справі № 13/69; позивач – Комітет, відповідач – ДП «Ковальовський спиртовий завод»; рішення Комітету від 20.12.2007 № 745-р).

(Постанова ВГСУ від 02.03.2010 у справі № 4/148/09; позивач – Миколаївське ТВ, відповідач – ВАТ «ЕК «Миколаївобленерго»; рішення ТВ від 28.08.2008 № 8-рш).

(Постанова ВГСУ від 22.06.2010 у справі № 14/365; позивач – ТОВ «Плеттак», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 21.05.2009 № 14/7-П).

(Постанова ВГСУ від 25.09.2012 у справі № 5028/15/30/2012, позивач – Чернігівське ТВ, відповідач – ПАТ «Чернігівобленерго»; рішення ТВ від 25.10.2011 № 65-рш).

(Постанова ВГСУ від 26.03.2013 у справі № 5017/2913/2012; позивач – Одеське ТВ; відповідач – ТОВ «Наше місто»; рішення ТВ від 27.03.2012 № 19-рш).

(Постанова ВГСУ від 25.02.2014 у справі № 908/1199/13; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – ПАТ «Світ»; рішення ТВ від 8.05.2012 № 29-рш).

(Постанова ВГСУ від 15.04.2015 у справі № 910/16429/14; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Інтербуд-2007»; рішення Комітету від 10.12.2013 № 1025-р).

(Постанова ВГСУ від 18.02.2016 у справі № 923/1063/15, позивач – Херсонське ТВ, відповідач – ДП «Херсонський морський торговельний порт»; рішення ТВ від 31.10.2014 № 81-р/к).

(Постанова ВГСУ від 06.07.2016 у справі № 910/23/16, позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПАТ «Укранафта»; рішення ТВ від 03.07.2014 № 157-р/к).

(Постанова ВГСУ від 13.09.2016 у справі № 925/1340/15, позивач – Київське ТВ, відповідач – ТОВ «МоноПак», рішення ТВ від 05.08.2014 № 83/02-р/к).

(Постанова ВГСУ від 07.12.2016 у справі № 910/11441/16, позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Київенерго», рішення ТВ від 16.07.2014 № 68/01-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.02.2017 у справі № 927/1010/16; позивач – Чернігівське ТВ, відповідач – ПАТ «Чернігівобленерго»; рішення ТВ від 10.03.2016 № 41-р/к).

(Постанова ВГСУ від 19.09.2017 у справі № 910/9077/16, позивач – Київське ТВ, відповідач – ТОВ «Ю.С.А.», рішення ТВ від 05.12.2014 № 121/02-р/к).

(Постанова ВГСУ від 07.11.2017 у справі № 921/132/17-г/3; позивач – Тернопільське ТВ, відповідач – ФОП Гонзюр О. В.; рішення ТВ від 30.03.2016 № 09-р/к).

(Пункт 20.2 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

16. Господарський суд апеляційної інстанції припустився неправильного застосування положень статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», вважаючи помилковим нарахування пені з моменту прийняття у справі про визнання

недійсним рішення органу Комітету постанови Вищого господарського суду України про передачу справи на новий розгляд до дати прийняття до провадження цієї справи господарським судом першої інстанції.

(Постанова ВГСУ від 25.01.2011 у справі № 10/289-09; позивач – Сумське ТВ, відповідач – ВАТ «Сумське МНВО ім. Фрунзе»; рішення ТВ від 25.12.2008 № 68).

17.1. Господарський суд правомірно задовольнив позов Комітету про стягнення штрафу та пені з огляду на те, що рішення Комітету про накладення такого штрафу недійсним не визнавалось та є обов'язковим до виконання, а сума пені визначена з дотриманням вимог статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

17.2. Апеляційний господарський суд безпідставно відмовив у задоволенні позову Комітету про стягнення штрафу на тій підставі, що рішення Комітету про накладення такого штрафу не відповідає законодавству України та не визнане місцевим судом недійсним лише з формальних ознак (внаслідок пропуску двомісячного строку для його оскарження). Причому суд, не застосувавши приписи статті 22 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», помилково вдався до переоцінки змісту рішення органу Комітету, яке не визнане недійсним (не скасоване).

17.3. Суди, беручи до уваги обов'язковість чинного рішення Комітету, яке у встановленому порядку недійсним не визнане та є обов'язковим до виконання, перевірили правильність нарахування пені, передбаченої частиною п'ятою статті 56 Закону (що не потребує прийняття уповноваженим органом самостійного рішення про її застосування), дійшли правомірного висновку щодо необхідності задоволення позовних вимог Комітету.

(Постанова ВГСУ від 24.11.2009 у справі № 18/13-275; позивач – Комітет, відповідач – ДП «Козловський спиртовий завод»; рішення Комітету від 20.12.2007 № 745-р).

(Постанова ВГСУ від 16.03.2010 у справі № 10/259/08-5/31/09; позивач – ТОВ «Синтез Трейд», відповідач – Запорізьке ТВ; рішення ТВ від 26.12.2007 № 38-рш).

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 14/288-14/260; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Інфініті центр Україна»; рішення Комітету від 26.03.2009 № 83-р).

(Постанова ВГСУ від 23.10.2012 у справі № 17/5007/7/12; позивач – ТОВ «Т.В.К. Сервіс», відповідач – Житомирське ТВ; рішення ТВ від 26.07.2011 № 1.16/40-р).

(Постанова ВГСУ від 16.04.2013 у справі № 02/5026/1518/2012; позивач – Черкаське ТВ, відповідач – ПОГ «Черкаситара» ВГОІ «Рух за рівні можливості»; рішення ТВ від 29.12.2010 № 62).

(Постанова ВГСУ від 15.10.2013 у справі № 18/735/12; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – ПК автотранспортне підприємство 1628; рішення ТВ від 07.02.2012 № 02/20-рш).

(Постанова ВГСУ від 19.11.2013 у справі № 913/1650/13; позивач Луганське ТВ; відповідач – ДП ДАК «Хліб України» «Новоайдарський елеватор»; рішення ТВ від 28.02.2013 № 01-24/24).

(Постанова ВГСУ від 11.02.2014 у справі №915/1572/13; позивач – Миколаївське ТВ, відповідач – ДП КП «Миколаївкомунтранс» «Абонентська служба «Центральний»; рішення ТВ від 23.10.2012 № 120-рш).

(Постанова ВГСУ від 24.06.2014 у справі № 913/3465/13; позивач – Луганське ТВ, відповідач – ТОВ «Клініка «Нові медичні технології»; рішення ТВ від 26.06.2013 № 01-24/123).

(Постанова ВГСУ від 24.02.2015 у справі № 916/2835/13; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Котовський винзавод»; рішення Комітету від 15.08.2012 № 575-р).

(Постанова ВГСУ від 26.05.2015 у справі № 902/1719/14; позивач – Комітет, відповідач – ДП «Українська горілчана компанія «Nemiroff»; рішення ТВ від 02.09.2014 № 452-р).

(Постанова ВГСУ від 29.07.2015 у справі № 916/2092/14 позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Котовський винзавод»; рішення Комітету від 05.11.2013 № 902-р).

(Постанова ВГСУ від 13.12.2016 у справі № 922/2641/16; позивач – Одеське обласне ТВ, відповідач – ТОВ «Чигринов»; рішення ТВ від 30.05.2013 № 109-рш).

(Постанова ВГСУ від 07.12.2016 у справі № 917/717/16; позивач – Полтавське ТВ, відповідач - ФОП; рішення ТВ від 03.09.2015 № 02/132 – рш).

(Постанова ВГСУ від 20.12.2016 у справі № 914/1196/15; позивач – Львівське ТВ; відповідач – ПАТ «Львівобленерго»; рішення ТВ від 14.11.2014 № 82/р/к).

(Пункт 21 Постанови пленуму ВГСУ від 26.12.2011 №15).

18. Пеня, передбачена Законом України «Про захист економічної конкуренції», не лише має обов'язковий характер, але й не потребує прийняття уповноваженим органом рішення про її застосування, внаслідок чого не підпадає під визначення адміністративно-господарських санкцій у розумінні Господарського кодексу України.

(Постанова ВГСУ від 01.11.2011 у справі № 18/690/11; позивач – Комітет, відповідач – ПАТ «Полтаваобленерго»; рішення Комітету від 30.06.2006 № 244-р).

(Постанова ВГСУ від 02.02.2016 у справі № 910/13397/15; позивач – Київське ТВ, відповідач – Фірма «Т.М.М.»; рішення ТВ від 28.03.2013 № 14/01-П).

(Пункт 22 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

19. При вчиненні суб'єктом господарювання двох або більше порушень законодавства про захист економічної конкуренції штраф накладається за кожне порушення окремо.

Законодавство про захист економічної конкуренції не містить приписів про те, що у разі вчинення кількох порушень сума накладених штрафів встановлюється в межах санкції, встановленої за більш серйозне порушення з числа вчинених.

(Постанова ВГСУ від 02.03.2010 у справі № 14/282; позивач – ЗАТ «Кребо», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 28.04.2009 № 147-р).

(Постанова ВГСУ від 14.04.2016 у справі № 902/1184/15; позивач – ТОВ «Житлово-Експлуатаційне Об'єднання», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 25.06.2015 № 43-рш).

(Постанова ВГСУ від 14.03.2017 у справі № 902/244/16; позивач – ПрАТ «Кондитерська фабрика «Лагода», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 28.12.2015 № 116-рш).

20. Розгляд адміністративним судом справи про скасування рішення органу Комітету про накладення штрафу не є підставою для зупинення нарахування пені за прострочення сплати штрафу.

(Постанова ВГСУ від 20.04.2010 у справі № 11/26-09; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ФОП; рішення ТВ від 05.08.2008 № 47-к).

(Постанова ВГСУ від 16.11.2010 у справі № 14/311; позивач – Закарпатське ТВ, відповідач – ТОВ «Маркет-Сервіс»; рішення ТВ від 14.12.2009 № 70).

(Постанова ВГСУ від 25.03.2014 у справі №18/642/12; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – ТОВ «Автотехспорт»; рішення ТВ від 24.01.2012 № 02/10-рш).

(Постанова ВГСУ від 13.09.2016 у справі № 904/10568/15; позивач – Дніпропетровське ТВ, відповідач – ТОВ «СМУ-21»; рішення ТВ від 30.05.2016 № 35/01-14/05-15).

(Постанова ВГСУ від 14.03.2017 у справі № 910/11439/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Київенерго»; рішення ТВ від 31.03.2014 № 18/01-р/к).

(Постанова ВГСУ від 01.08.2017 у справі №910/16430/14; позивач – Комітет, відповідач – Адміністрація залізничного транспорту України; рішення Комітету від 16.07.2013 № 576-р).

21. У прийнятті судових рішень щодо зупинення провадження у справі, з посиланням на приписи ГПК України, місцевий та апеляційний господарські суди помилково виходили з того, що у справі, яка розглядається іншим господарським судом, має бути встановлено дату отримання суб'єктом господарювання у цій справі оспорюваного ним рішення органу Комітету.

Встановлення дня (дати) одержання суб'єктом господарювання оспорюваного ним рішення Комітету входить до предмета доказування саме з цієї справи, а рішення господарського суду в іншій справі за позовом цього ж суб'єкта господарювання до УДППЗ «Укрпошта» про визнання неналежним надання УДППЗ «Укрпошта» послуг та про стягнення збитків, згідно з приписами ГПК України не може мати преюдиціального значення для цієї справи (не співпадають сторони).

(Постанова ВГСУ від 22.06.2010 у справі № 6/348; позивач – ТОВ «Оптіма Трейд», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 03.02.2009 №31-р).

22. Передбачене частиною четвертою статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зупинення виконання рішення органу Комітету на час розгляду господарським судом справи про визнання цього рішення недійсним не обмежує права органу Комітету на звернення до

господарського суду з позовом (зустрічним позовом) про стягнення штрафу та пені після закінчення двомісячного строку з дня одержання відповідним суб'єктом господарювання рішення про накладення штрафу.

(Постанова ВГСУ від 06.07.2010 у справі № 9/96-09; позивач – ТОВ «Телерадіокомпанія «Телесвіт», відповідач – Сумське ТВ; рішення ТВ від 15.08.2008 № 7-р/тк).

23. Судові інстанції, встановивши, що позовні вимоги стосуються значної суми та існує обґрунтоване припущення утруднення виконання рішення (у разі задоволення позовних вимог органу Комітету про стягнення штрафу та пені), дійшли правомірного висновку щодо наявності підстав для застосування заходів до забезпечення позову органу Комітету шляхом накладення арешту на відповідні грошові суми суб'єкта господарювання.

(Постанова ВГСУ від 05.10.2010 у справі № 9/38-10; позивач – Комітет, відповідач – ПП «Квант-Юг», ФОП Панченко А.М. та ФОП Андрієвська Н.В; рішення Комітету від 27.10.2009 № 27-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 05.10.2010 у справі № 25/25-10; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Оптима Трейд»; рішення Комітету від 12.08.2009 № 25-р/тк).

24. Приписи частини четвертої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо зупинення виконання рішення органу Комітету на час розгляду господарським судом справи про визнання недійсним рішення органу Комітету чи перегляду відповідного рішення (постанови) господарського суду стосуються провадження у справі, яке порушене саме господарським, а не будь-яким іншим судом.

Перегляд відповідного рішення (постанови) господарського суду зупиняє лише виконання рішення органу Комітету, але не визначається законом як перешкода для розгляду та задоволення зустрічного позову в цій справі.

(Постанова ВГСУ від 07.12.2010 у справі № 14/583; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Яричів; рішення Комітету від 07.08.2009 № 21-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 10.03.2015 у справі № 908/2684/14; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – ТОВ «Промнафта»; рішення ТВ від 25.04.2014 № 17-рш).

(Пункт 21 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

25. Оскарження рішення органу Комітету до адміністративного суду не має правового значення для вирішення господарським судом справи за позовом органу Комітету про стягнення штрафу та пені.

(Постанова ВГСУ від 27.01.2011 у справі № 14/141; позивач – Вінницьке ТВ, відповідач – ВАТ «Укрнафта»; рішення ТВ від 27.10.2009 № 76-рш).

(Постанова ВГСУ від 11.11.2015 у справі № 917/1080/15; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – КП «Житлово-експлуатаційна організація № 2»; рішення ТВ від 12.03.2015 № 01/54-рш).

(Постанова ВГСУ від 01.07.2015 у справі № 917/426/15; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – КП «Житлово-експлуатаційна організація № 2»; рішення ТВ від 23.12.2014 № 01/237-рш).

26. Суди відмовили у задоволенні позову суб'єкта господарювання про скасування рішення органу Комітету та задовольнили позовні вимоги органу Комітету про стягнення штрафу виходячи, зокрема, з того, що:

орган Комітету подав зустрічний позов про стягнення накладеного штрафу зі спливом двомісячного строку на добровільне виконання суб'єктом господарювання рішення органу Комітету;

право на примусове стягнення штрафу виникло в органу Комітету до порушення господарським судом провадження за позовом суб'єкта господарювання про скасування рішення органу Комітету;

рішення органу Комітету, яке у встановленому порядку недійсним не визнано і не скасовано, є чинним та обов'язковим для виконання;

відсутні встановлені ГПК України підстави для припинення провадження у справі або залишення позову без розгляду.

(Постанова ВГСУ від 15.02.2011 у справі № 15/26; позивач – ТОВ ВКФ «Віса», відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 03.12.2009 № 70).

(Постанова ВГСУ від 11.02.2014 у справі № 915/1572/13; позивач – Миколаївське ТВ, відповідач – ДПКП «Миколаївкомунтранс»; рішення ТВ від 23.10.2012 № 120-рш).

27. Посилання суб'єкта господарювання на факт оскарження іншими особами рішення Комітету, яким на нього накладено штраф, як на підставу зупинення нарахування пені за прострочення сплати цього штрафу правомірно не взято судами до уваги, оскільки сам суб'єкт господарювання не звертався до суду з позовом про визнання недійсним цього рішення та як третя особа не заявляв самостійних вимог на предмет спору.

(Постанова ВГСУ від 16.04.2013 у справі № 3/021-12; позивач – Київське ТВ, відповідач – ТОВ «АПГ «Південь»; рішення ТВ від 30.09.2011 № 83/03-П).

28. Відповідно до частини п'ятої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» пеня нараховується від повної суми штрафу, накладеного рішенням органу Комітету, незалежно від часткової сплати такого штрафу.

(Постанова ВГСУ від 25.06.2013 у справі № 908/587/13-г; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – ТОВ «Газсервіс»; рішення ТВ від 31.10.2012 № 58-рш).

29. У разі, якщо рішення господарського суду про задоволення зустрічного позову органу Комітету про стягнення штрафу скасоване судом вищої інстанції з прийняттям нового рішення про відмову в задоволенні такого позову, відсутні підстави для припинення нарахування пені, передбаченого абзацом другим частини п'ятої статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 27.08.2013 у справі № 908/1199/13; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – ТОВ «Світ»; рішення ТВ від 28.05.2012 № 29-рш).

(Постанова ВГСУ від 03.09.2013 у справі № 910/6764/13; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – ПАТ «Фарлеп-Інвест»; рішення ТВ від 28.05.2012 № 28-рш)

(Постанова ВГСУ від 25.02.2014 у справі № 908/1199/13; позивач – Запорізьке ТВ, відповідач – ПАТ «Світ»; рішення ТВ від 28.05.2012 № 29-рш).

30. Відповідно до вимог статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» сплата штрафу на рахунок до місцевого бюджету не може вважатися виконанням рішення органу Комітету щодо сплати штрафу, оскільки чинним законодавством України передбачено стягнення штрафів і пені до Державного бюджету України.

Сплата штрафу до місцевого бюджету не виключає обов'язок особи сплатити штраф до Державного бюджету України та пеню за не своєчасну сплату штрафу.

(Постанова ВГСУ від 08.10.2014 у справі № 910/5966/14; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Нестле Україна»; рішення Комітету від 27.09.2013 № 25-р/тк).

VIII.2. Накладення або стягнення штрафів (пені) під час дії мораторію

1. Економічні санкції, застосовані органом Комітету до суб'єкта господарювання за порушення вимог законодавства про захист економічної конкуренції, не пов'язані з невиконанням чи неналежним виконанням цим суб'єктом господарювання грошового або податкового зобов'язання, а тому до відповідних правовідносин не застосовуються приписи Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

(Постанова ВГСУ від 15.12.2015 у справі № 910/16476/15; позивач – Київське ТВ, відповідач – ТОВ «Українська інвестиційно-інжинірингова компанія»; рішення ТВ від 31.03.2015 № 43/01-р/к).

2. Під час дії мораторію на задоволення вимог кредиторів, передбаченого Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», органи Комітету мають право стягувати з підприємства, щодо якого ухвалою господарського суду порушено провадження у справі про банкрутство, штраф, накладений за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 24.01.2006 у справі № 18/100; позивач – ДП «НАЕК «Енергоатом», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 29.12.2004 № 81-рш).

(Постанова ВСУ від 24.12.2013 у справі № 922/770/13-г; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПАТ «Харківміськгаз»; рішення ТВ від 05.01.2012 № 2-К).

(Постанова ВГСУ від 04.02.2014 у справі № 922/770/13-г; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПАТ «Харківміськгаз»; рішення ТВ від 05.01.2012 № 2-К).

(Постанова ВГСУ від 15.12.2015 у справі № 910/16476/15; позивач – Київське ТВ, відповідач - ТОВ «Українська інвестиційно-інжинірингова компанія»; рішення ТВ від 31.03.2015 № 43/01-р/к).

3. Стягнення штрафу у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та пені здійснюється на підставі Закону України «Про захист економічної конкуренції» та не пов'язане з невиконанням чи неналежним виконанням грошового зобов'язання або зобов'язання щодо сплати податків і зборів та не є заходами, спрямованими на забезпечення виконання цих зобов'язань, відповідно до положень Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

(Постанова ВСУ від 24.12.2013; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПАТ «Харківміськгаз»; рішення ТВ від 05.01.2012 № 2-К).

(Постанова ВГСУ від 15.12.2015 у справі № 910/16476/15; позивач – Київське ТВ, відповідач - ТОВ «Українська інвестиційно-інжинірингова компанія»; рішення ТВ від 31.03.2015 № 43/01-р/к).

VIII.3. Установлення та виконання зобов'язань

1. Виходячи з обов'язковості виконання рішень органів Комітету, визначеної частиною другою статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції», під час розгляду судом справи про зобов'язання суб'єкта господарювання виконати рішення органу Комітету не Комітет має доводити невиконання цим суб'єктом вказаного рішення, а, навпаки, суб'єкт господарювання повинен довести в суді виконання ним цього рішення.

(Постанова ВГСУ від 22.03.2016 у справі № 912/1846/15; позивач – Комітет, відповідач – ТОВ «Бобринецький завод продтоварів»; рішення Комітету від 04.04.2013 № 6-р/тк).

2. Враховуючи визначену законодавством обов'язковість виконання рішення органу Комітету, в разі невиконання його органом місцевого самоврядування правомірним вважається звернення органу Комітету з позовом до господарського суду про визнання недійсним (незаконним) рішення органу місцевого самоврядування відповідно до статті 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

(Постанова ВГСУ від 21.07.2016 у справі № 914/546/16; позивач – Львівське ТВ, відповідач – Львівська МР; рішення ТВ від 16.10.2015 № 60-р/к).

3.1. Рішення органу Комітету, яким суб'єкта господарювання зобов'язано припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, у необхідних випадках має містити вказівки на конкретні дії, які суб'єкт господарювання повинен вчинити або від яких утриматися для припинення такого порушення.

У разі відсутності зазначених вказівок у рішенні, орган Комітету, звертаючись до господарського суду згідно зі статтею 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у відповідному позові має вказати конкретні способи (шляхи)

захисту інтересів держави, споживачів та суб'єктів господарювання, з урахуванням можливості реального виконання судового рішення, в тому числі в примусовому порядку.

3.2. Господарський суд не має права за позовом органу Комітету ухвалювати судові рішення, в якому допускається його неоднозначне розуміння та можливість вибору самими сторонами у справі порядку і способу виконання цього рішення.

(Постанова ВГСУ від 10.06.2008 у справі № 20/484/07; позивач – Комітет, відповідач – ВК Запорізької МР; рішення Комітету від 15.02.2006 № 2-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 15.06.2016 у справі № 922/886/15; позивач – КП «Чугуївська центральна районна лікарня ім. М.І. Кононенка», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 27.11.2014 № 228-р/к).

(Постанова ВГСУ від 08.04.2014 у справі № 925/1483/13; позивач – ПАТ «Черкасиобленерго», відповідач – Черкаське ТВ; рішення ТВ від 15.07.2013 № 47).

4. Вищий господарський суд України визнав необґрунтованими посилання суду апеляційної інстанції на те, що предметом спору є не зобов'язання суб'єкта господарювання виконати рішення органу Комітету, а інші вимоги (укласти договір та погодити тарифи у встановленому законодавством порядку), у зв'язку з чим зробив помилкові висновки про необхідність подання органом Комітету проекту відповідного договору та про невідомість господарським судам цього спору в частині вимоги щодо погодження тарифів.

(Постанова ВГСУ від 09.11.2010 у справі № 3/34-10; позивач – Сумське ТВ, відповідач – Тростянецький ВК; рішення ТВ від 31.08.2009 № 51).

5. Висновок суду апеляційної інстанції про те, що органи Комітету можуть звертатися до суду лише з вимогами про стягнення штрафу та пені, Вищим господарським судом України визнано таким, що не ґрунтується на законі, оскільки судом апеляційної інстанції не враховано та помилково не застосовано до спірних правовідносин приписи статті 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», за якими з метою захисту

інтересів держави, споживачів та суб'єктів господарювання Комітет, його територіальні відділення у зв'язку з порушенням законодавства про захист економічної конкуренції органами влади, юридичними та фізичними особами подають заяви, позови, скарги до суду, в тому числі про зобов'язання виконати рішення органів Комітету.

(Постанова ВГСУ від 30.11.2010 у справі № 9/103-10-2083; позивач – Одеське ТВ, відповідач – ОСББ «Покровський»; рішення ТВ 28.05.2009 № 25-рш).

6. Чинним законодавством не передбачено обов'язку органу місцевого самоврядування на створення ритуальної служби. Зобов'язання органу Комітету щодо вчинення селищною радою конкретної дії – створення ритуальної служби, фактично може призвести до втручання органу Комітету (як органу зі спеціальним статусом) у здійснення селищною радою (як органом місцевого самоврядування) наданих йому власних повноважень (а не обов'язків) щодо створення ритуальної служби.

(Постанова ВГСУ від 19.09.2017 у справі 922/4742/16; позивач – Харківське ТВ, відповідач – Селищна рада; рішення ТВ від 19.04.2016 № 40-р/к).

VIII.4. Оформлення рішень та надання їх для виконання

1. Рішення адміністративної колегії має бути підписане керівником органу Комітету або іншою уповноваженою на це посадовою особою та не потребує підписання усіма членами цієї колегії.

Положення законодавства про захист економічної конкуренції не передбачають такої посадової особи, як «виконуючий обов'язки голови адміністративної колегії», а тому в рішенні адміністративної колегії має вказуватись посада уповноваженої особи, що його підписала.

(Пункт 7 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

2. У разі, якщо вручити рішення органу Комітету немає можливості, зокрема внаслідок відмови суб'єкта господарювання від отримання надісланого йому рішення органу Комітету, то таке рішення вважається врученим суб'єкту господарювання через десять днів з дня оприлюднення інформації про прийняте рішення в офіційному друкованому органі.

(Постанова ВГСУ від 24.07.2007 у справі № 29-25-22-15/94-04-2817; позивач – ТОВ НВП «Центр проблем екології», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 24.04.2003 № 03-рш).

(Постанова ВГСУ від 22.12.2009 у справі № 11/27-09; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ТОВ «Дельта-Газ-Пропан-Заправки»; рішення ТВ від 25.09.2008 № 69-К).

(Постанова ВГСУ від 30.11.2010 у справі № 9/103-10-2083; позивач – Одеське ТВ, відповідач – ОСББ «Покровський»; рішення ТВ 28.05.2009 № 25-рш).

(Постанова ВГСУ від 22.04.2015 у справі № 910/24044/14; позивач - ТОВ «Автодель плюс», відповідач - Київськ ТВ; рішення ТВ від 25.03.2014 № 8/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 18.11.2015 у справі № 924/1078/15; позивач – ТОВ «Газспецбуд», відповідач - Хмельницьк ТВ; рішення ТВ від 06.02.2015 № 9-р/к).

3. Закон України «Про захист економічної конкуренції» не

містить вичерпного переліку способів доведення рішення органу Комітету до відома особи, якої воно стосується.

Надсилання рішення органу Комітету, як один із способів доведення до відома, може здійснюватися за будь-якою категорією поштових відправлень відповідно до Правил надання послуг поштового зв'язку.

(Постанова ВГСУ від 10.06.2008 у справі № 10/258-07; позивач – Вінницьке ТВ, відповідач – ВАТ «Вінницягаз»; рішення ТВ від 22.05.2007 № 18-рш).

(Постанова ВГСУ від 16.12.2014 у справі № 917/773/14; позивач – Полтавське ТВ, відповідач - ТОВ «Полтаваавтотранс»; рішення ТВ від 14.02.2014 № 02/23-рш).

4. Господарським судом не взяті до уваги доводи суб'єкта господарювання про отримання ним рішення органу Комітету в день реєстрації відповідного поштового відправлення Комітету в журналі вхідної кореспонденції цього суб'єкта господарювання, оскільки він не спростував факту вручення такого рішення уповноваженій особі у день, вказаний на відмітці про вручення поштового відправлення.

(Постанова ВГСУ від 19.05.2009 у справі № 7/525-08; позивач – Комітет, відповідач – ВАТ «Укренерговугілля»; рішення Комітету від 04.12.2007 № 681-р).

5. Чинним законодавством не передбачено обов'язку органу Комітету надавати особам, які беруть участь у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, саме оригіналів рішень (розпоряджень) з підписами відповідних посадових осіб.

(Постанова ВГСУ від 23.03.2010 у справі № 16/49/09; позивач – ТОВ «Ранг», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 19.12.2008 № 15-рш).

6. Виконання не в повному обсязі суб'єктом господарювання рішення органів Комітету є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 4 статті 50 Закону

України «Про захист економічної конкуренції» - невиконання рішення органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 10.12.2014 у справі № 913/1902/13; позивач – ДП «Сєверодонецька теплоелектроцентрально», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 30.04.2013 № 01-24/70).

(Постанова ВГСУ від 09.11.2016 у справі № 917/52/16; позивач – ТОВ «Промислова багатопрофільна фірма РАГС - Регіональне агентство гуманітарного сервісу», відповідач - Полтавське ТВ; рішення ТВ від 08.12.2015 № 02/167-рш).

(Постанова ВГСУ від 09.11.2016 у справі № 917/52/16; позивач – ТОВ «Промислова багатопрофільна фірма РАГС - Регіональне агентство гуманітарного сервісу», відповідач - Полтавське ТВ; рішення ТВ від 08.12.2015 № 02/167-рш).

7. Підпис уповноваженого представника суб'єкта господарювання на рекомендованому повідомленні про вручення поштового відправлення є належним доказом отримання таким суб'єктом господарювання копії рішення органу Комітету, зокрема, для обчислення строків для добровільної сплати штрафу та обчислення розміру пені.

(Постанова ВГСУ від 26.02.2013 у справі № 5017/2060/2012; позивач – Одеське ТВ, відповідач – ТОВ «Александр-Н»; рішення ТВ від 28.02.2012 № 06-рш).

ІХ. ДОТРИМАННЯ НОРМ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

ІХ.1. Строки оскарження в судовому порядку рішень (розпоряджень) органів Комітету

1. Отримання копії рішення органу Комітету після опублікування останнього в офіційному друкованому виданні не встановлює суб'єкту господарювання нового двомісячного строку для його оскарження.

(Постанова ВГСУ від 22.04.2015 у справі № 910/24044/14; позивач - ТОВ «Автодель плюс», відповідач - Київське ТВ; рішення ТВ від 25.03.2014 № 8/03-р/к).

2. Згідно зі статтею 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» заявник, відповідач, третя особа мають право оскаржити рішення органів Комітету повністю або частково до господарського суду у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Цей строк не може бути відновлено, він є присікальним, а закінчення його перебігу безпосередньо пов'язано із зверненням до господарського суду в порядку, встановленому ГПК України.

(Постанови ВСУ від 29.05.2007 та від 10.06.2008 у справі № 9/205-06-5910; позивач – Концерн «Веселка», відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 17.03.2006 № 11-рш).

(Постанова ВГСУ від 14.10.2008 у справі № 21/518-20/98; позивач – СПД Гречко Ю. Б., відповідач – Комітет; рішення Комітету від 08.06.2007 № 1/П-2006).

(Постанова ВГСУ від 16.10.2013 у справі № 910/6025/13; позивач – ТОВ «Біна ЛТД»; відповідач – Комітет; рішення Комітету від 26.12.2012 № 1040-р).

(Постанова ВГСУ від 17.07.2012 у справі № 58/575; позивач – ТОВ «Ефект-плюс», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 30.06.2011 № 67).

(Постанова ВГСУ від 14.05.2014 у справі № 910/20362/13; позивач – КП «Єдиний розрахунковий центр», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 20.06.2013 № 11-р/тк).

(Постанова ВГСУ від 08.07.2014 у справі №904/9183/13; позивач – ПАТ «Хліб»; відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 20.08.2013 №52/01-12/06-13).

(Постанова ВГСУ від 18.11.2014 у справі № 922/3054/14; позивач – КП «Харківський метрополітен»; відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 29.04.2014 № 205 р/к).

(Постанова ВГСУ від 24.03.2015 у справі № 922/4191/14; позивач – Харківське ТВ, відповідач - ПОП «Русь Єдина»; рішення ТВ від 27.08.2013 № 191-К).

(Постанова ВГСУ від 24.02.2016 у справі № 917/2029/15; позивач – КП «ЖЕО №2» ПМР, відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 23.12.2014 № 01/234-р).

(Постанова ВГСУ від 18.02.2016 у справі № 917/2028/15; позивач – КП «ЖЕО №2» ПМР, відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 12.03.2015 № 01/54-рш).

(Постанова ВГСУ від 06.07.2016 у справі № 910/495/16; позивач – ПАТ КБ «Приватбанк», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 29.10.2015 № 146/03-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 902/469/16; позивач – ТОВ «Гніванський гранітний кар'єр», відповідач – Вінницьке ТВ; рішення ТВ від 27.06.2012 № 64).

(Постанова ВГСУ від 11.07.2017 у справі № 927/1131/15; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ТОВ «Ашер»; рішення ТВ від 19.03.2013 № 48-К).

(Постанова ВГСУ від 11.04.2017 у справі № 927/821/16; позивач – ФОП Пешков Г. Є., відповідач – Чернігівське ТВ; рішення ТВ від 30.10.2014 № 02-05/06-2014).

(Постанова ВГСУ від 04.10.2017 у справі № 927/764/16; позивач – Чернігівське ТВ, відповідач – ФОП Пешков Г. Є.; рішення ТВ від 30.10.2014 № 06-р/к).

(Пункт 2 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

3. Розпорядження органу Комітету може бути оскаржено до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання. Цей строк не може бути відновлено.

(Постанова ВГСУ від 24.06.2008 у справі № 15/241(1/621-28/188); позивач – ВАТ «Державний ощадний банк України», в особі філії – Львівського обласного управління, відповідач – Львівське ТВ; розпорядження ТВ від 15.08.2005 № 22р).

(Пункт 2 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

4. Повернення господарським судом позовної заяви про визнання недійсним рішення органу Комітету у зв'язку з недотриманням суб'єктом господарювання вимог ГПК України не зупиняє перебігу визначеного статтею 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» двомісячного строку оскарження рішення органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 14.10.2008 у справі № 21/518-20/98; позивач – СПД Гречко Ю. Б., відповідач – Комітет; рішення Комітету від 08.06.2007 № 1/П-2006).

(Постанова ВГСУ від 19.01.2016 у справі № 917/1646/15; позивач – КП «ЖЕО №2», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 23.12.2014 № 01/237-рш).

(Постанова ВГСУ від 16.05.2017 у справі № 910/18299/16; позивач – Комітет, відповідач – ПАТ «Газпром»; рішення Комітету від 22.01.2016 № 18-р).

5. Підставою для направлення Вищим господарським судом України справи на новий розгляд стало те, що попередніми судовими інстанціями не встановлено дату отримання рішення органу Комітету особою, яка відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» має право на оскарження такого рішення у двомісячний строк.

(Постанова ВГСУ від 20.01.2009 у справі № 32/183; позивач – ДП «Чемерський спиртовий завод», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 20.12.2007 № 745-р).

(Постанова ВГСУ від 19.07.2016 у справі № 922/5617/15; позивач – ТОВ «Беніш Джі Пі Ес Україна», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 25.03.2015 № 75-р/к).

6. Зупинення органом Комітету виконання рішення не призводить до зупинення перебігу двомісячного строку для оскарження такого рішення до господарського суду, оскільки Закон України «Про захист економічної конкуренції» не передбачає зупинення перебігу такого строку з будь-яких підстав.

(Постанова ВГСУ від 24.02.2009 у справі № 38/350-18/101; позивач – ЗАТ «НФСК «Добробут», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 18.10.2005 № 344-р).

(Постанова ВГСУ від 29.03.2011 у справі № 34/17(10); позивач – ТОВ «Цукор ВВ», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 19.12.2008 № 49).

(Постанова ВГСУ від 12.02.2013 у справі № 15-6/334-07-8638; позивач – УДСО при ГУМВС України в Одеській області, відповідач – Одеське ТВ; рішення ТВ від 24.04.2007 № 15-рш).

7.1. Господарським судом не можуть братися до уваги доводи особи, стосовно якої прийнято рішення (заявника, відповідача, третьої особи в розумінні статті 39 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), з приводу незаконності та/або необґрунтованості цього рішення, якщо такі доводи заявлено після закінчення строків, встановлених частиною другою статті 47 та частиною першою статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7.2. Встановлення факту неоскарження до господарського суду рішення органу Комітету у встановлений статтею 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» строк стало підставою для неприйняття Вищим господарським судом України доводів скаржника, пов'язаних з його незгодою з цим рішенням органу Комітету.

(Постанова ВГСУ від 23.06.2009 у справі № 5/63-09; позивач – Сумське ТВ, відповідач – ФОП; рішення ТВ від 30.07.2008 № 38).

(Постанова ВГСУ від 06.10.2009 у справі № 10/29-09; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – ТОВ «Кобеляцька інвестиційна компанія»; рішення ТВ від 19.12.2008 № 2/116-рш).

(Постанова ВГСУ від 09.10.2012 у справі № 5024/752/2012; позивач – ПАТ «ЕК «Херсонобленерго», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 28.02.2012 № 16/П-1).

(Постанова ВГСУ від 27.11.2012 у справі № 5006/19/21/2012; позивач – Донецьке ТВ, відповідач – ТОВ «Беркут-Донецьк»; рішення ТВ від 30.09.2011 № 51).

(Постанова ВГСУ від 28.12.2016 у справі № 909/486/16; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – ТОВ «Інвесттеплоцентр»; рішення ТВ від 22.12.2015 № 01/178).

(Постанова ВГСУ від 06.07.2016 у справі № 922/4904/15; позивач – Харківське ТВ, відповідач – ПСП «Горизонт»; рішення ТВ від 12.03.2015 № 39-р/к).

(Постанова ВГСУ від 14.07.2016 у справі № 914/1901/15; позивач – Львівське ТВ, відповідач – ПАТ «Львівобленерго»; рішення ТВ від 23.12.2014 № 96 р/к).

(Постанова ВГСУ від 13.09.2016 у справі № 910/30250/15; позивач - ПП «Сервіс-Полімер» та ТОВ ПВП «Равіола», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 07.10.2014 № 37-ДСК).

(Постанова ВГСУ від 16.08.2016 у справі № 927/62/16; позивач – ПАТ «Чернігівобленерго», відповідач – Чернігівське ТВ; рішення ТВ від 30.03.2012 № 13-РШ).

(Постанова ВГСУ від 04.04.2017 у справі № 905/2406/16; позивач – Донецьке ТВ, відповідач – ТОВ «ПСБ»; рішення ТВ від 26.12.2012 № 117).

(Пункт 21 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

8. Подання позову про визнання недійсним рішення органу Комітету з пропуском строку, встановленого частиною першою статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є достатньою підставою для відмови у задоволенні такого позову. При цьому пропуск строку на звернення до господарського суду з відповідним позовом не тягне за собою зміни підвідомчості справи.

(Постанова ВСУ від 01.09.2009 у справі № 38/350-18/101; позивач – ЗАТ «Добробут», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 18.10.2005 № 344-р).

(Постанова ВГСУ від 23.04.2014 у справі № 910/12650/13; позивач – ТОВ «Практикер Україна», відповідач - Комітет; рішення Комітету від 12.12.2012 № 924-р).

(Постанова ВГСУ від 14.12.2016 у справі № 914/641/16; позивач – ПАТ «Елміз», відповідач – Львівське ТВ; рішення ТВ від 24.09.2016 № 90р/к).

9. Визначені ГК України строки позовної давності не застосовуються до спорів, пов'язаних з оскарженням рішень органів Комітету.

(Постанова ВГСУ від 29.06.2010 у справі № 14/104н; позивач – Луганська МР; відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 11.03.2009 № 01-29/12).

(Постанова ВГСУ від 14.05.2014 у справі № 910/20362/13; позивач - КП «Єдиний розрахунковий центр», відповідач - Комітет; рішення Комітету від 20.06.2013 № 11-р/тк).

10. Пропуск суб'єктом господарювання встановленого частиною першою статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» присікального двомісячного строку для оскарження рішення органу Комітету є самостійною підставою для відмови в задоволенні позовних вимог суб'єкта господарювання. Тому помилковим є твердження про дотримання суб'єктом господарювання згаданого строку з огляду на подання ним первісної позовної заяви, датованої більш раннім періодом часу, оскільки у прийнятті цієї позовної заяви суб'єкту господарювання було відмовлено ухвалою господарського суду першої інстанції і назване судове рішення у встановленому порядку не скасовано.

(Постанова ВГСУ від 14.12.2010 у справі № 2-5/1626-2010; позивач – ПП «Транспортник», відповідач – ТВ в АР Крим; рішення ТВ від 06.02.2009 № 05/05-13/02).

(Постанова ВГСУ від 02.10.2013 у справі № 5011-12/11788-2012; позивач – ТОВ «Веста-Сервіс», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 05.04.2012 № 22/06-10-1/11).

(Постанова ВГСУ від 08.07.2014 у справі № 904/9183/13; позивач – ПАТ «Хліб»; відповідач – Дніпропетровське ТВ, рішення ТВ від 20.08.2013 № 52/01-12/06-13).

11. Встановлений частиною першою статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» строк є присічним. Положення статті поширюється й на оскарження рішень органів Комітету, прийнятих у справах про недобросовісну конкуренцію. Цей строк не може бути відновлено за клопотанням особи відповідно до положень ГПК України, оскільки цей Кодекс врегульовує питання провадження в господарських справах, але не в справах, порушених органами Комітету.

(Постанова ВГСУ від 04.02.2014 у справі № 905/6210/13; позивач – ФОП Бурлака В.Г., відповідач – Донецьке ТВ; рішення ТВ від 29.04.2013 № 48).

ІХ.2. Дотримання органами Комітету норм процесуального права

1. Норми чинного законодавства не передбачають право учасників суб'єкта господарювання на оскарження рішень органів Комітету в порядку частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 07.02.2017 у справі № 917/1181/16; позивач – фірма «Комеса ГМБХ», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 14.02.2014 № 02/38-рш).

2. Не можна ототожнювати поняття «позовної давності» у розумінні приписів статті 256 Цивільного кодексу України зі «строком давності притягнення до відповідальності» суб'єкта господарювання за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, який встановлений приписами статті 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції», оскільки стаття 42 наведеного Закону встановлює строки притягнення до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції органами Комітету, а не судом у вирішенні спору про стягнення у судовому порядку накладеного за рішенням органу Комітету штрафу.

(Постанова ВГСУ від 04.04.2017 у справі № 905/2406/16; позивач – Донецьке ТВ, відповідач – ТОВ «ПСБ»; рішення ТВ від 26.12.2012 № 117).

3. У суб'єкта господарювання відсутній обов'язок зі сплати штрафу (а відповідно – і безпідставність нарахування пені) в період, коли рішенням господарського суду рішення органу Комітету було визнано недійсним.

(Постанова ВГСУ від 29.09.2015 у справі 917/171/15; позивач – Полтавське ТВ, відповідач – ТОВ «Архікад – С»; рішення ТВ від 12.03.2013 № 02/25-рш).

4. Притягнення до відповідальності хоча й за одне і те саме порушення, але різних видів (відповідальності), а саме

територіальним органом Держспоживінспекції України та органом Комітету, не суперечить нормам статті 61 Конституції України.

(Постанова ВГСУ від 10.01.2017 у справі № 910/9776/16; позивач – ДП «Старокостянтинівський молочний завод», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 16.12.2016 № 68-р).

5. Порушення або неправильне застосування норм процесуального права під час розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та прийняття рішення органом Комітету у справі може бути підставою для зміни, скасування чи визнання такого рішення недійсним лише за умови, якщо це призвело до прийняття неправильного рішення по суті.

(Постанова ВГСУ від 19.11.2013 у справі № 913/1362/13; позивач – ДП «Севродонецька теплоелектроцентрально», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 28.03.2013 № 01-24/48).

(Пункт 6 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

7. Сприяння суб'єктом господарювання розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення ним наслідків відповідного порушення, визнання факту вчинення порушення, припинення порушення або «складний фінансовий стан» суб'єкта господарювання не є підставою для звільнення такого суб'єкта господарювання від відповідальності за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 23.03.2016 у справі № 910/22793/15; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Дельта Банк»; рішення ТВ від 28.05.2015 № 72/02-р/к).

(Постанова ВГСУ від 06.12.2016 у справі № 910/1980/16; позивач – Київське ТВ, відповідач – ПАТ «Енергобанк»; рішення ТВ від 30.07.2015 № 109/03-р/к).

(Пункт 3 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

8. Оскарження до суду розпорядження про початок розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної

конкуренції не є перешкодою для прийняття органом Комітету рішення у справі про неподання інформації, запитаної у зв'язку з розглядом справи, розпочатої згідно із вказаним розпорядженням.

(Постанова ВГСУ від 31.03.2009 у справі № 24/153; позивач – Донецьке ТВ, відповідач – ТОВ «Алькортранс»; рішення ТВ від 03.07.2008 № 28).

9.1. Недодержання органом Комітету процедурних правил у розгляді справ про порушення конкурентного законодавства або при проведенні ним перевірки додержання суб'єктом господарювання конкурентного законодавства може мати наслідком визнання господарським судом відповідного рішення такого органу недійсним лише у випадках, коли відповідне порушення унеможливило або істотно ускладнило з'ясування фактичних обставин, що мають значення для прийняття правильного рішення у справі, до прикладу, порушено право особи, яка бере участь у справі, на подання доказів, клопотань, усних і письмових пояснень (заперечень), пропозицій щодо питань, які вносяться на експертизу, тощо.

9.2. Визнання господарським судом повністю або частково недійсним рішення органу Комітету з підстав, зазначених у частині першій статті 59 Закону України «Про захист економічної конкуренції», не є перешкодою для нової перевірки відповідним органом Комітету дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства про захист економічної конкуренції, дослідження ринку тощо, з метою усунення порушень чи недоліків, які потягли за собою визнання рішення недійсним. За результатами такого розслідування чи дослідження можливе прийняття іншого рішення, яке у свою чергу в разі незгоди з ним заінтересованих осіб може бути оскаржене ними в установленому порядку.

(Постанова ВГСУ від 16.02.2010 у справі № 16/86-10/16-09; позивач – КП «Благоустрій Кременчука», відповідач – Полтавське ТВ; рішення ТВ від 26.02.2008 № 01/13-рш).

(Постанова ВГСУ від 04.11.2015 у справі № 913/654/14; позивач – МП «Сватівський міський ринок», відповідач – Луганське ТВ; рішення ТВ від 30.12.2013 № 01-24/276).

(Пункт 6 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

10. Доводи суб'єкта господарювання про необхідність визнання недійсним рішення органу Комітету, прийнятого у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі того, що така справа розпочата за заявою особи, яка не мала права її подавати, визнано господарським судом помилковим, оскільки розгляд такої справи орган Комітету може розпочати як за заявою, так і за власною ініціативою.

(Постанова ВГСУ від 20.10.2009 у справі № 30/443-38/311; позивач – КП Солом'янського району м. Києва, відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 24.09.2007 № 11/6-П).

(Постанова ВГСУ від 20.04.2016 у справі № 910/2943/15-г; позивач – ТОВ «Аптека низьких цін ТМ», відповідач – Київське ТВ; рішення ТВ від 27.11.2014 № 113/02-р/к).

11. Доводи суб'єкта господарювання щодо неправомірності порушення органом Комітету справи про захист економічної конкуренції за власною ініціативою спростовуються приписами статті 36 Закону України «Про захист економічної конкуренції», згідно із приписами якої орган Комітету розпочинає розгляд справи, зокрема, за власною ініціативою.

(Постанова ВГСУ від 29.06.2010 у справі № 11/171-0-09; позивач – ЗАТ «Фоззі ЮГ», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 29.07.2009 № 26/П-2).

(Постанова ВГСУ від 28.12.2016 у справі № 915/710/16; позивач – ТОВ «Укрфармгруп», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 07.06.2016 № 31-р).

12. Дії особи, які визнані компетентними органами як порушення чинного законодавства, не виключають можливості кваліфікації органами Комітету таких дій як порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 09.10.2012 у справі № 5019/234/12; позивач – Рівненська обласна державна насіннева інспекція, відповідач – Рівненське ТВ; рішення ТВ від 16.12.2011 № 102).

13. За змістом статті 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про порушення

законодавства про захист економічної конкуренції підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, якщо вже розглянуто чи розглядається органами Комітету справа з тих же підстав щодо того самого суб'єкта господарювання.

Неодноразове притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності за одне й те саме порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вчинене на одному товарному ринку та в один проміжок часу, не відповідає принципу, закріпленому в статті 61 Конституції України.

(Постанова ВГСУ від 19.11.2014 у справі № 915/2319/13; позивач – ПАТ «Миколаївобленерго», відповідач – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 27.08.2013 № 101-ріш).

Х. ІНШЕ

1. Сплата штрафу, накладеного рішенням органу Комітету, суб'єктом господарювання не свідчить про визнання останнім факту вчиненого порушення з огляду на те, що штраф сплачено суб'єктом господарювання з метою дотримання вимог чинного законодавства, оскільки чинне (на момент сплати штрафу) рішення органу Комітету є обов'язковим до виконання.

(Постанова ВГСУ від 03.02.2015 у справі 923/1021/14; позивач – ПАТ «Херсонська теплоелектроцентрально», відповідач – Херсонське ТВ; рішення ТВ від 28.04.2014 № 31-р/к).

2. Положення чинного законодавства, яким врегульовано відносини з оренди землі, не покладають на орендаря обов'язку ініціювати приведення орендної плати у відповідність до прийнятих нормативно-правових актів. Заінтересована сторона (орендодавець чи орендар) може звернутися з пропозицією про внесення за погодженням сторін змін до договору оренди земельних ділянок і земельних часток (паїв), зокрема, щодо встановлення орендної плати у розмірі, визначеному законодавством. Отже, такі правовідносини є цивільно-правовими та до них не можуть бути застосовані норми законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 12.05.2017 у справі № 922/4393/14; позивач – ПАОП «Зоря», відповідач – Харківське ТВ; рішення ТВ від 31.07.2014 № 183 р/к).

3. Судові інстанції обґрунтовано задовольнили заяву органу Комітету про виправлення описки в рішенні та помилки в наказі, встановивши наявність саме описок (помилки технічного характеру) у вигляді неправильного визначеного одержувача коштів порівняно з наведеними у позовній заяві даними.

(Постанова ВГСУ від 07.03.2017 у справі 914/1901/15; позивач – Львівське ТВ, відповідач – ПАТ «Львівобленерго»; рішення ТВ від 23.12.2014 № 96 р/к)

4. Розпорядження про початок справи та протокол засідання органу Комітету не можуть бути предметом дослідження у справі за позовом суб'єкта господарювання до органу Комітету про визнання недійсним його рішення.

(Постанова ВГСУ від 25.02.2016 у справі № 910/5006/15-г; позивач – ТОВ «Ю.С.А.», відповідач – Київське ТВ; рішення від 05.12.2014 № 121/03-р/к).

5. Законодавство про захист економічної конкуренції не ставить застосування передбаченої ним відповідальності за порушення цього законодавства у залежність від наявності у суб'єкта господарювання вини в будь-якій формі.

(Постанова ВГСУ від 22.01.2008 у справі № 35/210-07; позивач – МКВП «Дніпроводоканал», відповідач – Дніпропетровське ТВ; рішення ТВ від 01.12.2006 № 13.5/18-п)

(Пункт 3 Постанови Пленуму ВГСУ від 26.12.2011 № 15).

6. Заява суб'єкта господарювання про перевірку чи перегляд рішення органу Комітету у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції повинна бути оформлена у встановленому порядку, мати офіційний характер та мати юридичне значення.

З огляду на це, телеграма, адресована певному державному уповноваженому Комітету, не є заявою про перегляд відповідного рішення Комітету.

(Постанова ВГСУ від 22.06.2010 у справі № 47/134-09; позивач – Комітет, відповідач – ДП «Караванський спиртовий завод»; рішення Комітету від 20.12.2007 №745-р).

7. Вчинення особою залежних від неї дій (до прикладу, надсилання проекту договору), спрямованих на виконання положень рекомендацій, наданих органом Комітету відповідно до статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є фактичним виконанням таких рекомендацій.

Однак саме лише виконання рекомендацій органу Комітету не є єдиною підставою, відповідно до частини третьої статті 46

вказаного Закону, для закриття провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

(Постанова ВГСУ від 02.10.2007 у справі № 21/48-45/23; позивач – ВАТ «Кримгаз», відповідач – Комітет; рішення Комітету від 14.10.2005 № 22-р/тк).

8. Господарський суд, встановивши факт надання органом Комітету рекомендацій на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» без порушення прав та охоронюваних законом інтересів суб'єкта господарювання, якому їх надано, обґрунтовано відмовив у задоволенні позову про визнання таких рекомендацій неправомірними.

(Постанова ВГСУ від 03.06.2008 у справі № 11/290-07; позивач – ВАТ «Вінницягаз», відповідач – Вінницьке ТВ; рекомендації ТВ від 24.07.2007 № 30-рек).

9. Встановлення причинно-наслідкового зв'язку між завданою шкодою у зв'язку з порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та протиправною поведінкою, а також вини суб'єкта господарювання у завданні шкоди є підставою для її відшкодування у подвійному розмірі відповідно до статті 55 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

(Постанова ВГСУ від 14.01.2017 у справі № 915/1234/15; позивач – ФОП Грязев В.М, відповідач – ПАТ «Миколаївобленерго», третя особа – Миколаївське ТВ; рішення ТВ від 30.09.2014 № 56).